

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Διπλωματική Εργασία

ΕΡΓΑ ΤΕΧΝΗΣ:

ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

της

ΤΟΠΑΛΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΕΛΕΝΗΣ

Επιβλέπων Καθηγητής: ΤΑΧΥΝΑΚΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη
Στρατηγική Διοικητική Λογιστική και τη Χρηματοοικονομική Διοίκηση

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2018

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στο διδακτικό προσωπικό του Μεταπτυχιακού Προγράμματος και ιδιαίτερα στον επιβλέποντα Καθηγητή κ.Ταχυνάκη Παναγιώτη για τις συμβουλές, την καθοδήγηση και την εμπιστοσύνη που μου έδειξε καθώς και σε όσους βοήθησαν στην ολοκλήρωση αυτής της εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως σκοπό την προσέγγιση των έργων τέχνης μέσα από το πρίσμα της οικονομίας. Με αφορμή την λογική της “εύλογης αξίας” εξετάζουμε τα έργα τέχνης ως μέσο επένδυσης σε σύγκριση με άλλα επενδυτικά προϊόντα καθώς και ως μέσο φοροδιαφυγής και τρόπους καταπολέμησης της. Παρουσιάζεται η λογιστική αντιμετώπιση τους μέσω των ενσώματων ακινητοποιήσεων βάσει Διεθνών Λογιστικών Προτύπων ενώ μελετάται πιο εξειδικευμένα η λογιστική αποτύπωση της αγοράς ενός έργου τέχνης με σκοπό την επένδυση. Τέλος, διενεργείται πρωτογενής έρευνα με τη χρήση ερωτηματολογίου προκειμένου να καταγράψει την ενημέρωση, άποψη και στάση του επενδυτικού κοινού απέναντι στα έργα τέχνης ως μέσο επένδυσης και να διαπιστώσει την πληροφόρηση που έχουν σχετικά με το νομοθετικό και φορολογικό πλαίσιο της συγκεκριμένης αγοράς καθώς και την άποψη τους για προτεινόμενα μέτρα περιορισμού των φαινομένων φοροδιαφυγής μέσω της αγοράς έργων τέχνης. Τα δεδομένα του ερωτηματολογίου επεξεργάστηκαν με τα φύλλα excel και για τη στατιστική ανάλυση χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα SPSS.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1-ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	1
1.2 Σκοπός και Ερευνητικά Ερωτήματα.....	2
1.3 Δομή Εργασίας.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	5
2.1 Εισαγωγή.....	5
2.2 Βιβλιογραφική Επισκόπηση.....	5
2.3 Συμπεράσματα.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3-ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	11
3.1 Εισαγωγή.....	11
3.2 Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 8 Λογιστικές Πολιτικές – Μεταβολές των Λογιστικών Εκτιμήσεων και Λαθών.....	11
3.3 Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 16 Ενσώματες Ακινήτοποιήσεις	14
Σκοπός και πεδίο εφαρμογής του Δ.Λ.Π. 16.....	14
Ορισμός και αναγνώριση των ενσώματων ακινήτοποιήσεων.....	15
Αναγνώριση των αρχικών δαπανών.....	16
Αναγνώριση των μεταγενέστερων δαπανών.....	17
Αποτίμηση των ενσώματων παγίων κατά την αναγνώριση τους.....	18
Αποτίμηση των ενσώματων παγίων μετά την αναγνώριση τους.....	22
Αποσβέσεις ενσώματων παγίων στοιχείων.....	26
Απομείωση αξίας ενσώματων παγίων στοιχείων.....	30
Διαγραφή ενσώματων παγίων στοιχείων.....	30
Γνωστοποιήσεις.....	31
Διαφορές ΕΛΠ (Ν.4308/2014) και ΔΠΧΑ.....	33
3.4 Επενδύσεις σε έργα τέχνης.....	34
Κριτήρια Αναγνώρισης μιας επένδυσης σε έργα τέχνης.....	34
Αποτίμηση κατά την αρχική Αναγνώριση.....	34
Αποτίμηση μετά την αρχική Αναγνώριση.....	35
Διαγραφή επένδυσης σε έργα τέχνης.....	37

3.5 Σύνοψη Κανονιστικού Πλαισίου.....	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4- ΕΡΓΑ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ.....	40
4.1 Εισαγωγή.....	40
4.2 Έργα τέχνης ως μέσο φοροδιαφυγής.....	40
4.3 Αγοραπωλησία έργων τέχνης στην Ελλάδα.....	43
4.4 Αντιμετώπιση φοροδιαφυγής μέσω έργων τέχνης στο εξωτερικό.....	44
4.5 Νομοθετικό πλαίσιο και μέτρα αντιμετώπισης φοροδιαφυγής μέσω έργων τέχνης στην Ελλάδα.....	46
Έλεγχος δηλώσεων φορολογουμένου.....	46
Έλεγχος μέσω έμμεσων τεχνικών ελέγχου.....	49
Νομοθετικό πλαίσιο.....	49
Έμμεσες τεχνικές ελέγχου.....	50
4.6 Αντιμετώπιση νομιμοποίησης εσόδων απο εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας μέσω έργων τέχνης.....	63
4.7 Συμπεράσματα.....	63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5- ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....	65
5.1 Εισαγωγή.....	65
5.2 Σχεδιασμός Έρευνας.....	65
5.3 Συλλογή Δεδομένων.....	67
5.4 Μέγεθος του δείγματος και Δειγματοληψία.....	67
5.5 Αποτελέσματα και Σχολιασμός Έρευνας.....	67
5.6 Συμπεράσματα αποτελεσμάτων Έρευνας.....	86
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....	88
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	91
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	95

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Ανέκαθεν η απόκτηση έργων τέχνης υπήρξε μέσο επίδειξης πλούτου, καλλιέργειας, κοινωνικής καταξίωσης και αποδοχής. Μέχρι και πρόσφατα η αγορά των έργων τέχνης θεωρούνταν αντικείμενο ενδιαφέροντος μονάχα για τους ευκατάστατους και τους πολύ πλούσιους. Ωστόσο η αγορά των έργων τέχνης ακολουθεί και αυτή τους νόμους του καπιταλισμού λόγω παγκοσμιοποίησης και αυξημένης δυνατότητας πρόσβασης σε πηγές πληροφοριών. Η μακροχρόνια και συνεχή τάση αύξησης πλούτου παράλληλα με την αύξηση της γνώσης σε αγορές συλλεκτικών αντικειμένων έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας ευρύτερης κοινότητας ενδιαφερομένων για συλλογή ή και επένδυση σε συλλεκτικά είδη. Τα παραπάνω έχουν ως συνέπεια τα έργα τέχνης να αντιμετωπίζονται ως μια νέα επενδυτική κατηγορία. Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα προσφέρουν συμβουλευτικές υπηρεσίες σχετικά με την συγκεκριμένη αγορά και δημιουργούν προϊόντα στα οποία συμμετέχουν έργα τέχνης με σκοπό την διαφοροποίηση και την διασπορά κινδύνου (Pincinati di Torcello, 2018).

Ένα έργο τέχνης εκτός και αν αποτελείται από πλατίνα και είναι καλυμμένο με διαμάντια όπως στην περίπτωση του 2007 γλυπτού του Damien Hirst¹, έχει χαμηλή υλική αξία. Παρ' όλα αυτά έργα τέχνης έχουν πωληθεί σε συγκλονιστικά υψηλές τιμές τουλάχιστον από την πλευρά ενός απλού μισθωτού. Τι ακριβώς καθορίζει την αξία των έργων αυτών και την πορεία τιμών στην πάροδο του χρόνου παραμένει αίνιγμα. Σύμφωνα με τον Louis Bachelier², η τιμή ενός περιουσιακού στοιχείου εκφράζει με ακρίβεια όλες τις γνωστές πληροφορίες εφόσον η αγορά λειτουργεί ως τέλεια αντανάκλαση θεμελιωδών οικονομικών μεγεθών. Η οποιαδήποτε μεταβολή των τιμών που παρατηρείται συχνά- δεν είναι παρά αυτόματη αντίδραση της αγοράς στις νέες πληροφορίες. Ωστόσο είναι σαφές ότι η τιμή ενός έργου τέχνης περιορίζεται από το

¹ Damien Steven Hirst (1965-) Καλλιτέχνης, επιχειρηματίας και συλλέκτης έργων τέχνης

² Louis Bachelier (1870-1946) Γάλλος μαθηματικός, εξέδωσε το 1900 την διατριβή "Théorie de la speculation"(Θεωρία της Κερδοσκοπίας)

ποσό που οι ενδιαφερόμενοι είναι πρόθυμοι να προσφέρουν και να πληρώσουν για την απόκτηση του. Η συμπεριφορά τους καθορίζεται από τις πληροφορίες που κατέχουν και από την προσδοκία μελλοντικών κερδών, ειδικά σε περιπτώσεις αγοράς έργων τέχνης με σκοπό την επένδυση. Η τιμή που διαμορφώνεται υπό τις παραπάνω συνθήκες εκφράζεται λογιστικά με την Εύλογη Αξία. Έύλογη αξία είναι το ποσό με το οποίο ένα στοιχείο του ενεργητικού μπορεί να ανταλλαχθεί ή μια υποχρέωση να διακανονιστεί, στο πλαίσιο μιας κανονικής συναλλαγής μεταξύ δύο μερών τα οποία έχουν πλήρη γνώση των συνθηκών της αγοράς και ενεργούν με τη θέλησή τους χωρίς πίεση. Η συναλλαγή αυτή είναι σε καθαρά εμπορική βάση δηλαδή τα μέρη δεν έχουν ιδιαίτερη ή ειδική σχέση που να κάνει τις τιμές της συναλλαγής μη αντιπροσωπευτικές των συνθηκών που επικρατούν στην αγορά. Η συναλλαγή υποτίθεται ότι είναι μεταξύ μη συνδεδεμένων μερών, που το καθένα ενεργεί ανεξάρτητα, με απώτερο σκοπό τη μεγιστοποίηση της οφέλειας που θα αποκομίσουν από τη συναλλαγή.

1.2 Σκοπός και Ερευνητικά Ερωτήματα

Σκοπός της παρούσης εργασίας, είναι η προσέγγιση των έργων τέχνης μέσα από το πρίσμα της οικονομίας. Στα πλαίσια της εργασίας γίνεται αναφορά στα έργα τέχνης ως μέσο επένδυσης και την σχέση τους με άλλα επενδυτικά προϊόντα. Πραγματοποιείται θεωρητική προσέγγιση του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 16 που έχει ως πεδίο εφαρμογής τις ενσώματες ακινητοποιήσεις στο οποίο εντάσσονται τα έργα τέχνης, η παρουσίαση των σημαντικότερων διαφορών με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, ενώ μελετάται μέσω του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 8 που αφορά Λογιστικές Πολιτικές-Μεταβολές των Λογιστικών Εκτιμήσεων και Λαθών, η λογιστική αντιμετώπιση της αγοράς ενός έργου τέχνης με σκοπό την επένδυση. Γίνεται αναφορά στα έργα τέχνης ως μέσο φοροδιαφυγής και στους τρόπους αντιμετώπισης και καταπολέμησης της και τέλος διενεργείται έρευνα με τη χρήση ερωτηματολογίου προκειμένου να απαντηθούν ερωτήματα που σχετίζονται με την πρόθεση, τη σχέση και την ενημέρωση των επενδυτών στη συγκεκριμένη μορφή επένδυσης καθώς και με το νομοθετικό και φορολογικό πλαίσιο που διέπει τη συγκεκριμένη αγορά.

Μέσω της παρούσας έρευνας, θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στα εξής ερωτήματα:

α) Το επενδυτικό κοινό αντιμετωπίζει τα έργα τέχνης ως επενδυτικό αγαθό;

β) Οι συνθήκες που διέπουν τη συγκεκριμένη αγορά, αποτελούν κίνητρο για επένδυση σε έργα τέχνης;

γ) Τα προτεινόμενα μέτρα από την πολιτεία για την αντιμετώπιση των φαινομένων φοροδιαφυγής και απάτης βρίσκουν σύμφωνα το επενδυτικό κοινό;

Η χρησιμότητα της έρευνας έγκειται στο γεγονός ότι δίνει την δυνατότητα στα άτομα που δραστηριοποιούνται στο χώρο της τέχνης αλλά και των επενδύσεων να αντλήσουν πληροφορίες σχετικά με την ενημέρωση του κοινού, τη πρόθεση του για επένδυση και την άποψη του για το συγκεκριμένο χώρο. Επιπλέον, παρέχονται στοιχεία για τη γνώμη του κοινού σε σχέση με προτεινόμενα μέτρα της πολιτείας για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.

1.3 Δομή Εργασίας

Η παρούσα εργασία θα αναλυθεί σε πέντε κεφάλαια:

Το πρώτο κεφάλαιο αποτελείται από τις εισαγωγικές παρατηρήσεις που βοηθούν στην κατανόηση του θέματος το οποίο θα αναλυθεί στη συνέχεια.

Στο δεύτερο κεφάλαιο περιλαμβάνεται η επισκόπηση βιβλιογραφίας, δηλαδή οι δημοσιευμένες έρευνες και μελέτες που έχουν ασχοληθεί με τα έργα τέχνης ως μέσο επένδυσης, τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα σε σχέση με άλλα χρηματοοικονομικά και μη περιουσιακά στοιχεία καθώς και η συνάρτηση που υπάρχει μεταξύ εισοδήματος και αγοράς έργων τέχνης.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το θεσμικό πλαίσιο σχετικά με την ανάλυση και εφαρμογή του ΔΛΠ 16, που αφορά τις Ενσώματες Ακίνητοποιήσεις στις οποίες εντάσσονται τα έργα τέχνης και του ΔΛΠ 8 που αφορά τις Λογιστικές Πολιτικές -Μεταβολές των Λογιστικών Εκτιμήσεων και Λαθών προκειμένου τη λογιστική αντιμετώπιση και αποτύπωση των έργων τέχνης που αποκτώνται με σκοπό την επένδυση.

Το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται στην σχέση της αγοράς έργων τέχνης και της φοροδιαφυγής. Παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης αγοράς που την έχουν καταστήσει ευάλωτη σε ξέπλυμα χρήματος, φοροδιαφυγή και παιχνίδια κερδοσκοπίας με τις τιμές των έργων τέχνης. Παρατίθεται το νομοθετικό και φορολογικό πλαίσιο που διέπει τη συγκεκριμένη αγορά τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο καθώς και οι προσπάθειες που γίνονται προκειμένου για τον έλεγχο και περιορισμό των φαινομένων φοροδιαφυγής μέσω της συγκεκριμένης αγοράς.

Στο πέμπτο κεφάλαιο έχουμε την έρευνα που πραγματοποιήθηκε, το ερωτηματολόγιο, τις μετρήσεις και τα αποτελέσματα που προέκυψαν μέσω της χρήσης του προγράμματος SPSS .Ολοκληρώνεται με το σχολιασμό των αποτελεσμάτων της συγκεκριμένης έρευνας.

Τέλος, στο έκτο κεφάλαιο συνοψίζονται τα κύρια συμπεράσματα της έρευνας, αναλύονται οι περιορισμοί και παρατίθενται οι προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

2.1 Εισαγωγή

Στην παρούσα ενότητα, παρουσιάζεται η σχετική, με το θέμα της διατριβής, ανασκόπηση της θεωρητικής και εμπειρικής βιβλιογραφίας καθώς και τα συμπεράσματα που απορρέουν από αυτή.

2.2 Βιβλιογραφική Επισκόπηση

Η ταχεία οικονομική ανάπτυξη οδηγεί στην επέκταση την επενδυτικής κουλτούρας. Συνεπώς, όλο και περισσότεροι επενδυτές αναζητούν την επιλογή της σίγουρης επένδυσης, αναθεωρώντας το επενδυτικό τους χαρτοφυλάκιο και διαφοροποιώντας το με την ενσωμάτωση νέων επενδυτικών εργαλείων, προκειμένου τη μείωση του κινδύνου και τη μεγιστοποίηση της απόδοσης της επένδυσης. Ένα από αυτά τα εργαλεία είναι τα έργα τέχνης.

Η αγορά των έργων τέχνης αντιμετωπίζεται ως άκρως γοητευτική ωστόσο ανησυχητική και μέχρι προσφάτως υπήρχε η θεώρηση ότι αφορούσε μονάχα τους ευκατάστατους και πλούσιους. Ωστόσο, η αγορά των έργων τέχνης λόγω παγκοσμιοποίησης και έρευνας γίνεται προσιτή σε περισσότερους. με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζεται πλέον ως μια ακόμη επενδυτική κατηγορία. Η αύξηση του παγκόσμιου πλούτου σε συνδυασμό με την αύξηση των τιμών των έργων τέχνης, ειδικά της μοντέρνας, έχει ως αποτέλεσμα να αντιμετωπίζεται πλέον ως μια ακόμη επενδυτική κατηγορία. Εφαρμόζοντας τεχνικές τιτλοποίησης στα έργα τέχνης με τη δημιουργία αντίστοιχων επενδυτικών προϊόντων, υπάρχει πλέον η πεποίθηση για την αγορά αυτή ενός παρόμοιου μετασχηματισμού με εκείνου των ακινήτων πριν από 4 δεκαετίες. Η αγορά ακινήτων σήμερα είναι μια κοινώς αποδεκτή κατηγορία επενδύσεων και

συμπεριλαμβάνεται ευρέως στα επενδυτικά χαρτοφυλάκια προκειμένου για τη διασπορά κινδύνου (Pincinati dei Torcello,2018).

Η απόδοση ενός έργου τέχνης ως επένδυση και η σχέση-σύγκριση με την αγορά μετοχών είναι αυτό κυρίως που έχει απασχολήσει τους μελετητές από τις πρώτες κιόλας έρευνες ,με πρωτοπόρους τον Anderson (1974) και Stein (1977). Ο Anderson χρησιμοποίησε hedonic pricing models (μοντέλο που λαμβάνει υπ' όψη και συγκεκριμένα χαρακτηριστικά των έργων τέχνης όπως μέγεθος, καλλιτέχνη και art style) , ενώ ο Stein μέσες τιμές προκειμένου να κατασκευάσουν δείκτες τιμών έργων τέχνης. Οι Baumol (1986), Pesando (1993) και Goetzman (1993) χρησιμοποίησαν την μέθοδο repeat sales regression (RSR) για την μελέτη της ανατίμησης των τιμών των έργων τέχνης σε βάθος χρόνου και τη σύγκριση της απόδοσης των έργων τέχνης σε σχέση με άλλα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία.

Ο ετήσιος δείκτης απόδοσης έργων τέχνης του Goetzman (1993), αρκετά εκτεταμένος με στοιχεία από το 1715 έως το 1986 και αποδόσεις αγορών έργων τέχνης από το 1850, παρέχει στοιχεία για ύπαρξη θετικής beta μεταξύ τέχνης και χρηματιστηριακής αγοράς σε πολύ μεγάλο βάθος χρόνου.

Παρόλο που η τέχνη ως επενδυτικό αγαθό και ο ρόλος της στην οικονομία ανέκαθεν απασχολούσε τους μελετητές, η σχέση της κατανάλωσης και της συμπεριφοράς των τιμών των περιουσιακών στοιχείων αποτελεί ένα ακόμη πεδίο μελέτης. Ο Porteba (2000) υποστηρίζει ότι υπάρχει ισχυρή σχέση μεταξύ κατανάλωσης και τιμών περιουσιακών στοιχείων, μεταξύ των επενδυτών που κατέχουν την πλειοψηφία των μετοχών. Τα είδη πολυτελείας αποτελούν ένα μεγάλο κομμάτι αυτής της κατανάλωσης, υποδηλώνοντας στενή σχέση μεταξύ αγοράς μετοχών, διακυμάνσεις πλούτου και δαπάνες πολυτελείας. Η ανελαστική προσφορά των ειδών πολυτελείας όπως έργα τέχνης και κρασιά σε συνδιασμό με την συγκέντρωση μετοχών και πλούτου την δεκαετία του 1990, σύμφωνα με τον Porteba (2000) οδήγησαν στην κατακόρυφη αύξηση ζήτησης τους με αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση τιμών τους.

Οι Mei και Moses (2002) με μελέτη τους, κατέληξαν σε συντελεστή συσχέτισης 0,04 μεταξύ του δείκτη S&P 500 και του δικού τους δείκτη τιμών έργων τέχνης (ετήσιες πραγματικές αποδόσεις, 1950-1999).

Υπάρχει διχογνωμία όσον αφορά την σχέση των οικονομικών αγορών και των αγορών έργων τέχνης αφενός γιατί οι δείκτες τιμών έργων τέχνης παρέχουν πληροφορίες ετήσιες ενώ οι αποδόσεις των αγορών ανανεώνονται καθημερινά με αποτέλεσμα να μην υπάρχει συγχρονικότητα στις αποδόσεις και αφετέρου ο πλούτος

που δημιουργείται απο τις οικονομικές αγορές αργεί να διοχετευθεί στις αγορές των έργων τέχνης. Οι Worthington και Higgs (2003) παρουσιάζουν στοιχεία ότι οι αγορές μετοχών επηρεάζουν τις τιμές των έργων τέχνης, ωστόσο επισημαίνουν ότι το πόσο δυνατή και επίμονη είναι η μεταξύ τους σχέση είναι ασαφής γι' αυτό και καταλήγουν στο ότι είναι δύσκολο να γίνουν προβλέψεις τιμών έργων τέχνης για μεγάλο βάθος χρόνου.

Η μελέτη των Ait-Sahalia et.al. (2003) βρίσκει ισχυρή συσχέτιση μεταξύ αποδόσεων χρηματιστηρίου και κατανάλωση ειδών πολυτελείας και συμπεραίνει ότι ο κίνδυνος επένδυσης σε είδη πολυτελείας δεν προβληματίζει τους επενδυτές υψηλού εισοδήματος.

Οι Pesando και Shum (2008) βρίσκουν συσχέτιση της τάξεως 0,21 μεταξύ του δείκτη μετοχών S&P 500 και του δικού τους δείκτη τιμών για μοντέρνες εκτυπώσεις (εξαμηνιαίες πραγματικές αποδόσεις, 1977-2004).

Οι Hiraki et.al (2009) παρέχουν αδιάσειστα στοιχεία ότι η “θεωρία της κατανάλωσης ειδών πολυτελείας” ισχύει για την αγορά έργων τέχνης. Οι συγγραφείς χρησιμοποίησαν δεδομένα απο τις αποδόσεις του χρηματιστηρίου, τις πωλήσεις και τις τιμές των έργων τέχνης για να δείξουν ότι η αύξηση πλούτου των Ιαπώνων επενδυτών επηρέασε και τις αγορές έργων τέχνης την δεκαετία του 1980, αυξάνοντας τις τιμές στην παγκόσμια αγορά έργων τέχνης.

Η χρήση των έργων τέχνης ως χρηματοοικονομική επένδυση και η ενσωμάτωση του σε επενδυτικό χαρτοφυλάκιο με σκοπό την διαφοροποίηση και διασπορά κινδύνου, αποτέλεσε το αντικείμενο μελέτης της Campbell (2009). Τα αποτελέσματα της έρευνας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η τέχνη λόγω χαμηλής συσχέτισης με τα υπόλοιπα χρηματοοικονομικά και μη περιουσιακά στοιχεία, προσφέρει πρόσθετα οφέλη λόγω διαφοροποίησης όταν εντάσσεται σε επενδυτικό χαρτοφυλάκιο. Με την δημιουργία βέλτιστου χαρτοφυλακίου και χρήση εμπειρικών αποδόσεων για την περίοδο απο το 1980 εως και το Φεβρουάριο του 2006, η έρευνα ενισχύει την άποψη της συμμετοχής κατα ένα μικρό ποσοστό, των έργων τέχνης σε επενδυτικά χαρτοφυλάκια για την επίτευξη διαφοροποίησης και διασποράς κινδύνου.

Οι Renneboog και Spaenjers (2010) χρησιμοποιώντας τη μέθοδο hedonic pricing models αναφέρουν υψηλότερη θετική συσχέτιση (0,47) μεταξύ παγκόσμιου δείκτη τιμών έργων τέχνης και αποδόσεων του παγκόσμιου χρηματιστηριακού δείκτη (ετήσιες πραγματικές αποδόσεις, 1957-2007), παρά μεταξύ του ίδιου δείκτη τιμών έργων τέχνης και του δείκτη S&P 500 (0,32).

Οι χαμηλές συσχετίσεις είναι πιθανό να οφείλονται στη χρήση αποκλειστικά τιμών μετοχών της αγοράς των Η.Π.Α, ενώ η αγορά έργων τέχνης τις τελευταίες δεκαετίες είναι πλέον παγκόσμια. Επίσης οι διαφορές που παρατηρούνται στις παραπάνω μελέτες ίσως να οφείλονται στη χρήση διαφορετικών διαστημάτων παρατηρήσεων και εκτιμήσεων ή στα μειονεκτήματα της μεθόδου παλίνδρομης επανάληψης πωλήσεων (Repeat-Sales Regression), που χρησιμοποιείται ευρέως για την κατασκευή δεικτών έργων τέχνης. Ένα από τα βασικά μειονεκτήματα της μεθόδου αυτής είναι ότι προϋποθέτει ένα έργο τέχνης να έχει δοθεί για πώληση περισσότερο από μία φορές σε οίκους δημοπρασιών προκειμένου να συμπεριληφθεί στα δεδομένα. Τα δεδομένα αντλούνται αποκλειστικά από οίκους δημοπρασιών, οι οποίοι καλύπτουν ωστόσο ένα μόνο μέρος της συνολικής αγοράς έργων τέχνης αφήνοντας απ' έξω τους έμπορους έργων τέχνης. Στοιχεία από δυο πρόσφατες εκτιμήσεις αποτυπώνουν την αγορά έργων τέχνης μοιρασμένη 50-50 μεταξύ οίκων δημοπρασιών και εμπορών, με το ποσοστό να φτάνει ακόμη και 70-30 υπέρ των εμπορών.

Οι Goetzmann, Renneboog και Spaenjers (2010), χρησιμοποιώντας έναν καινούργιο δείκτη τιμών έργων τέχνης για την αγορά της Μεγάλης Βρετανίας τον οποίο κατασκεύασαν οι ίδιοι με βάση δεδομένα (1830-2007) παλιότερων μελετητών, απέδειξαν ότι οι αποδόσεις του χρηματιστηρίου έχουν σημαντική επίπτωση στη διαμόρφωση των τιμών των έργων τέχνης καθόλη τη διάρκεια των δυο τελευταίων αιώνων. Παρόλο που δεν βρήκαν ισχυρές ενδείξεις σύνδεσης τιμών έργων τέχνης και εισοδηματικής ανισότητας, ωστόσο διαπίστωσαν αδιάσειστη σχέση μεταξύ υψηλών εισοδημάτων και τιμών έργων τέχνης για όλη την χρονική περίοδο που εξέτασαν. Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω στοιχεία κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι είναι πράγματι τα χρήματα των πλουσίων που ωθούν τις τιμές των έργων τέχνης. Σύμφωνα με τους συγγραφείς αυτό υποδηλώνει ότι αυξήσεις στις τιμές των έργων τέχνης αναμένονται όταν μεγαλώνει γρήγορα η εισοδηματική ανισότητα, γεγονός που αποτυπώθηκε την τελευταία περίοδο αύξησης τιμών έργων τέχνης, 2002-2007. Επιπροσθέτως διαπίστωσαν ότι σε αρκετές χώρες με αυξημένες πωλήσεις έργων τέχνης, η εισοδηματική ανισότητα έχει μεγαλώσει αισθητά κυρίως λόγω μόνους των υψηλόβαθμων στελεχών.

Οι ιδιαιτερότητες στην επιλογή ενός έργου τέχνης με σκοπό την επένδυση απασχόλησαν τους Jurevicienė και Kostecka (2014). Η χρήση των διαδομένων μεθόδων κατασκευής δείκτη τιμών για έργα τέχνης (hedonic regression model, re-sales regression) μπορεί μονάχα να προσφέρει πληροφορίες για τις τάσεις της συγκεκριμένης

αγοράς, γεγονός όχι και τόσο χρήσιμο για τους επενδυτές. Ο βασικός λόγος είναι ότι οι επενδυτές ενδιαφέρονται για το πραγματικό ποσοστό απόδοσης παρά για τις στατιστικές αποδόσεις της αγοράς. Με την χρήση του ARIMA μοντέλου πρόβλεψης και με δείκτες τιμών απο το πρώτο τέταρτο του 1998 μέχρι και το δεύτερο τέταρτο του 2013 οι ερευνητές καταλήγουν να προσδιορίσουν για τα επόμενα δύο έτη ποιό είδος των έργων τέχνης είναι πιο πιθανό να παράξει υψηλές αποδόσεις και εν συνεχεία με τη χρήση του δείκτη καλλιτεχνικής αξίας (Artistic Power Value), ο συγκεκριμένος δείκτης βασίζεται στην τιμή ανα τετραγωνικό εκατοστό και εφαρμόζεται σε έργα τέχνης δύο διαστάσεων, κάνουν σύγκριση έργων τέχνης με βάση διάφορα χαρακτηριστικά ώστε να εντοπίσουν τον πιο επικερδή καλλιτέχνη του είδους.

Τις βασικές τάσεις και τη δομική ανάλυση των πιο σπουδαιών αγορών έργων τέχνης παγκοσμίως εξέτασε η Bialynicka-Birula (2016), χρησιμοποιώντας τον όγκο και την αξία συναλλαγών για το χρονικό διάστημα απο 2002 εως 2014. Η μελέτη επιβεβαιώνει ότι η παγκόσμια κρίση τα έτη 2008-2009 επηρέασε αισθητά την παγκόσμια αγορά έργων τέχνης προκαλώντας μείωση στον όγκο και τη συνολική αξία των συναλλαγών έργων τέχνης. Καταλήγει στην ύπαρξη τριών γεωγραφικών αγορών με το μεγαλύτερο ποσοστό συναλλαγών παγκοσμίως: Ηνωμένες Πολιτείες, Ευρωπαϊκή Ένωση και Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας. Μεταξύ των αγορών της ΕΕ, το Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Γερμανία και Ιταλία είναι οι πιο σημαντικές. Ενώ στο σύνολο των έργων τέχνης, η ζωγραφική κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο σε αξία και όγκο συναλλαγών.

Τέλος, η έρευνα που έκαναν οι Elroy Dimson, Paul Marsh και Mike Staunton για την Credit Suisse (2018), με βασικό σκοπό τη διαχείριση ή πρόταση εναλλακτικών χαρτοφυλακίων στους λεγόμενους ιδιώτες εξαιρετικά υψηλής καθαρής αξίας (UHNWI: Ultra-High Net Worth Individuals), μεταξύ άλλων αποτυπώνει την αύξηση της αξίας των έργων τέχνης κατα 7 φορές απο το 1900 σε πραγματικές τιμές. Ο δείκτης τιμών βασίστηκε σε δημοπρασίες τέχνης του Λονδίνου και τιμές πώλησης κατα τη διάρκεια του 1765-2007, όπως καταγράφηκαν στις μελέτες των Goetzmann, Renneboog και Spaenjers (2011).

2.3 Συμπεράσματα

Το ενδιαφέρον για επενδύσεις σε έργα τέχνης έχει δεχτεί τεράστια ώθηση λόγω της διάθεσης πληροφοριών. Βάσεις δεδομένων, δείκτες τιμών έργων τέχνης και εκθέσεις αγορών αποτελούν ουσιώδη εργαλεία για επενδυτές προκειμένου την επίτευξη υψηλών αποδόσεων. Επαρκής αριθμός απο δείκτες τιμών που έχουν κατασκευαστεί απο δεδομένα που κυμαίνονται απο τον 17^ο αιώνα μέχρι και σήμερα παρέχουν στοιχεία αποδόσεων για καλλιτέχνες και τομείς της αγοράς έργων τέχνης, ωστόσο δεν παύουν να χρήζουν βελτίωσης. Οι δείκτες αυτοί αποδεικνύουν ότι ιστορικά οι μέσες ετήσιες αποδόσεις των έργων τέχνης είναι μέτριες εκτός απο περιόδους πολέμων. Οι αποδόσεις τους είναι πάνω απο τον πληθωρισμό και τείνουν να υπερβούν τα κρατικά ομόλογα είναι όμως χαμηλότερες απο τις αποδόσεις των μετοχών. Δύο είναι οι επικρατέστεροι μέθοδοι κατασκευής δεικτών έργων τέχνης. Η μέθοδος repeat sales regression (RSR) και η hedonic pricing models. Κάθε μέθοδος έχει τα προτερήματα και τα ελλωτάματά της, ενώ και οι δύο βασίζονται σε στοιχεία απο πωλήσεις οίκων δημοπρασιών. Εν τούτοις τα στοιχεία αυτά προσφέρουν ημιτελή εικόνα της συνολικής αγοράς έργων τέχνης γιατί δεν συμπεριλαμβάνουν τους εμπόρους έργων τέχνης. Εκτιμάται ότι το ποσοστό των εμπόρων ίσως και να υπερβαίνει αυτό των οίκων δημοπρασιών, ενώ πολύτιμα στοιχεία για πιο ολοκληρωμένη αξιολόγηση της αγοράς δεν είναι αποκτήσιμα λόγω της αδυναμίας συλλογής τους απο τους εμπόρους.

Η συσχέτιση της τέχνης με τα υπόλοιπα περιουσιακά στοιχεία χρηματοοικονομικά και μη, μολονότι θετική είναι αρκετά χαμηλή, γεγονός που δίνει την δυνατότητα στους επενδυτές να την αξιοποιήσουν στα χαρτοφυλάκια τους για να πετύχουν διαφοροποίηση. Επίσης έχει επισημανθεί σχέση μεταξύ υψηλών εισοδημάτων και τιμών έργων τέχνης με τους πλούσιους να ωθούν τις τιμές προς τα πάνω.

Η τέχνη ανέκαθεν αποτελούσε αντικείμενο άμεσης επένδυσης χρημάτων. Το φαινόμενο της αύξησης του ενδιαφέροντος για συλλογή ή και επένδυση σε σπάνια, συλλεκτικά είδη, έχει οδηγήσει στην αντιμετώπιση των έργων τέχνης ως μια ξεχωριστή κατηγορία περιουσιακών στοιχείων προς επένδυση. Πέρα απο την επένδυση με την κλασική μορφή της αγοραπωλησίας έργων τέχνης, τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερα επενδυτικά κεφάλαια εμφανίζονται με βάση τα έργα τέχνης, προσφέροντας έτσι την δυνατότητα σε επενδυτές να συμμετέχουν σε διαφοροποιημένα χαρτοφυλάκια έργων τέχνης που εμπορεύονται ενεργά με σκοπό την επίτευξη κέρδους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.1 Εισαγωγή

Το παρόν κεφάλαιο ασχολείται με το θεσμικό πλαίσιο που εισάγεται με τα διεθνή λογιστικά πρότυπα και αφορά τη λογιστική αντιμετώπιση και τον τρόπο παρουσίασης στις οικονομικές καταστάσεις των δικαιωμάτων επί ενσώματων παγίων και συγκεκριμένα έργων τέχνης και επενδύσεων σε αυτά.

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τα ενσώματα πάγια και συγκεκριμένα με τα έργα τέχνης είναι τα ΔΛΠ 8 – Λογιστικές Πολιτικές, Μεταβολές των Λογιστικών Εκτιμήσεων και Λαθών, ΔΛΠ 16 – Ενσώματες Ακινήτοποιήσεις, ΔΛΠ 17 – Μισθώσεις, ΔΛΠ 18 – Έσοδα και το ΔΠΧΑ 13 – Έυλογη Αξία. Ο συνδυασμός των παραπάνω προτύπων βοηθούν στην επίτευξη της άρτιας λογιστικής αντιμετώπισης και παρουσίασης αυτών των συγκεκριμένων παγίων. Τα πρότυπα που εξετάζονται παρακάτω, είναι το ΔΛΠ 8 και το ΔΛΠ 16 .

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα όσον αφορά την αγορά ενός έργου τέχνης με σκοπό την επένδυση, δεν δίνουν σαφείς οδηγίες για τον καθορισμό της λογιστικής αντιμετώπισης τους. Επειδή όπως θα δούμε παρακάτω μία απο τις δύο βασικές προϋποθέσεις αναγνώρισης ενσώματου πάγιου περιουσιακού στοιχείου σύμφωνα με το ΔΛΠ. 16 δεν μπορεί να εφαρμοστεί στα έργα τέχνης, το κενό έρχεται να καλυφθεί απο το ΔΛΠ 8 που αφορά Λογιστικές Πολιτικές, Μεταβολές των Λογιστικών Εκτιμήσεων και Λαθών.

3.2 Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 8 – Λογιστικές Πολιτικές -Μεταβολές των Λογιστικών Εκτιμήσεων και Λαθών

Το ΔΛΠ 8 προδιαγράφει τα κριτήρια για την επιλογή και την μεταβολή των λογιστικών πολιτικών καθώς και το λογιστικό χειρισμό και την γνωστοποίηση των μεταβολών στις λογιστικές πολιτικές, εκτιμήσεις και διορθώσεις λαθών. Το Πρότυπο επιδιώκει να ενισχύσει τη σχετικότητα και την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων της

οντότητας και τη συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων αυτών σε βάθος χρόνου και με τις οικονομικές καταστάσεις άλλων οντοτήτων. Επίσης το πρότυπο καθορίζει και τις γνωστοποιήσεις των παραπάνω γεγονότων.

Λογιστικές Πολιτικές

Τα Δ.Π.Χ.Α. θέτουν λογιστικές πολιτικές, αρχές, βάσεις, συνθήκες, κανόνες και πρακτικές, η εφαρμογή των οποίων καταλήγει στην κατάρτιση οικονομικών καταστάσεων που περιέχουν σχετική και αξιόπιστη πληροφόρηση για τις συναλλαγές και για άλλα γεγονότα ή περιστάσεις στις οποίες εφαρμόζονται. Οι πολιτικές αυτές δεν είναι απαραίτητο να εφαρμόζονται όταν η επίδραση της εφαρμογής δεν είναι σημαντική. Ωστόσο, δεν είναι ορθό να γίνονται ή να μη διορθώνονται επουσιώδεις παρεκκλίσεις από τα Δ.Π.Χ.Α. ώστε να επιτευχθεί ιδιαίτερη παρουσίαση της οικονομικής θέσης, της χρηματοοικονομικής επίδοσης ή των ταμιακών ροών της οντότητας.

Σε περίπτωση απουσίας Προτύπου ή Διερμηνείας που εφαρμόζεται ειδικώς σε συναλλαγή ή σε άλλο γεγονός ή περίσταση, η διοίκηση θα αναπτύξει και θα εφαρμόσει κατά τη κρίση της μία λογιστική πολιτική από την οποία προκύπτουν πληροφορίες που είναι³:

- (α) Σχετικές με τις ανάγκες λήψης οικονομικών αποφάσεων των χρηστών, και
- (β) να είναι αξιόπιστες, ώστε οι οικονομικές καταστάσεις να:
 - (i) παρουσιάζουν πιστά την οικονομική θέση, τη χρηματοοικονομική επίδοση και τις ταμιακές ροές της οντότητας,
 - (ii) αντανακλούν την οικονομική ουσία των γεγονότων, άλλων γεγονότων και περιστάσεων και όχι απλώς και μόνο το νομικό τύπο,
 - (iii) να είναι ουδέτερες(χωρίς προκατάληψη) , συντηρητικές και πλήρεις από όλες τις σημαντικές απόψεις.

Προκειμένου η διοίκηση να αναπτύξει την δική της λογιστική πολιτική ελλείψει Προτύπου ή Διερμηνείας θα πρέπει να εξετάσει την εφαρμοστικότητα των ακόλουθων πηγών κατά φθίνουσα σειρά⁴:

- (α) τις απαιτήσεις και τις οδηγίες των Προτύπων και των Διερμηνειών, που πραγματεύονται παρόμοια και σχετικά θέματα

³ ΔΛΠ 8 παρ.10

⁴ ΔΛΠ 8 παρ.11,12

(β) τους ορισμούς, τα κριτήρια αναγνώρισης και τις έννοιες αποτίμησης για τα περιουσιακά στοιχεία, τις υποχρεώσεις, τα έσοδα και τις δαπάνες, που τίθενται στο Πλαίσιο και

(γ) να εξετάσει τις πιο πρόσφατες ανακοινώσεις άλλων σωμάτων λογιστικής τυποποίησης που χρησιμοποιούν παρόμοιο εννοιολογικό πλαίσιο για την ανάπτυξη λογιστικών προτύπων, άλλα έντυπα λογιστικής και αποδεκτές κλαδικές πρακτικές, στην έκταση που αυτά δεν έρχονται σε σύγκρουση με τις πηγές των (α) και (β).

Η οντότητα θα πρέπει να επιλέγει και να εφαρμόζει τις λογιστικές πολιτικές της με συνέπεια για παρόμοιες συναλλαγές και άλλα γεγονότα και περιστάσεις, εκτός αν Πρότυπο ή Διερμηνεία απαιτεί ή επιτρέπει ειδικώς την κατηγοριοποίηση στοιχείων για τα οποία ενδέχεται να είναι κατάλληλες διαφορετικές πολιτικές. Αν ένα Πρότυπο ή Διερμηνεία απαιτεί ή επιτρέπει τέτοια κατηγοριοποίηση, η πιο κατάλληλη λογιστική πολιτική πρέπει να επιλέγεται και να εφαρμόζεται με συνέπεια σε κάθε κατηγορία⁵. Σε περίπτωση όπου άλλο Πρότυπο επιβάλλει την αλλαγή λογιστικής πολιτικής τότε θα πρέπει να οδηγεί σε οικονομικές καταστάσεις που παρέχουν αξιόπιστη και περισσότερο σχετική πληροφόρηση για τις επιδράσεις των συναλλαγών, άλλα γεγονότα ή περιστάσεις στην οικονομική θέση, τη χρηματοοικονομική επίδοση ή τις ταμιακές ροές της οντότητας.⁶

Τα έργα τέχνης των οποίων η αγορά αφορά την διακόσμηση π.χ. του γραφείου, δωμάτια ξενοδοχείων, lobby, ινστιτούτα ευεξίας, χώρους εργασίας εν γένει και σκοπός τους είναι η καλαισθησία, αισθητική ευχαρίστηση, αίσθηση ανάτασης, εσωτερικής ευχαρίστησης, χαλάρωσης κτλ, με την χρήση τους στον χώρο προς όφελος του σκοπού της οικονομικής οντότητας και χωρίς να αποκλείεται και η μεταγενέστερη πώληση τους, ο λογιστικός χειρισμός τους προσδιορίζεται από το ΔΛΠ 16 – Ενσώματες Ακίνητοποιήσεις (IFRSbox, 2014).

Λαμβάνοντας υπ' όψη τα παραπάνω για τον λογιστικό χειρισμό των έργων τέχνης με σκοπό την επένδυση θα μπορούσαμε να αναφερθούμε στο ΔΛΠ 40 – Επενδύσεις σε Ακίνητα. Το συγκεκριμένο πρότυπο καθορίζει τον λογιστικό χειρισμό των επενδύσεων σε ακίνητα που κατέχει ή νοικιάζει μία επιχείρηση με χρηματοδοτική μίσθωση και τα οποία δεν ιδιοχρησιμοποιούνται για παραγωγικές δραστηριότητες μέσα στα πλαίσια της επιχείρησης αλλά είτε αποφέρουν εισόδημα μέσω της μίσθωσης

⁵ ΔΛΠ 8 παρ.13

⁶ ΔΛΠ 8 παρ.14

τους είτε κατέχονται για ενίσχυση κεφαλαίου. Επίσης πραγματεύεται τον τρόπο αποτίμησης μίας επένδυσης σε ακίνητα που έχουν εκμισθωθεί, βάσει λειτουργικής μίσθωσης, σε έναν εκμισθωτή (IFRSbox, 2014).

Επειδή ακριβώς ο σκοπός της αγοράς έργων τέχνης για επένδυση είναι παρόμοιος με αυτόν των επενδυτικών ακινήτων, η λογική της εύλογης αξίας που εφαρμόζεται στο ΔΛΠ 40 είναι η πιο κατάλληλη και για την περίπτωση αυτή. Η ωφέλιμη ζωή των έργων τέχνης είναι μη περιορισμένη, η εύλογη αξία τους τείνει να αυξάνεται σε βάθος χρόνου (μολονότι όχι πάντα) και αποκτώνται με κύριο σκοπό την επένδυση (IFRSbox, 2014).

3.3 Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 16 –Ενσώματες Ακινήτοποιήσεις

Σκοπός και πεδίο εφαρμογής του Δ.Λ.Π. 16.

Το Δ.Λ.Π. 16 προδιαγράφει το λογιστικό χειρισμό για τις ενσώματες ακινήτοποιήσεις, ώστε οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να διακρίνουν τις σχετικές με την επένδυση σε ενσώματες ακινήτοποιήσεις πληροφορίες της επιχείρησης και τις μεταβολές αυτής της επένδυσης. Σημαντικά θέματα στην λογιστική των ενσώματων ακινήτοποιήσεων αποτελούν η αρχική αναγνώριση των περιουσιακών στοιχείων, ο προσδιορισμός της λογιστικής αξίας τους, οι δαπάνες αποσβέσεων, η μεταγενέστερη αποτίμηση τους καθώς και τυχόν ζημίες απομείωσης τους. Επίσης το Δ.Λ.Π. 16 ορίζει τις απαραίτητες γνωστοποιήσεις που οφείλει να περιλαμβάνει στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις επι των οικονομικών καταστάσεων της μια οικονομική οντότητα σχετικά με τις ενσώματες ακινήτοποιήσεις της.⁷

Το Πρότυπο πρέπει να εφαρμόζεται για το λογιστικό χειρισμό των ενσώματων ακινήτοποιήσεων, εκτός αν ένα άλλο Πρότυπο απαιτεί ή επιτρέπει διαφορετικό λογιστικό χειρισμό.⁸

Το πρότυπο αυτό δεν εφαρμόζεται σε ⁹:

⁷ ΔΛΠ 16 παρ.1

⁸ ΔΛΠ 16 παρ.2

⁹ ΔΛΠ 16 παρ.3

- ενσώματες ακινητοποιήσεις ταξινομημένες ως κατεχόμενες προς πώληση σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 5 – Μη Κυκλοφορούντα Περιουσιακά Στοιχεία που Κατέχονται προς Πώληση και Διακοπείσες Δραστηριότητες
- βιολογικά περιουσιακά στοιχεία που σχετίζονται με γεωργική δραστηριότητα (βλέπε ΔΛΠ 41Γεωργία)
- την αναγνώριση και επιμέτρηση περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από έρευνα και αξιολόγηση (βλέπε ΔΠΧΠ 6 – Έρευνα και Αξιολόγηση Ορυκτών Πόρων)ή
- μεταλλευτικά δικαιώματα και αποθέματα ορυκτών καυσίμων όπως το πετρέλαιο, το φυσικό αέριο και τους όμοιους μη ανανεώσιμους πόρους.

Ωστόσο, το πρότυπο αυτό εφαρμόζεται σε ενσώματες ακινητοποιήσεις που χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη ή τη συντήρηση των περιουσιακών στοιχείων που περιγράφονται στις τρεις τελευταίες παραπάνω περιπτώσεις.¹⁰

Ορισμός και αναγνώριση των ενσώματων ακινητοποιήσεων

Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 16 ενσώματες ακινητοποιήσεις είναι τα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία που:

- κατέχονται για χρήση στην παραγωγή ή παροχή αγαθών ή υπηρεσιών, για εκμίσθωση σε άλλους ή για διοικητικούς σκοπούς και
- αναμένεται να χρησιμοποιηθούν για περισσότερο από μία λογιστική περίοδο.

Το κόστος ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων θα αναγνωρίζεται ως περιουσιακό στοιχείο όταν και μόνον όταν¹¹:

- πιθανολογείται ότι μελλοντικά οικονομικά οφέλη που συνδέονται με το στοιχείο θα εισρεύσουν στην οντότητα και
- το κόστος του στοιχείου μπορεί να αποτιμηθεί αξιόπιστα.

Πολλά ανταλλακτικά και είδη συντήρησης τηρούνται λογιστικά ως αποθέματα και αναγνωρίζονται συνήθως στα αποτελέσματα όταν αναλώνονται. Όμως, τα μεγαλύτερης αξίας ανταλλακτικά και ο εφεδρικός εξοπλισμός χαρακτηρίζονται ως πάγια περιουσιακά στοιχεία, όταν η οντότητα αναμένει να τα χρησιμοποιεί για περισσότερο από μία λογιστική περίοδο. Σε περίπτωση ιδιοκατασκευής παγίου, το

¹⁰ ΔΛΠ 16 παρ.3

¹¹ ΔΛΠ 16 παρ.7

κόστος αποτελείται απο κόστη αναλωθέντων υλικών, άμεσης εγασίας και γενικών βιομηχανικών εξόδων (Νεγκάκης,2015, Grand Thornton,2009). Ακόμη, αν τα ανταλλακτικά και τα είδη συντήρησης μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο σε σχέση με στοιχείο των ενσώματων ακινητοποιήσεων, λογιστικοποιούνται ως ενσώματες ακινητοποιήσεις.¹²

Το Δ.Λ.Π.16 δεν προσδιορίζει τη μονάδα αποτίμησης για την αναγνώριση, τι δηλαδή συνιστά στοιχείο των ενσώματων ακινητοποιήσεων. Συνεπώς, απαιτείται κρίση στην εφαρμογή των κριτηρίων αναγνώρισης στις ιδιαίτερες συνθήκες της οντότητας. Μπορεί να αρμόζει να συναθροιστούν τα επί μέρους επουσιώδη στοιχεία, όπως καλούπια, εργαλεία και μήτρες και να εφαρμοστούν τα κριτήρια στη συνολική αξία.¹³

Σύμφωνα με αυτήν την αρχή της αναγνώρισης, η οντότητα αποτιμά κάθε κόστος των ενσώματων ακινητοποιήσεων όταν πραγματοποιείται. Στις δαπάνες αυτές συμπεριλαμβάνονται τα κόστη που πραγματοποιήθηκαν αρχικά για την απόκτηση ή την κατασκευή στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων και τις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν μεταγενέστερα για τη συμπλήρωση, την αντικατάσταση μέρους ή τη συντήρηση κάποιου στοιχείου του.¹⁴ Σε αυτή τη κατηγορία χαρακτηριστικά εντάσσεται το κόστος αποκατάστασης των έργων τέχνης.

Αναγνώριση των αρχικών δαπανών

Στοιχεία των ενσώματων ακινητοποιήσεων μπορούν να αποκτηθούν για λόγους ασφαλείας ή και για περιβαλλοντολογικούς λόγους. Η απόκτηση τέτοιων ενσώματων ακινητοποιήσεων, μολονότι δεν αυξάνει άμεσα τα μελλοντικά οικονομικά οφέλη κάποιου υπάρχοντος στοιχείου τους, μπορεί να είναι αναγκαία προκειμένου να λάβει η οντότητα τα μελλοντικά οικονομικά οφέλη από άλλα περιουσιακά στοιχεία της. Τέτοια στοιχεία των ενσώματων ακινητοποιήσεων πληρούν τις προϋποθέσεις για αναγνώριση ως περιουσιακά στοιχεία, δεδομένου ότι επιτρέπουν στην οντότητα να αποκομίσει μελλοντικά οικονομικά οφέλη από σχετιζόμενα πάγια περιουσιακά στοιχεία, επιπλέον των ωφελειών που θα μπορούσε να έχει, χωρίς την απόκτηση των παγίων αυτών. Για

¹² ΔΛΠ 16 παρ.8

¹³ ΔΛΠ 16 παρ.9

¹⁴ ΔΛΠ 16 παρ.10

παράδειγμα, μία χημική βιομηχανία ενδέχεται να εγκαταστήσει ορισμένες νέες διαδικασίες χημικής παραγωγής, για να συμμορφωθεί με τις περιβαλλοντολογικές απαιτήσεις παραγωγής και εναποθήκευσης επικίνδυνων χημικών προϊόντων. Οι σχετικές εργοστασιακές επεκτάσεις αναγνωρίζονται ως πάγιο περιουσιακό στοιχείο γιατί, χωρίς αυτές, η οντότητα δεν μπορεί να παράγει και να πωλεί χημικά προϊόντα. Ωστόσο, η προκύπτουσα λογιστική αξία τέτοιων περιουσιακών στοιχείων και σχετιζόμενων παγίων εξετάζεται για απομείωση σύμφωνα με το ΔΛΠ 36: Απομείωση Αξίας Περιουσιακών Στοιχείων.¹⁵

Αναγνώριση των μεταγενέστερων δαπανών

Σύμφωνα με την αρχή της αναγνώρισης των αρχικών δαπανών, η οντότητα δεν αναγνωρίζει τις δαπάνες της καθημερινής συντήρησης στη λογιστική αξία ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων. Τα κόστη αυτά αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα όταν πραγματοποιούνται. Οι καθημερινές δαπάνες συντήρησης αποτελούνται κυρίως από το εργατικό κόστος και τα αναλώσιμα και μπορεί να περιλαμβάνουν το κόστος μικρών ανταλλακτικών. Ο σκοπός των δαπανών αυτών περιγράφεται συχνά ως «επισκευή και συντήρηση» του στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων.¹⁶

Τμήματα ορισμένων στοιχείων των ενσώματων ακινητοποιήσεων μπορεί να χρειάζονται αντικατάσταση κατά τακτά χρονικά διαστήματα. Για παράδειγμα, ένας κλίβανος μπορεί να χρειάζεται νέα εσωτερική επένδυση μετά από ορισμένες ώρες λειτουργίας ή το εσωτερικό ενός αεροσκάφους, όπως καθίσματα και σκεύη, μπορεί να χρειάζεται αντικατάσταση αρκετές φορές κατά τη διάρκεια της ζωής του αεροσκάφους. Στοιχεία των ενσώματων ακινητοποιήσεων μπορεί επίσης να αγορασθούν, προκειμένου να γίνει μια λιγότερο συχνή αντικατάσταση, όπως η αντικατάσταση των εσωτερικών τοίχων ενός κτηρίου ή μία μη επαναλαμβανόμενη αντικατάσταση. Σύμφωνα με την αρχή της αναγνώρισης, η οντότητα αναγνωρίζει στη λογιστική αξία ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων το κόστος αντικατάστασης τέτοιου στοιχείου όταν επιβαρύνεται με αυτό, εφόσον πληρούνται τα κριτήρια αναγνώρισης. Η

¹⁵ ΔΛΠ 16 παρ.11

¹⁶ ΔΛΠ 16 παρ.12

λογιστική αξία των τμημάτων που αντικαθίστανται διαγράφεται όπως προβλέπεται στο Δ.Λ.Π 16.¹⁷

Η συνεχιζόμενη λειτουργία ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων (για παράδειγμα, ένα αεροσκάφος) μπορεί να προϋποθέτει τακτικές σημαντικές επιθεωρήσεις για ελαττώματα, ανεξάρτητα αν γίνεται αντικατάσταση τμημάτων του στοιχείου. Εφόσον πληρούνται τα κριτήρια αναγνώρισης, το κόστος κάθε σημαντικής επιθεώρησης αναγνωρίζεται στη λογιστική αξία του στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων ως αντικατάσταση. Κάθε εναπομένουσα λογιστική αξία του κόστους της προηγούμενης επιθεώρησης (ξεχωριστά από ανταλλακτικά) διαγράφεται. Αυτό συμβαίνει ανεξάρτητα αν το κόστος της προηγούμενης επιθεώρησης είχε εξατομικευθεί στη συναλλαγή μέσω της οποίας το στοιχείο αποκτήθηκε ή κατασκευάστηκε. Αν απαιτείται, το εκτιμώμενο κόστος μελλοντικής παρόμοιας επιθεώρησης μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως ένδειξη του κόστους του υπάρχοντος συστατικού στοιχείου της επιθεώρησης όταν το στοιχείο αυτό αποκτήθηκε ή κατασκευάστηκε.¹⁸

Αποτίμηση των ενσώματων παγίων κατά την αναγνώριση τους

Τα ενσώματα πάγια που καλύπτουν τις προϋποθέσεις για να αναγνωριστούν ως περιουσιακά στοιχεία, πρέπει να αποτιμώνται στο κόστος τους.

Στοιχεία του κόστους

Το κόστος ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων περιλαμβάνει:

- την τιμή αγοράς του, συμπεριλαμβανομένων των εισαγωγικών δασμών και των μη επιστρεπτέων φόρων αγοράς μετά την αφαίρεση εμπορικών εκπτώσεων και μειώσεων τιμών.
- κάθε κόστος που αφορά άμεσα τη θέση του περιουσιακού στοιχείου στην τοποθεσία και την κατάσταση που απαιτείται για τη λειτουργία που η διοίκηση έχει προσδιορίσει. Στην περίπτωση ενός έργου τέχνης, η κορνίζα είναι ένα τέτοιου είδους κόστος.
- την αρχική εκτίμηση του κόστους αποσυναρμολόγησης και απομάκρυνσης του στοιχείου και αποκατάστασης του χώρου όπου έχει τοποθετηθεί, δέσμευση που

¹⁷ ΔΛΠ 16 παρ.13

¹⁸ ΔΛΠ 16 παρ.14

αναλαμβάνει η οντότητα είτε κατά την απόκτηση του στοιχείου είτε ως συνέπεια της χρήσης του στοιχείου για συγκεκριμένη περίοδο για λόγους εκτός της παραγωγής αποθεμάτων, κατά την περίοδο εκείνη.¹⁹ Τέτοιου είδους στοιχεία πρέπει να προστίθενται στο κόστος του ενσώματου παγίου εφόσον υπάρχει η ανάλογη υποχρέωση και έχει σχηματιστεί η σχετική πρόβλεψη σύμφωνα με το ΔΛΠ 37 (Νεγκάκης,2015, Deloitte,2014)

Παραδείγματα άμεσα επιρριπτέου κόστους είναι:

- το κόστος των παροχών προς εργαζομένους που προκύπτουν άμεσα από την κατασκευή ή την απόκτηση ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων,
- το κόστος τις προετοιμασίας του χώρου,
- τα αρχικά κόστη παράδοσης και μεταφοράς,
- το κόστος της εγκατάστασης και της συναρμολόγησης,
- το κόστος των δοκιμών καλής λειτουργίας του περιουσιακού στοιχείου, μετά την αφαίρεση του καθαρού προϊόντος της πώλησης όποιων προϊόντων παράχθηκαν κατά τη διαδικασία της θέσης του περιουσιακού στοιχείου στη συγκεκριμένη τοποθεσία και κατάσταση (όπως τα δείγματα που παράγονται κατά τη δοκιμή του εξοπλισμού) και
- οι επαγγελματικές αμοιβές.²⁰ Συγκεκριμένα, για τα έργα τέχνης τέτοιου είδους κόστος αποτελεί η προμήθεια του οίκου δημοπρασιών ή του εμπόρου καθώς και η αμοιβή το εκτιμητή, εαν χρειαστούν οι υπηρεσίες του.

Παραδείγματα δαπανών που δεν συμπεριλαμβάνονται στο κόστος ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων είναι:

- το κόστος για το άνοιγμα νέας μονάδας,
- το κόστος παρουσίασης νέου προϊόντος ή υπηρεσίας (συμπεριλαμβανομένου του κόστους διαφήμισης και προώθησης),
- το κόστος διεξαγωγής εργασιών σε νέα τοποθεσία ή με νέα κατηγορία πελατών (συμπεριλαμβανομένου του κόστους της εκπαίδευσης του προσωπικού)
- τα διοικητικά και τα άλλα γενικά κόστη.²¹

Το κόστος της χρήσης ή της επανατοποθέτησης ενός στοιχείου δεν συμπεριλαμβάνεται στη λογιστική αξία του στοιχείου. Παραδείγματα δαπανών που δεν

¹⁹ ΔΛΠ 16 παρ.16

²⁰ ΔΛΠ 16 παρ.17

²¹ ΔΛΠ 16 παρ.19

συμπεριλαμβάνονται στη λογιστική αξία ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων είναι τα παρακάτω²²

- τα κόστη που πραγματοποιούνται όταν ένα στοιχείο που είναι σε θέση να λειτουργήσει με τον τρόπο που έχει προσδιορίσει η διοίκηση δεν χρησιμοποιείται ακόμα ή λειτουργείται σε ισχύ μικρότερη της κανονικής,
- οι αρχικές λειτουργικές ζημίες, όπως εκείνες που πραγματοποιούνται όταν αναπτύσσεται η ζήτηση για την παραγωγή του στοιχείου και
- το κόστος επανεγκατάστασης ή αναδιοργάνωσης μέρος ή του συνόλου των λειτουργιών της οντότητας.

Κάποιες λειτουργίες δημιουργούνται σε σχέση με την κατασκευή ή την ανάπτυξη ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων, αλλά δεν απαιτούνται για τη θέση του στη τοποθεσία και την κατάσταση που απαιτείται για τη λειτουργία που η διοίκηση έχει προσδιορίσει. Οι δευτερεύουσες αυτές λειτουργίες μπορεί να συμβούν πριν ή κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής των δραστηριοτήτων για την κατασκευή ή την ανάπτυξη. Για παράδειγμα, μπορεί να υπάρξουν έσοδα από τη χρήση του οικοπέδου ως χώρο στάθμευσης μέχρι την έναρξη της κατασκευής. Επειδή οι δευτερεύουσες λειτουργίες δεν είναι απαραίτητες προκειμένου να τεθεί το στοιχείο στην τοποθεσία και την κατάσταση που απαιτείται για τη λειτουργία που η διοίκηση έχει προσδιορίσει, τα έσοδα και οι σχετικές δαπάνες των δευτερευουσών λειτουργιών αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα και συμπεριλαμβάνονται στις αντίστοιχες κατατάξεις των εσόδων και των δαπανών.²³

Το κόστος ενός ιδιοκατασκευασμένου περιουσιακού στοιχείου προσδιορίζεται σύμφωνα με τις ίδιες αρχές που εφαρμόζονται για ένα αποκτηθέν στοιχείο. Αν η οντότητα κατασκευάζει όμοια περιουσιακά στοιχεία προς πώληση κατά τη συνήθη πορεία των εργασιών της, το κόστος του ιδιοκατασκευαζόμενου περιουσιακού στοιχείου είναι συνήθως το ίδιο με το κόστος παραγωγής ενός στοιχείου προς πώληση (ΔΛΠ 2). Για το λόγο αυτό, κάθε εσωτερικό κέρδος πρέπει να απαλείφεται, κατά τον προσδιορισμό του κόστους αυτού. Επίσης, το κόστος των ασυνήθιστων ποσών φύρας, αδράνειας ή άλλων πόρων, που πραγματοποιήθηκε κατά την παραγωγή του ιδιοκατασκευασμένου περιουσιακού στοιχείου, δεν περιλαμβάνεται στο κόστος αυτού του στοιχείου. Προκειμένου ο τόκος να αναγνωριστεί ως πρόσθετο στοιχείο της

²² ΔΛΠ 16 παρ.20

²³ ΔΛΠ 16 παρ.21

λογιστικής αξίας ενός ιδιοκατασκευαζόμενου στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων θα πρέπει να πληροί τα κριτήρια που καθορίζει το ΔΛΠ 23 Κόστος Δανεισμού.²⁴

Αποτίμηση του κόστους

Το κόστος ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων είναι η ισοδύναμη τιμή μετρητοίς κατά την ημερομηνία αναγνώρισης. Εάν η πληρωμή της αξίας ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων εκτείνεται πέραν των συνήθων πιστωτικών όρων, η διαφορά, μεταξύ του συνόλου των πληρωμών και αυτής της τιμής, αναγνωρίζεται ως έξοδο τόκων, κατά τη διάρκεια της περιόδου της πίστωσης, εκτός αν ο τόκος αυτός αναγνωρίζεται στη λογιστική αξία του στοιχείου σύμφωνα με τον επιτρεπόμενο εναλλακτικό χειρισμό του ΔΛΠ 23.²⁵

Μπορεί να γίνει ανταλλαγή ενός ή περισσότερων στοιχείων των ενσώματων ακινητοποιήσεων με μη χρηματικό περιουσιακό στοιχείο ή στοιχεία ή συνδυασμό χρηματικών και μη χρηματικών περιουσιακών στοιχείων. Το κόστος τέτοιου στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων αποτιμάται στην εύλογη αξία εκτός αν

- η συναλλαγή ανταλλαγής στερείται εμπορικής ουσίας ή
- δεν μπορεί να αποτιμηθεί αξιόπιστα η εύλογη αξία ούτε του περιουσιακού στοιχείου που παραλήφθηκε ούτε του περιουσιακού στοιχείου που παραχωρήθηκε.

Το παραληφθέν στοιχείο αποτιμάται με αυτόν τον τρόπο έστω και αν η οντότητα δεν μπορεί να διαγράψει άμεσα το περιουσιακό στοιχείο που παραχωρήθηκε. Αν το στοιχείο που παραλήφθηκε δεν αποτιμάται στην εύλογη αξία, το κόστος του αποτιμάται στην λογιστική αξία του παραχωρηθέντος περιουσιακού στοιχείου.²⁶

Η οντότητα προσδιορίζει αν η συναλλαγή ανταλλαγής έχει εμπορική ουσία εξετάζοντας την έκταση στην οποία αναμένεται να μεταβληθούν οι ταμιακές ροές της ως αποτέλεσμα της συναλλαγής. Μία συναλλαγή ανταλλαγής έχει εμπορική ουσία αν:

(α) η σύνθεση (κίνδυνος, χρόνος και ποσό) των ταμιακών ροών του παραληφθέντος περιουσιακού στοιχείου διαφέρει από τη σύνθεση των ταμιακών ροών του παραχωρηθέντος περιουσιακού στοιχείου ή

(β) η ειδική αξία του τμήματος των επηρεαζόμενων από τη συναλλαγή λειτουργιών της οντότητας μεταβάλλεται ως αποτέλεσμα της ανταλλαγής και

²⁴ ΔΛΠ 16 παρ.22

²⁵ ΔΛΠ 16 παρ.23

²⁶ ΔΛΠ 16 παρ.24

(γ) η διαφορά του (α) ή του (β) είναι σημαντική σε σχέση με την εύλογη αξία των ανταλλασσόμενων περιουσιακών στοιχείων.²⁷

Η εύλογη αξία ενός περιουσιακού στοιχείου για το οποίο δεν υπάρχουν συγκρίσιμες αγοραίες συναλλαγές είναι δυνατό να αποτιμηθεί με αξιοπιστία εάν

- δεν υφίσταται για το περιουσιακό στοιχείο σημαντική διακύμανση του εύρους των ορθολογικών εκτιμήσεων της εύλογης αξίας, ή
- είναι δυνατός ο ορθολογικός προσδιορισμός των πιθανοτήτων των διαφόρων εκτιμήσεων εντός του εύρους τιμών και η εφαρμογή τους στην εκτίμηση της εύλογης αξίας.

Αν η οντότητα μπορεί να αποτιμήσει αξιόπιστα την εύλογη αξία είτε του παραληφθέντος περιουσιακού στοιχείου είτε του παραχωρηθέντος περιουσιακού στοιχείου, τότε η εύλογη αξία του τελευταίου χρησιμοποιείται για την αποτίμηση του παραληφθέντος περιουσιακού στοιχείου εκτός αν η εύλογη αξία του παραληφθέντος περιουσιακού στοιχείου είναι πιο έκδηλη.²⁸

Πρέπει να σημειωθεί ότι το κόστος ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων, που κατέχεται από μισθωτή βάσει σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης, προσδιορίζεται σύμφωνα με το ΔΛΠ 17 – Μισθώσεις ενώ η λογιστική αξία ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων μπορεί να μειωθεί κατά τις κρατικές επιχορηγήσεις, σύμφωνα με το ΔΛΠ 20 – Λογιστική των Κρατικών Επιχορηγήσεων και Γνωστοποίηση της Κρατικής Υποστήριξης.²⁹

Αποτίμηση των ενσώματων παγίων μετά την αναγνώριση τους

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 16, η λογιστική πολιτική που θα επιλέξει η οντότητα για την αποτίμηση των πάγιων περιουσιακών στοιχείων της είναι ή η μέθοδος του κόστους ή η μέθοδος της αναπροσαρμογής. Η πολιτική που θα επιλεγεί από την οντότητα θα πρέπει να εφαρμοστεί σε ολόκληρη κατηγορία των ενσώματων παγίων της.

Μέθοδος κόστους

²⁷ ΔΛΠ 16 παρ.25

²⁸ ΔΛΠ 16 παρ.26

²⁹ ΔΛΠ 16 παρ.27

Ύστερα από την αναγνώρισή του ως περιουσιακό στοιχείο, ένα στοιχείο των ενσώματων ακινητοποιήσεων πρέπει να εμφανίζεται στο κόστος κτήσεώς του, μειωμένο με τις σωρευμένες αποσβέσεις και οποιεσδήποτε σωρευμένες ζημίες απομείωσης.³⁰

Μέθοδος αναπροσαρμογής

Ύστερα από την αναγνώρισή του ως περιουσιακό στοιχείο, ένα στοιχείο των ενσώματων ακινητοποιήσεων του οποίου η εύλογη αξία μπορεί να αποτιμηθεί αξιόπιστα θα εμφανίζεται με αναπροσαρμοσμένη αξία, που αποτελείται από την εύλογη αξία του κατά την ημέρα της αναπροσαρμογής, μειωμένη με τις μεταγενέστερες σωρευμένες αποσβέσεις και τις μεταγενέστερες σωρευμένες ζημίες απομείωσης. Η μέτρηση της εύλογης αξίας αποτελεί στοιχείο του ΔΠΧΑ 13 (Νεγκάκης, 2015, Deloitte, 2014). Αναπροσαρμογές πρέπει να γίνονται αρκετά τακτικά ούτως ώστε η λογιστική αξία να μη διαφέρει σημαντικά από εκείνη που θα προσδιοριζόταν χρησιμοποιώντας την εύλογη αξία κατά την ημερομηνία του ισολογισμού.³¹

Η συχνότητα των αναπροσαρμογών εξαρτάται από τις μεταβολές της εύλογης αξίας των στοιχείων των ενσώματων ακινητοποιήσεων που υπόκεινται σε αναπροσαρμογή. Όταν η εύλογη αξία ενός περιουσιακού στοιχείου που έχει αναπροσαρμοστεί διαφέρει σημαντικά από τη λογιστική αξία του, απαιτείται μια περαιτέρω αναπροσαρμογή. Μερικά από τα στοιχεία των ενσώματων ακινητοποιήσεων υφίστανται σημαντικές και άστατες μεταβολές στην εύλογη αξία, και συνεπώς απαιτείται η ετήσια αναπροσαρμογή τους. Τέτοιες συχνές αναπροσαρμογές δεν είναι αναγκαίες για στοιχεία των ενσώματων ακινητοποιήσεων με επουσιώδεις μόνο μεταβολές στην εύλογη αξία. Αντί αυτού, μπορεί να απαιτείται η αναπροσαρμογή του στοιχείου κάθε τρία ή τέσσερα έτη.³²

Όταν ένα στοιχείο των ενσώματων ακινητοποιήσεων αναπροσαρμόζεται, οι σωρευμένες αποσβέσεις του κατά την ημέρα της αναπροσαρμογής αντιμετωπίζονται με έναν από τους ακόλουθους τρόπους:³³

- επαναδιατύπωση ανάλογα με τη μεταβολή στην προ αποσβέσεων αξία του περιουσιακού στοιχείου, ούτως ώστε η λογιστική αξία του, μετά την

³⁰ ΔΛΠ 16 παρ.30

³¹ ΔΛΠ 16 παρ.31

³² ΔΛΠ 16 παρ.34

³³ ΔΛΠ 16 παρ.35

αναπροσαρμογή, να είναι ίση με την αναπροσαρμοσμένη αξία του. Αυτή η μέθοδος χρησιμοποιείται συχνά, όταν ένα περιουσιακό στοιχείο αναπροσαρμόζεται, επί τη βάση ενός δείκτη στο αναπόσβεστο κόστος αντικατάστασής του.

- συμψηφισμός έναντι της προ αποσβέσεων λογιστικής αξίας του περιουσιακού στοιχείου και το καθαρό ποσό επαναδιατυπώνεται σύμφωνα με το αναπροσαρμοσμένο ποσό του περιουσιακού στοιχείου. Η μέθοδος αυτή συχνά χρησιμοποιείται για κτίρια.

Το ποσό της προσαρμογής που προκύπτει κατά την επαναδιατύπωση ή το συμψηφισμό των σωρευμένων αποσβέσεων, αποτελεί μέρος της αύξησης ή της μείωσης της λογιστικής αξίας του στοιχείου.

Εάν γίνεται αναπροσαρμογή της αξίας ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων, ολόκληρη η κατηγορία των ενσώματων ακινητοποιήσεων στην οποία ανήκει το στοιχείο αυτό, πρέπει να αναπροσαρμόζεται.³⁴

Κατηγορία ενσώματων ακινητοποιήσεων είναι μία ομάδα περιουσιακών στοιχείων, όμοιας φύσης και χρήσης για τις λειτουργίες της οντότητας. Τα ακόλουθα αποτελούν παραδείγματα ξεχωριστών κατηγοριών:

1. εδαφικές εκτάσεις,
2. γήπεδα και κτίρια,
3. μηχανήματα,
4. πλοία,
5. αεροσκάφη,
6. οχήματα,
7. έπιπλα και σκεύη, και
8. εξοπλισμός γραφείου.³⁵

Τα επί μέρους στοιχεία μιας κατηγορίας ενσώματων ακινητοποιήσεων αναπροσαρμόζονται ταυτόχρονα, για να αποφεύγεται η επιλεκτική αναπροσαρμογή περιουσιακών στοιχείων και η εμφάνιση στις οικονομικές καταστάσεις, ανάμεικτων ποσών κόστους και αξιών διαφορετικών ημερομηνιών. Όμως, μια κατηγορία περιουσιακών στοιχείων μπορεί να αναπροσαρμόζεται σταδιακά, εφόσον η

³⁴ ΔΛΠ 16 παρ.36

³⁵ ΔΛΠ 16 παρ.37

αναπροσαρμογή ολόκληρης της κατηγορίας αυτής ολοκληρώνεται μέσα σε σύντομο χρόνο και εφόσον οι αναπροσαρμογές συμβαδίζουν με τα εκάστοτε δεδομένα.³⁶

Αν η λογιστική αξία ενός περιουσιακού στοιχείου αυξάνεται ως αποτέλεσμα μιας αναπροσαρμογής, η αύξηση θα πιστώνεται κατευθείαν στην καθαρή θέση υπό τον τίτλο πλεόνασμα αναπροσαρμογής. Όμως, μια αύξηση λόγω αναπροσαρμογής θα αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα, κατά την έκταση που αναστρέφει μία προηγούμενη υποτίμηση του ίδιου περιουσιακού στοιχείου, η οποία είχε προηγουμένως αναγνωρισθεί στα αποτελέσματα.³⁷

Αν η λογιστική αξία ενός περιουσιακού στοιχείου μειώνεται ως αποτέλεσμα μιας αναπροσαρμογής, η μείωση πρέπει να αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα. Όμως, η μείωση θα χρεώνεται απευθείας στην καθαρή θέση στο πλεόνασμα αναπροσαρμογής κατά την έκταση που υπάρχει πιστωτικό υπόλοιπο σε αυτό αναφορικά με το περιουσιακό στοιχείο αυτό.³⁸

Τα πλεονάσματα αναπροσαρμογής που περιλαμβάνονται στην καθαρή θέση αναφορικά με στοιχείο των ενσώματων ακινητοποιήσεων μπορεί να μεταφερθούν άμεσα στο υπόλοιπο κερδών εις νέον, όταν το περιουσιακό στοιχείο διαγράφεται. Αυτό μπορεί να συνεπάγεται τη μεταφορά ολόκληρου του πλεονάσματος όταν το περιουσιακό στοιχείο αποσύρεται ή εκποιείται. Ωστόσο, μέρος του πλεονάσματος μπορεί να μεταφέρεται κατά τη διάρκεια της χρήσης του περιουσιακού στοιχείου από την οντότητα. Σε τέτοια περίπτωση, το ποσό του πλεονάσματος που μεταφέρεται θα αποτελείτο από τη διαφορά μεταξύ της βασιζόμενης στην αναπροσαρμοσμένη λογιστική αξία απόσβεσης και της βασιζόμενης στην αρχική τιμή του περιουσιακού στοιχείου απόσβεσης. Οι μεταφορές από τα πλεονάσματα αναπροσαρμογής στα κέρδη εις νέον δε γίνονται μέσω των κερδών ή των ζημιών.³⁹

Οι επιδράσεις τυχόν φόρων στα έσοδα τα οποία προκύπτουν από την αναπροσαρμογή των ενσώματων ακινητοποιήσεων, αναγνωρίζονται και γνωστοποιούνται σύμφωνα με το ΔΛΠ 12 Φόροι Εισοδήματος.⁴⁰

³⁶ ΔΛΠ 16 παρ.38

³⁷ ΔΛΠ 16 παρ.39

³⁸ ΔΛΠ 16 παρ.40

³⁹ ΔΛΠ 16 παρ.41

⁴⁰ ΔΛΠ 16 παρ.42

Αποσβέσεις ενσώματων παγίων στοιχείων

Κάθε τμήμα ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων το κόστος του οποίου είναι σημαντικό σε σχέση με το συνολικό κόστος του στοιχείου θα αποσβένεται ξεχωριστά.⁴¹

Ένα σημαντικό τμήμα ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων ενώ έχει αναγνωριστεί ξεχωριστά μπορεί να έχει ωφέλιμη ζωή και μέθοδο απόσβεσης που είναι ίδια με τη μέθοδο απόσβεσης και την ωφέλιμη ζωή άλλου σημαντικού τμήματος του ίδιου στοιχείου. Τέτοια τμήματα δύνανται να συναθροιστούν για τον προσδιορισμό της δαπάνης απόσβεσης.⁴²

Στη έκταση που μία οντότητα αποσβένει ξεχωριστά κάποια τμήματα ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων, θα αποσβένει ξεχωριστά και το υπόλοιπο στοιχείο. Το υπόλοιπο απαρτίζεται από τα τμήματα του στοιχείου που δεν είναι σημαντικά σε μεμονωμένη βάση. Αν οι προσδοκίες της οντότητας για τα τμήματα αυτά ποικίλουν, μπορεί να χρειαστεί να εφαρμοστούν προσεγγιστικές τεχνικές για την απόσβεση του υπολοίπου κατά τρόπο που αντιπροσωπεύει αξιόπιστα τον τρόπο ανάλωσης ή/και την ωφέλιμη ζωή των τμημάτων του στοιχείου.⁴³

Η οντότητα μπορεί να επιλέξει να αποσβέσει ξεχωριστά τα τμήματα ενός στοιχείου που δεν έχουν σημαντικό κόστος σε σύγκριση με το συνολικό κόστος του.⁴⁴

Η δαπάνη απόσβεσης για κάθε περίοδο θα αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα, εκτός αν συμπεριλαμβάνεται στη λογιστική αξία ενός άλλου περιουσιακού στοιχείου.⁴⁵

Η δαπάνη απόσβεσης για κάθε περίοδο συνήθως αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα. Ωστόσο, κάποιες φορές τα μελλοντικά οικονομικά οφέλη που ενσωματώνονται σε ένα περιουσιακό στοιχείο απορροφώνται στην παραγωγή άλλων περιουσιακών στοιχείων. Στην περίπτωση αυτή, η δαπάνη απόσβεσης αποτελεί τμήμα του κόστους του άλλου περιουσιακού στοιχείου και περιλαμβάνεται στη λογιστική αξία του.⁴⁶

Αποσβέσιμη αξία και περίοδος απόσβεσης

⁴¹ ΔΛΠ 16 παρ.43

⁴² ΔΛΠ 16 παρ.45

⁴³ ΔΛΠ 16 παρ.46

⁴⁴ ΔΛΠ 16 παρ.47

⁴⁵ ΔΛΠ 16 παρ.48

⁴⁶ ΔΛΠ 16 παρ.49

Το αποσβέσιμο ποσό ενός περιουσιακού στοιχείου πρέπει να κατανέμεται συστηματικά κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του. Η υπολειμματική αξία και η ωφέλιμη ζωή ενός περιουσιακού στοιχείου θα αναθεωρούνται τουλάχιστον στη λήξη κάθε οικονομικού έτους και, αν οι προσδοκίες διαφέρουν από τις προηγούμενες εκτιμήσεις, η μεταβολή (ή μεταβολές) θα αντιμετωπίζεται ως μεταβολή σε λογιστική εκτίμηση σύμφωνα με το ΔΛΠ 8 – Λογιστικές Πολιτικές, Μεταβολές των Λογιστικών Εκτιμήσεων και Λάθη.⁴⁷

Η απόσβεση αναγνωρίζεται έστω και αν η εύλογη αξία του περιουσιακού στοιχείου υπερβαίνει τη λογιστική αξία του, υπό τον όρο ότι η υπολειμματική αξία του περιουσιακού στοιχείου δεν υπερβαίνει τη λογιστική αξία του. Η επισκευή και συντήρηση ενός περιουσιακού στοιχείου δεν αναιρούν την ανάγκη απόσβεσής του.⁴⁸

Το αποσβέσιμο ποσό ενός περιουσιακού στοιχείου προσδιορίζεται μετά την έκπτωση της υπολειμματικής αξίας του. Στην πράξη, η υπολειμματική αξία ενός περιουσιακού στοιχείου συχνά είναι ασήμαντη και συνεπώς επουσιώδης στον υπολογισμό του αποσβέσιμου ποσού. Η υπολειμματική αξία ενός περιουσιακού στοιχείου μπορεί να αυξηθεί σε ποσό ίσο ή μεγαλύτερο της λογιστικής αξίας του. Αν αυξηθεί, η δαπάνη απόσβεσης του περιουσιακού στοιχείου είναι μηδενική εκτός και έως ότου η υπολειμματική αξία του μειωθεί μεταγενέστερα σε ποσό μικρότερο της λογιστικής αξίας του.⁴⁹

Η απόσβεση ενός περιουσιακού στοιχείου θα παύει κατά τη νωρίτερη ημερομηνία μεταξύ εκείνης που το περιουσιακό στοιχείο κατατάσσεται ως διαθέσιμο προς πώληση (η που συμπεριλαμβάνονται σε ομάδα διάθεσης που κατατάσσεται ως διαθέσιμη προς πώληση) σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Π. 5 και εκείνης κατά την οποία διαγράφεται το περιουσιακό στοιχείο. Συνεπώς, η απόσβεση δεν παύει όταν το περιουσιακό στοιχείο τίθεται σε αδράνεια ή όταν αποσύρεται από την ενεργό χρήση εκτός αν το περιουσιακό στοιχείο έχει αποσβεστεί πλήρως. Ωστόσο, σύμφωνα με τις μεθόδους χρήσης της απόσβεσης, η δαπάνη απόσβεσης μπορεί να είναι μηδενική ενόσω δεν υπάρχει παραγωγή.⁵⁰

Τα μελλοντικά οικονομικά οφέλη που ενσωματώνονται σε ένα περιουσιακό στοιχείο αναλώνονται από την οντότητα κυρίως δια της χρήσης του. Οπωσδήποτε

⁴⁷ ΔΛΠ 16 παρ.50,51

⁴⁸ ΔΛΠ 16 παρ.52

⁴⁹ ΔΛΠ 16 παρ.53,54

⁵⁰ ΔΛΠ 16 παρ.55

όμως, άλλοι παράγοντες, όπως η τεχνική ή εμπορική απαξίωση και η φθορά, όταν το περιουσιακό στοιχείο παραμένει σε αδράνεια, συχνά συνεπάγονται τη μείωση των οικονομικών ωφελειών που αναμένονταν από το στοιχείο αυτό.

Παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη κατά τον προσδιορισμό της ωφέλιμης ζωής ενός περιουσιακού στοιχείου είναι:⁵¹

- αναμενόμενη χρήση του περιουσιακού στοιχείου.
- η αναμενόμενη φυσιολογική φθορά, που εξαρτάται από λειτουργικούς παράγοντες, όπως οι βάρδιες λειτουργίας του παγίου, καθώς και η φροντίδα και συντήρηση του περιουσιακού στοιχείου που πραγματοποιείται όχι μόνο εν λειτουργία αλλά και σε περιόδους αδράνειας.
- η τεχνική ή εμπορική απαξίωση που προκύπτει από αλλαγές ή βελτιώσεις στην παραγωγή ή από μεταβολή στη ζήτηση της αγοράς για προϊόντα ή υπηρεσίες που προέρχονται από το περιουσιακό στοιχείο.
- νομικοί ή παρόμοιοι περιορισμοί στη χρήση ενός περιουσιακού στοιχείου, όπως η εκπνοή της διάρκειας των σχετικών μισθώσεων.

Η ωφέλιμη ζωή ενός περιουσιακού στοιχείου ορίζεται με βάση την αναμενόμενη χρησιμότητά του για την οντότητα. Ανάλογα με την πολιτική που ακολουθεί η οντότητα όσον αφορά τα πάγια, η ωφέλιμη ζωή ενός περιουσιακού στοιχείου μπορεί να είναι πιο σύντομη από ό,τι η οικονομική ζωή του. Η εκτίμηση της ωφέλιμης ζωής ενός πάγιου περιουσιακού στοιχείου είναι θέμα κρίσης, που βασίζεται στην εμπειρία της οντότητας από όμοια στοιχεία.⁵²

Τα γήπεδα και τα κτίρια αποτελούν περιουσιακά στοιχεία που ξεχωρίζονται μεταξύ τους και λογιστικοποιούνται χωριστά, έστω και αν αποκτώνται μαζί. Με κάποιες εξαιρέσεις, όπως τα λατομεία και οι τοποθεσίες που χρησιμοποιούνται ως χώροι ταφής, η γη έχει απεριόριστη ωφέλιμη ζωή και συνεπώς δεν αποσβένεται. Τα κτίρια έχουν περιορισμένη ωφέλιμη ζωή και, συνεπώς, είναι αποσβέσιμα περιουσιακά στοιχεία. Μια αύξηση στην αξία του εδάφους στο οποίο βρίσκεται ένα κτίριο, δεν επηρεάζει τον προσδιορισμό του αποσβέσιμου ποσού του κτιρίου.⁵³ Ωστόσο το πρότυπο δεν απαγορεύει τη χρήση άλλων μεθόδων απόσβεσης με την προϋπόθεση να αποτυπώνουν καλύτερα το ρυθμό ανάλωσης των μελλοντικών ωφελειών (Νεγκάκης, 2015, Deloitte, 2014).

⁵¹ ΔΛΠ 16 παρ.56

⁵² ΔΛΠ 16 παρ.57

⁵³ ΔΛΠ 16 παρ.58

Αν το κόστος της γης περιλαμβάνει το κόστος αποσυναρμολόγησης, απομάκρυνσης και αποκατάστασης, εκείνο το κόστος του οικοπέδου αποσβένεται κατά την περίοδο που αντλούνται οφέλη μέσω της πραγματοποίησης του κόστους αυτού. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η ίδια η γη μπορεί να έχει περιορισμένη ωφέλιμη ζωή, οπότε αποσβένεται κατά τρόπο που αντανακλά τα οφέλη που πρόκειται να αποκομιστούν από αυτή.⁵⁴

Μέθοδοι αποσβέσεων ενσώματων παγίων στοιχείων

Η χρησιμοποιούμενη μέθοδος απόσβεσης θα αντικατοπτρίζει το ρυθμό ανάλωσης των μελλοντικών οικονομικών ωφελειών που αναμένεται να αναλωθούν από την οντότητα. Η μέθοδος απόσβεσης που εφαρμόζεται σε περιουσιακό στοιχείο πρέπει να επανεξετάζεται τουλάχιστον στη λήξη κάθε οικονομικού έτους και, αν έχει υπάρξει σημαντική μεταβολή στο ρυθμό της αναμενόμενης ανάλωσης των μελλοντικών οικονομικών ωφελειών που ενσωματώνονται στο περιουσιακό στοιχείο, η μέθοδος πρέπει να τροποποιείται ώστε να αντικατοπτρίζει το νέο ρυθμό. Τέτοια μεταβολή θα αντιμετωπίζεται λογιστικά ως μεταβολή της λογιστικής εκτίμησης σύμφωνα με το ΔΛΠ 8.⁵⁵

Μια ποικιλία μεθόδων απόσβεσης μπορεί να χρησιμοποιείται για να κατανέμεται το αποσβέσιμο ποσό ενός περιουσιακού στοιχείου με τρόπο συστηματικό κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται είναι:⁵⁶

- η σταθερή μέθοδος, όπου γίνεται επιβάρυνση των αποτελεσμάτων με σταθερό ποσό καθ'όλη τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής, με την προϋπόθεση η υπολειμματική αξία του περιουσιακού στοιχείου να μην μεταβάλλεται.
- η μέθοδος του φθίνοντος υπολοίπου, όπου γίνεται μία φθίνουσα επιβάρυνση των αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του παγίου
- η μέθοδος των συνολικά παραγόμενων μονάδων, όπου γίνεται επιβάρυνση των αποτελεσμάτων με βάση την αναμενόμενη χρήση ή παραγωγή.

Η οντότητα επιλέγει τη μέθοδο που αντανακλά καλύτερα τον αναμενόμενο ρυθμό κατανάλωσης των μελλοντικών οικονομικών ωφελειών που ενσωματώνονται στο περιουσιακό στοιχείο. Η μέθοδος εκείνη εφαρμόζεται σταθερά από περίοδο σε

⁵⁴ ΔΛΠ 16 παρ.59

⁵⁵ ΔΛΠ 16 παρ.60,61

⁵⁶ ΔΛΠ 16 παρ.62

περίοδο, εκτός αν υπάρχει μια μεταβολή στον αναμενόμενο ρυθμό των οικονομικών ωφελειών.

Απομείωση αξίας ενσώματων παγίων στοιχείων

Για να προσδιορίσει μια οικονομική οντότητα την απομείωση της αξίας ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων εφαρμόζει το ΔΛΠ 36 Απομείωση Αξίας Περιουσιακών Στοιχείων. Το συγκεκριμένο πρότυπο αναλύει τον τρόπο αναθεώρησης της λογιστικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων, τον προσδιορισμό του ανακτήσιμου ποσού καθώς και τον χρόνο αναγνώρισης ή αναστροφής της ζημίας απομείωσης ενός περιουσιακού στοιχείου.⁵⁷

Όταν καθίσταται απαιτητή η αποζημίωση από τρίτα μέρη για στοιχεία ενσώματων ακινητοποιήσεων που απομειώθηκαν, χάθηκαν ή εγκαταλείφθηκαν πρέπει να συμπεριλαμβάνεται στην κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων.⁵⁸

Διαγραφή ενσώματων παγίων στοιχείων

Η λογιστική αξία ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων θα διαγράφεται όταν διατίθεται, ή όταν δεν αναμένονται μελλοντικά οικονομικά οφέλη από τη χρήση ή τη διάθεση του στοιχείου.⁵⁹

Το κέρδος ή η ζημία από τη διαγραφή στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων θα περιλαμβάνεται στην κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων όταν το στοιχείο διαγράφεται. Η διάθεση ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων μπορεί να γίνεται με διάφορους τρόπους (π.χ. μέσω πώλησης, σύναψης σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης ή δωρεάς). Τα κέρδη δεν αναγνωρίζονται ως έσοδα. Κατά τον προσδιορισμό της ημερομηνίας διάθεσης ενός στοιχείου, η οντότητα εφαρμόζει τα κριτήρια του ΔΛΠ 18 – Έσοδα από πώληση αγαθών, παροχή υπηρεσιών, πιστωτικούς τόκους, δικαιώματα χρήσης και μερίσματα. Το ΔΛΠ 17 εφαρμόζεται στη διάθεση μέσω πώλησης και επαναμίσθωσης.⁶⁰

⁵⁷ ΔΛΠ 16 παρ.63

⁵⁸ ΔΛΠ 16 παρ.65

⁵⁹ ΔΛΠ 16 παρ.67

⁶⁰ ΔΛΠ 16 παρ.68,69

Αν η οικονομική οντότητα αναγνωρίζει στη λογιστική αξία ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων το κόστος αντικατάστασης τμήματος του στοιχείου, τότε διαγράφει τη λογιστική αξία του τμήματος που αντικαταστάθηκε ασχέτως αν το αντικαθιστούμενο τμήμα είχε αποσβεστεί ξεχωριστά. Αν δεν είναι πρακτικά δυνατό η οντότητα να προσδιορίσει τη λογιστική αξία του αντικαθιστούμενου τμήματος, μπορεί να χρησιμοποιήσει το κόστος της αντικατάστασης ως ένδειξη του κόστους του αντικαθιστούμενου τμήματος κατά την απόκτηση ή την κατασκευή του. Το κέρδος ή η ζημία που απορρέει από τη διαγραφή ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων θα προσδιορίζεται ως η διαφορά μεταξύ του καθαρού προϊόντος της διάθεσης, αν υπάρχει, και της λογιστικής αξίας του στοιχείου.⁶¹

Το αντάλλαγμα που πρέπει να ληφθεί κατά τη διάθεση ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων αναγνωρίζεται αρχικά στην εύλογη αξία του. Ειδικότερα, αν η πληρωμή του στοιχείου αναβάλλεται, το αντάλλαγμα που λήφθηκε αναγνωρίζεται αρχικά στην ισοδύναμη τιμή μετρητοίς του. Η διαφορά μεταξύ του ονομαστικού ποσού του ανταλλάγματος και της ταμιακής τιμής μετρητοίς αναγνωρίζεται ως έσοδο τόκου σύμφωνα με το ΔΛΠ 18, αντανακλώντας την πραγματική απόδοση της απαίτησης.⁶²

Γνωστοποιήσεις

Οι απαραίτητες γνωστοποιήσεις που επιβάλλει το πρότυπο περιλαμβάνουν:⁶³

- τις βάσεις επιμέτρησης που χρησιμοποιήθηκαν για τον προσδιορισμό της προ αποσβέσεων λογιστικής αξίας,
- τις μεθόδους απόσβεσης που χρησιμοποιήθηκαν,
- τις ωφέλιμες ζωές ή τους συντελεστές της απόσβεσης που χρησιμοποιήθηκαν,
- την προ αποσβέσεων λογιστική αξία και τη σωρευμένη απόσβεση (συναθροιζόμενων των σωρευμένων ζημιών απομείωσης) αρχής και τέλους περιόδου

⁶¹ ΔΛΠ 16 παρ.70,71

⁶² ΔΛΠ 16 παρ.72

⁶³ ΔΛΠ 16 παρ.73

Αν στοιχεία των ενσώματων ακινητοποιήσεων εμφανίζονται με αναπροσαρμοσμένες αξίες, θα γνωστοποιούνται τα εξής:⁶⁴

- η ημερομηνία έναρξης ισχύος της αναπροσαρμογής,
- αν ανεξάρτητος εκτιμητής πραγματοποίησε την εκτίμηση
- οι μέθοδοι και οι σημαντικές παραδοχές που εφαρμόστηκαν για τον προσδιορισμό των εύλογων αξιών,
- κατα πόσο οι εύλογες αξίες προσδιορίστηκαν βάσει τρεχουσών τιμών σε μία ενεργό αγορά, είτε βάσει πρόσφατων συναλλαγών σε καθαρά εμπορική βάση, είτε βάσει της συγκριτικής μεθόδου, ή ακολουθήθηκαν άλλες τεχνικές αποτίμησης.
- για κάθε αναπροσαρμοσμένη κατηγορία των ενσώματων ακινητοποιήσεων, η λογιστική αξία που θα είχε αναγνωριστεί αν τα περιουσιακά στοιχεία τηρούνταν λογιστικά βάσει της μεθόδου του κόστους, και
- τα πλεονάσματα αναπροσαρμογής, που να δείχνουν τη μεταβολή αυτών για την περίοδο και κάθε περιορισμό στη διανομή του υπολοίπου στους μετόχους

Επίσης, οι οικονομικές οντότητες που εφαρμόζουν το ΔΠΧΑ 13 δεν υποχρεούνται να προβούν στις παραπάνω γνωστοποιήσεις αλλά στις αντίστοιχες γνωστοποιήσεις που προβλέπονται από το ΔΠΧΑ 13 (Νεγκάκης, 2015, Deloitte, 2014).

Πρόσθετα στοιχεία για γνωστοποίηση: ⁶⁵

- Συμφωνία της λογιστικής αξίας αρχής και τέλους περιόδου που δείχνει: προσθήκες, διαθέσεις, περιουσιακά στοιχεία προς πώληση, αποκτήσεις μέσω συνενώσεων, ζημίες απομείωσης και αναστροφή αυτών στα αποτελέσματα, αποσβέσεις και συναλλαγματικές διαφορές
- Αναληφθείσες συμβατικές δεσμεύσεις για την απόκτηση των παγίων
- Ύπαρξη βαρών και περιορισμοί στους τίτλους των περιουσιακών στοιχείων με τα αντίστοιχα ποσά
- Το ποσό της απαιτούμενης αποζημίωσης από τρίτους για απομείωση, απώλεια ή εγκατάλειψη στοιχείων των ενσώματων παγίων που συμπεριλαμβάνεται στα κέρδη ή τις ζημίες της περιόδου εφόσον δεν γνωστοποιείται ξεχωριστά στην κατάσταση συνολικών εσόδων

⁶⁴ ΔΛΠ 16 παρ.77

⁶⁵ ΔΛΠ 16 παρ.74

- Πληροφορίες για τα ενσώματα πάγια των οποίων η αξία έχει απομειωθεί σύμφωνα με τα οριζόμενα στο ΔΛΠ 36.

Διαφορές ΕΛΠ (Ν.4308/2014) και ΔΠΧΑ

Με την ψήφιση του Ν.4308/14 όλες οι οικονομικές οντότητες για τις χρήσεις απο 1/1/2015 και μετά συντάσσουν τις οικονομικές τους καταστάσεις βάσει των ΕΛΠ, τα οποία παρουσιάζουν πολλές ομοιότητες με τα ΔΠΧΑ, ενώ για όσα θέματα δεν καλύπτονται απο τον νόμο παραπέμπουν σε αυτά.

Ωστόσο, παραμένουν κάποιες διαφορές με τα ΔΠΧΑ, κυρίως ως προς το πλήθος των απαιτούμενων οικονομικών στοιχείων που παρουσιάζονται διότι βάσει των ελληνικών προτύπων, είναι συνάρτηση του μεγέθους της επιχείρησης και της ένταξής της σε μία απο τις προβλεπόμενες κατηγορίες οντοτήτων, ενώ βάσει των ΔΠΧΑ οι συντασσόμενες οικονομικές καταστάσεις είναι απαιτητές στο σύνολο τους ανεξαρτήτως μεγέθους οικονομικής οντότητας. Πιο συγκεκριμένα οι σημαντικότερες διαφορές των ΔΠΧΑ με τον ΕΛΠ (Ν.4308/2014), που είναι σχετικές με τα υπο εξέταση πρότυπα συνοψίζονται στον παρακάτω πίνακα:

Ε.Λ.Π.	Δ.Π.Χ.Α.
Ενσώματα περιουσιακά στοιχεία	
Δίνεται επιλογή σχετικά με την επιβάρυνση ή μη ιδιοπαραγόμενων παγίων με μακρά περίοδο κατασκευής με τόκους έντοκων υποχρεώσεων.	Οι τόκοι έντοκων υποχρεώσεων προσαυξάνουν την αξία κτήσης ενός ιδιοπαραγόμενου παγίου με μακρά περίοδο κατασκευής.
Όταν δεν μπορεί να προσδιοριστεί αξιόπιστα η ωφέλιμη ζωή ενός άυλου περιουσιακού στοιχείου τότε υπόκειται σε απόσβεση με περίοδο απόσβεσης τα δέκα έτη.	Όταν δεν μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα η ωφέλιμη ζωή του άυλου περιουσιακού στοιχείου τότε το περιουσιακό στοιχείο δεν αποσβένεται.
Τα άυλα περιουσιακά στοιχεία μεταγενέστερα επιμετρούνται μόνο στο αποσβέσιμο κόστος κτήσεως.	Για τα άυλα περιουσιακά στοιχεία υπάρχει επιλογή λογιστικής πολιτικής μεταγενέστερης επιμέτρησης στην εύλογη αξία.
Στην περίπτωση επιλογής της λογιστικής πολιτικής μεταγενέστερης επιμέτρησης σε εύλογη αξία για τα ιδιοχρησιμοποιούμενα και τα επενδυτικά ακίνητα προβλέπεται επαναπροσδιορισμός της εύλογης αξίας τουλάχιστον ανά τετραετία και διετία αντίστοιχα.	Στην περίπτωση επιλογής της λογιστικής πολιτικής μεταγενέστερης επιμέτρησης σε εύλογη αξία για τα ιδιοχρησιμοποιούμενα και τα επενδυτικά ακίνητα ο επαναπροσδιορισμός της εύλογης αξίας ορίζεται ότι πρέπει να γίνονται τακτικά δίχως να προσδιορίζεται χρονική περίοδος.

Ε.Λ.Π.	Δ.Π.Χ.Α.
Απομείωση	
Η ζημιά απομείωσης αναγνωρίζεται όταν εκτιμάται ότι η ζημιά αυτή είναι μόνιμου χαρακτήρα.	Η ζημιά απομείωσης αναγνωρίζεται άμεσα όταν το ανακτήσιμο ποσό ενός περιουσιακού στοιχείου είναι μικρότερο από τη λογιστική του αξία χωρίς να εξετάζεται εάν η ζημιά έχει μόνιμο χαρακτήρα.
Αναβαλλόμενος φόρος	
Η αναγνώριση ή μη αναβαλλόμενου φόρου αποτελεί επιλογή λογιστικής πολιτικής.	Η αναγνώριση αναβαλλόμενου φόρου είναι υποχρεωτική.
Καθαρή Θέση	
Κόστη που σχετίζονται άμεσα με στοιχείο καθαρής θέσης παρακολουθούνται αφαιρετικά του στοιχείου αυτού της καθαρής θέσης, εφόσον είναι σημαντικά.	Οποιοδήποτε αντάλλαγμα που σχετίζεται με στοιχεία καθαρής θέσης λαμβάνεται ή καταβάλλεται, προστίθεται ή αφαιρείται απευθείας από την Καθαρή θέση ανεξαρτήτως της σημαντικότητας του ποσού.

Πίνακας 1: Διαφορές ΔΠΧΑ με ΕΛΠ

Πηγή: <https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/22433>

Διονύση Παπαγεωργακόπουλου «Σύνταξη οικονομικών καταστάσεων βάσει των Ε.Λ.Π. όπως αυτά προβλέπονται από τον Ν.4308/2014 ή βάσει των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΣΟΛ ΑΕ)» (αναδημοσίευση από το “Ενημερωτικό Δελτίο” της ΣΟΛ ΑΕ 11/2015)

3.4 Επενδύσεις σε έργα τέχνης

Η επένδυση σε έργα τέχνης από μια οικονομική οντότητα με σκοπό την αποκόμιση κέρδους από την ενοικίασή ή την πώλησή τους, ή την κεφαλαιακή της ενίσχυση (αύξηση της αξίας τους) ή και τα δύο, λογιστικά και με βάση το ΔΛΠ 8 – Λογιστικές Πολιτικές, Μεταβολές των Λογιστικών Εκτιμήσεων και Λαθών, ακολουθεί την λογική της εύλογης αξίας του ΔΛΠ 40–Επενδυτικά Ακίνητα.

Κριτήρια Αναγνώρισης μιας επένδυσης σε έργα τέχνης

Όπως και στα επενδυτικά ακίνητα κριτήρια αναγνώρισης θα είναι:

- Πιθανότητα εισροής μελλοντικών οικονομικών ωφελειών
- Μπορεί να αποτιμηθεί με αξιοπιστία το κόστος κτήσης της επένδυσης

Αποτίμηση κατά την αρχική Αναγνώριση

Η αρχική αποτίμηση μιας επένδυσης σε έργα τέχνης γίνεται στο κόστος κτήσης. Στο κόστος κτήσης συμπεριλαμβάνονται, εκτός από την τιμή κτήσης, κάθε άμεσα

επιρριπτόμενη δαπάνη, όπως προμήθεια οίκου δημοπρασιών ή εμπόρου τέχνης (διόλου ευκαταφρόνητο ποσό μιας και αρκετές φορές η προμήθεια ανέρχεται στο 30% της τιμής πώλησης), συμβολαιογραφικά έξοδα, αμοιβές εκτιμητών-ερευνητών κτλ.

Το δικαίωμα σε επενδυτικό έργο τέχνης που κατέχεται μέσω χρηματοδοτικής μίσθωσης αποτιμάται (σύμφωνα με το ΔΛΠ 17 –Μισθώματα), στην χαμηλότερη αξία μεταξύ της εύλογης αξίας και της παρούσας αξίας των ελάχιστων καταβολών για μισθώματα.

Μια επένδυση σε έργο τέχνης μπορεί να ανταλλαγεί με μη χρηματικά περιουσιακά στοιχεία ή συνδυασμό χρηματικών και μη, περιουσιακών στοιχείων. Η αποτίμηση του κόστους γίνεται στην εύλογη αξία εκτός και αν δεν υπάρχει εμπορική ουσία στην συναλλαγή ή δεν μπορεί να αποτιμηθεί με αξιοπιστία η εύλογη αξία, οπότε το αποκτηθέν περιουσιακό στοιχείο αποτιμάται στην λογιστική αξία του παραχωρηθέντος περιουσιακού στοιχείου.

Αποτίμηση μετά την αρχική Αναγνώριση

Η αποτίμηση μετά την αρχική αναγνώριση θα γίνει με την μέθοδο της εύλογης αξίας. Έύλογη αξία είναι το ποσό με το οποίο ένα στοιχείο του ενεργητικού μπορεί να ανταλλαχθεί ή μια υποχρέωση να διακανονιστεί, στο πλαίσιο μιας κανονικής συναλλαγής μεταξύ δύο μερών τα οποία έχουν πλήρη γνώση των συνθηκών της συναλλαγής και της αγοράς και ενεργούν με τη θέλησή τους χωρίς πίεση. Η συναλλαγή αυτή είναι σε καθαρά εμπορική βάση δηλαδή τα μέρη δεν έχουν ιδιαίτερη ή ειδική σχέση που να κάνει τις τιμές της συναλλαγής μη αντιπροσωπευτικές των συνθηκών που επικρατούν στην αγορά. Η συναλλαγή υποτίθεται ότι είναι μεταξύ μη συνδεδεμένων μερών, που το καθένα ενεργεί ανεξάρτητα με απώτερο σκοπό την μεγιστοποίηση της οφέλειας που θα αποκομίσουν από την συναλλαγή.

Το αποτέλεσμα (Κέρδος ή Ζημία), που προκύπτει από μία μεταβολή στην εύλογη αξία της επένδυσης σε έργα τέχνης, περιλαμβάνεται στα Κέρδη ή Ζημίες της περιόδου που προέκυψε.

Η εύλογη αξία προσδιορίζεται από τις αγοραίες τιμές και αναπροσαρμόζεται αν αυτό κρίνεται απαραίτητο. Ενδείξεις εύλογης αξίας αποτελούν οι τρέχουσες τιμές σε μια ενεργό αγορά έργων τέχνης με κοινά χαρακτηριστικά (πίνακες ζωγραφικής, καλλιτεχνικό κίνημα, ζωγράφος κτλ). Η τιμή επομένως στην οποία θα πωληθεί

παρόμοιο έργο τέχνης σε δημοπρασία είναι αποδεκτό ότι αποτελεί λογική εκτίμηση ή μια σχετικά ακριβή προσέγγιση της εύλογης αξίας, με την προϋπόθεση ότι για τη δημοπρασία έχει δοθεί δημοσιότητα και οι ενδιαφερόμενοι πλειοδότες να είναι παρόντες. Στις δημοπρασίες τα έργα τέχνης πωλούνται στην υψηλότερη τιμή χωρίς κωλύματα και περιορισμούς. Όταν αυτές οι τιμές δεν είναι διαθέσιμες τότε, και με τις κατάλληλες αναπροσαρμογές, λαμβάνονται υπόψη οι τιμές που αντιστοιχούν σε μια ενεργό αγορά, όμως με έργα τέχνης διαφορετικών λοιπών χαρακτηριστικών. Επίσης μία καλή εκτίμηση εύλογης αξίας είναι η τιμή αγοράς ενός παρόμοιου έργου από μια γκαλερί, πριν τη διάθεση του προς πώληση με την ανάλογη επιβάρυνση εξόδων. Η τιμή χονδρικής στην οποία αγοράζει ένας έμπορος έργων τέχνης θεωρείται ένας λογικός δείκτης εύλογης αξίας έργων τέχνης. Επιπλέον η τιμή πώλησης παραπλήσιου έργου τέχνης από ιδιώτη συλλέκτη αποτελεί μια ικανοποιητική ένδειξη εύλογης αξίας διότι προσεγγίζει την χονδρική τιμή αγοράς ενός έργου από έναν έμπορο τέχνης δηλ. χωρίς τα πρόσθετα έξοδα ή ακόμη και την τιμή πώλησης ενός οίκου δημοπρασιών, χωρίς την προμήθεια (Bamberger, 2011).

Σε περίπτωση απουσίας επίσημων τιμών (χωρίς προσαρμογές) από αγορές όπου υπάρχει σημαντικός όγκος συναλλαγών (ενεργές αγορές) για πανομοιότυπα περιουσιακά στοιχεία, έλλειψη δεδομένων δηλ. από οίκους δημοπρασιών, εμπόρους έργων τέχνης και ιδιωτικές αγοραπωλησίες, η αποτίμηση γίνεται από ανεξάρτητο εκτιμητή. Ωστόσο όταν η αποτίμηση προέρχεται από μη παρατηρήσιμες εισροές (τρίτο επίπεδο ιεραρχίας εισροών ΔΠΧΑ 13), βασίζεται δηλ. στην υποκειμενική κρίση του εκτιμητή θα πρέπει να πληρούνται κάποιες βασικές προϋποθέσεις. Ο εκτιμητής θα πρέπει να έχει αποδεδειγμένη εμπειρία στο χώρο, να έχει τα απαραίτητα προσόντα, διαπιστευτήρια και αρμοδιότητα στην εκτίμηση έργων τέχνης και τέλος να μην έχει κανένα θέμα σύγκρουσης συμφερόντων σχετικά με την εκτίμηση του συγκεκριμένου έργου τέχνης που έχει κληθεί να εκτιμήσει (Bamberger, 2011).

Απαραίτητα το πιστοποιητικό εκτίμησης που συνοδεύει κάθε έργο τέχνης θα πρέπει να περιλαμβάνει τα στοιχεία του ανεξάρτητου εκτιμητή, τη δήλωση απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων, τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε και τα δεδομένα στα οποία βασίστηκε για να φτάσει στην τελική αποτίμηση. Η εκτίμηση θα πρέπει να είναι τρέχουσα εντός τελευταίας τριετίας ει δυνατόν. Η τιμή των έργων τέχνης παρουσιάζει διακυμάνσεις με την πάροδο του χρόνου. Εκτιμήσεις με ημερομηνία προγενέστερη του 2008, την περίοδο δηλ. της άνθησης των επενδύσεων σε έργα τέχνης, παρουσιάζουν διογκωμένες τιμές σε σχέση με τη σημερινή πραγματικότητα (Bamberger, 2011).

Τέλος, όταν δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί η εύλογη αξία λόγω αδυναμίας συλλογής εισροών παρατηρήσιμων και μη, τότε ακολουθούνται οι επιταγές του ΔΛΠ 16, δηλαδή εφαρμόζεται το κόστος κτήσης αλλά με υπολειμματική αξία ίση με το μηδέν. Άλλωστε τα έργα τέχνης ειδικά τα επενδυτικά δεν αποσβένονται και η αξία τους με την πάροδο του χρόνου αυξάνεται.

Διαγραφή επένδυσης σε έργο τέχνης

Όπως και με τις επενδύσεις σε ακίνητα, όμοια για να διαγραφεί μια επένδυση σε έργο τέχνης απο την Κατάσταση Οικονομικής Θέσης θα πρέπει να διατεθεί (πωληθεί, ή εκμισθωθεί με σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης), ή να αποσυρθεί μόνιμα απο τη χρήση, δηλαδή να μην αναμένονται μελλοντικά οικονομικά οφέλη απο τη διάθεση της.

Οι διαφορές μεταξύ του καθαρού προϊόντος της πώλησης και της λογιστικής αξίας της επένδυσης, αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα ως κέρδη ή ζημίες.

Όπως και στο ΔΛΠ 16 που αφορά όλα τα πάγια περιουσιακά στοιχεία στα οποία εντάσσονται φυσικά και τα έργα τέχνης, έτσι και στην περίπτωση επένδυσης σε έργα τέχνης με βασικό σκοπό την παραγωγή απόδοσης μέσω της απόκτησης και διάθεσης, θα πρέπει να γίνουν γνωστοποιήσεις που αφορούν:

- τις βασικές παραδοχές των αποτιμήσεων και τα δεδομένα της αγοράς που χρησιμοποιήθηκαν
- την ύπαρξη συμβατικών δεσμεύσεων για την αγορά, αξιοποίηση ή συντήρηση της επένδυσης
- τα έσοδα που προέρχονται απο μισθώματα, οι δαπάνες συντήρησης και η μεταξύ τους διαφορές
- εφόσον υπάρχει αδυναμία για προσδιορισμό της εύλογης αξίας της επένδυσης σε έργο τέχνης, γνωστοποιείται ο λόγος και ένα εύρος εκτιμήσεων στο οποίο μπορεί να κυμαίνεται η εύλογη αξία, αν είναι δυνατό.

3.5 Σύνοψη Κανονιστικού Πλαισίου

Με βάση τον Ν.2992/2002 εφαρμόζονται στην Ελλάδα απο 1/1/2003 τα ΔΛΠ. Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ), τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής

Αναφοράς (ΔΠΧΑ) και οι Διερμηνείες Μόνιμης Επιτροπής Διερμηνειών (ΜΕΔ) υιοθετήθηκαν με τον κανονισμό 1725/2003 (L261/13-10-2003). Η εφαρμογή τους είναι υποχρεωτική από 1/1/2005 (N.3229/2004) για τις επιχειρήσεις που είχαν τη νομική μορφή της Ανώνυμης Εταιρίας και της Εταιρίας Περιορισμένης Ευθύνης, που οι μετοχές τους ή άλλες κινητές τους αξίες είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο.

Με το Ν.3487/2006 και την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2003/51 ΕΚ, η εφαρμογή των ΔΛΠ προετοιμάζεται στο σύνολο των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων πέραν των εισηγμένων.

Η εφαρμογή των ΔΛΠ από τις ελληνικές επιχειρήσεις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο επέφερε σημαντικά οφέλη. Με την χρήση των ΔΛΠ εξασφαλίζεται ομοιομορφία στις οικονομικές καταστάσεις και η συγκρισιμότητα με τις αντίστοιχες καταστάσεις των ξένων επιχειρήσεων. Τα ΔΛΠ δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στις παρεχόμενες πληροφορίες των οικονομικών καταστάσεων που ορίζουν, ώστε να είναι κατατοπιστικές για τους χρήστες των καταστάσεων αυτών.

Είναι σαφές πως τα ΔΛΠ υπερέχουν των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων όσον αφορά τη δυνατότητα κατανόησης, τη συνάφεια, την αξιοπιστία, τη συγκρισιμότητα των λογιστικών καταστάσεων και την παροχή χρήσιμης πληροφόρησης που συντελεί στην ορθολογικής λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων, στην έγκαιρη ανάδειξη κινδύνων, στη βελτίωση της αξιοπιστίας και της πιστοληπτικής ικανότητας των ελληνικών επιχειρήσεων (Πρωτοψάλτης 2009).

Με το Ν.4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, Συναφείς Ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις» καταργούνται συνολικά ή μερικώς το Π.Δ.1123/1980 Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο, οι λογιστικές διατάξεις του Ν.2190/1980 και ο Κώδικας Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών και εισάγεται νέα ορολογία ανάλογη με αυτή των ΔΛΠ. Καταργούνται επίσης τα άρθρα του Ν.2065/1992 που αφορούν στην αναπροσαρμογή αξίας ακινήτων.

Με την εφαρμογή του ΔΛΠ 16– Ενσώματες Ακινήτοποιήσεις, δίνεται η δυνατότητα της εκτίμησης των παγίων στοιχείων στην πραγματική τους αξία και όχι παρουσίαση ιστορικού κόστους με τη διενέργεια των αντίστοιχων αποσβέσεων. Εφόσον η εκτίμηση και υπολογισμός της αξίας γίνεται από επαγγελματίες και ανεξάρτητους εκτιμητές, οι χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων έχουν καλύτερη πληροφόρηση προκειμένου για τη λήψη αποφάσεων.

Ο Ν.2190/1920 προέβλεπε ότι η απόσβεση ενός στοιχείου πρέπει να διενεργείται συστηματικά και ομοιόμορφα καθόλη την εκτιμώμενη διάρκεια

παραγωγικής χρησιμοποίησης του, σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά. Το παραπάνω είχε ως αποτέλεσμα οι φορολογικές διατάξεις περί αποσβέσεων να επηρεάζουν τη λογιστική αντιμετώπιση των αποσβέσεων (αναλόγως της ετήσιας μείωσης της αξίας του στοιχείου που αποσβένεται).

Με βάση τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και το Ν.4308/2014, το αποσβεστέο ποσό ενός ενσώματου παγίου στοιχείου πρέπει να κατανέμεται συστηματικά καθόλη τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του⁶⁶. Η ακολουθούμενη μέθοδος απόσβεσης πρέπει να είναι ανάλογη του ρυθμού ανάλωσης των οικονομικών ωφελειών. Η ωφέλιμη ζωή ενός στοιχείου πρέπει να επανεξετάζεται και να επαναπροσδιορίζεται εφόσον απαιτείται, ενώ αντίθετα βάσει ελληνικής νομοθεσίας η ωφέλιμη ζωή δεν επηρεάζει το συντελεστή απόσβεσης.

Με το Ν.4308/2014 προβλέπεται ότι οι επιχειρήσεις δύναται να αναζητούν ερμηνευτική καθοδήγηση από τα σχετικά ΔΠΧΑ στο βαθμό που οι ρυθμίσεις των προτύπων αυτών είναι συμβατές με το νόμο. Με τον παραπάνω νόμο επιδιώκεται η ενσωμάτωση ευρωπαϊκών οδηγιών και κανόνων που ισχύουν διεθνώς μετά την υιοθέτηση των ΔΛΠ, σε ένα ενιαίο κείμενο, με τη δυνατότητα διατήρησης του προϋπάρχοντος λογιστικού σχεδίου και την παραπομπή στις αναλυτικές διατάξεις των αντίστοιχων ΔΠΧΑ σε όσα ζητήματα χρήζουν περαιτέρω ερμηνείας.

⁶⁶ ΔΛΠ 16 παρ 50

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΡΓΑ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

4.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει αναφορά στα έργα τέχνης ως μέσο φοροδιαφυγής και τους τρόπους αντιμετώπισής και καταπολέμησής της. Γίνεται αναφορά στον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται τα έργα τέχνης για φοροδιαφυγή στο εξωτερικό, ομοίως και στην Ελλάδα καθώς και το νομοθετικό πλαίσιο που υπάρχει αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα προκειμένου τον εντοπισμό της φοροδιαφυγής μέσω της αγοράς έργων τέχνης. Τέλος γίνεται αναφορά στις έμμεσες τεχνικές ελέγχου που χρησιμοποιούνται στη συγκεκριμένη περίπτωση καθώς και στην κατάρτιση του περιουσιολογίου.

4.2 Έργα τέχνης ως μέσο φοροδιαφυγής

Η αγορά των έργων τέχνης χαρακτηρίζεται από έλλειψη ρυθμιστικής αρχής, ατελή και ελλιπή εργαλεία αναζήτησης δεδομένων τιμών, αδιαφάνεια, υποκειμενική εκτίμηση αξιών και από τη δυσκολία της άμεσης ρευστοποίησής τους. Οι ένθερμοι υποστηρικτές των επενδυτικών κεφαλαίων με βάση έργα τέχνης επικαλούνται ακριβώς αυτά τα μειονεκτήματα, θεωρώντας ότι βάσει αυτών δημιουργούνται ευκαιρίες στην αγορά για εκμετάλλευση από τους επαγγελματίες και την επίτευξη αποδόσεων. Απεναντίας, οι επικριτές αυτού του είδους των επενδυτικών κεφαλαίων υποδεικνύουν αυτά ακριβώς τα χαρακτηριστικά για να επισημάνουν την επικινδυνότητα και το υψηλό ρίσκο της επένδυσης με δυνητικά ουσιαστικές απώλειες για τους επενδυτές (The Art Fund Association LLC, 2018).

Η εχεμύθεια ανέκαθεν ήταν η βασική αρχή στον κόσμο της τέχνης. Η ανωνυμία διασφαλίζει την ιδιωτικότητα, προσθέτει μαγεία και δίνει μια διαφορετική αύρα από αυτήν της απλής εμπορικής συναλλαγής. Εντούτοις οι ειδικοί πλέον υποστηρίζουν ότι τέτοιου είδους διακριτικότητα, χαρακτηριστικό παλαιότερων εποχών όπου η αγορά έργων τέχνης αφορούσε μονάχα λίγους πλούσιους συλλεκτές, όχι μόνο είναι παράλογη αλλά και ριψοκίνδυνη ειδικά όταν η τέχνη γίνεται αντικείμενο διαπραγμάτευσης ως

απλό εμπόρευμα. Αυτή η εμμονή της αγοράς με τη μυστικότητα την καθιστά ευάλωτη σε ξέπλυμα χρήματος, φοροδιαφυγή και παιχνίδια κερδοσκοπίας με τις τιμές των έργων τέχνης (Bowley και Rashbaum,2017).

Στον χώρο της αγοράς των ακινήτων, κάθε αγορά προϋποθέτει τίτλους ιδιοκτησίας, εγγραφή σε υποθηκοφυλακείο, διάφορα πιστοποιητικά πχ βαρών, εγγραφής υποθήκης κ.τ.λ. δηλαδή μια σειρά απο έγγραφα με ονοματεπώνυμα των προηγούμενων ιδιοκτητών. Ωστόσο στην πώληση ενός έργου τέχνης σε δημοπρασία όπου η τιμή αγοράς πολλές φορές είναι πολλαπλάσια ενός ακινήτου η ταυτότητα του ιδιοκτήτη παραμένει κρυφή. Τα έγγραφα μπορεί να αναγράφουν απλώς ότι το έργο προέρχεται απο “Ευρωπαϊό συλλέκτη” και ο αγοραστής να μην έχει κανένα στοιχείο για το ποιός είναι αυτός που το πουλάει, πιθανόν μάλλον ούτε καν ο οίκος δημοπρασίας να μην το γνωρίζει (Bowley και Rashbaum,2017).

Αντίθετα με την αγορά των ακινήτων όπου οι απότομες αυξήσεις τιμών είναι σπάνιες, στην αγορά των έργων τέχνης οι αξίες μπορεί να αυξηθούν κατακόρυφα με την δικαιολογία της εμμονής και του προσωπικού γούστου (Bowley και Rashbaum,2017). Οι κατακόρυφες αυτές αυξήσεις πολλές φορές είναι αποτέλεσμα χειραγώγησης τιμών και διοχέτευσης χρήματος αδήλωτων και αδικαιολόγητων εισοδημάτων (Απολλωνάτου, 2017).

Η ραγδαία αύξηση τιμών, η μυστικότητα στην αγορά έργων τέχνης καθώς και η έλλειψη ρυθμίσεων σε σχέση με σημαντικές και υψηλής αξίας συναλλαγές τα τελευταία χρόνια έχουν οδηγήσει σε καταγγελίες ότι συλλέκτες και έμποροι χρησιμοποιούν πολύτιμα έργα τέχνης για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, αποφυγή καταβολής φόρων και εξαπάτηση αγοραστών και επενδυτών. Η σχετική ευκολία με την οποία ξεπλένονται παράνομα κεφάλαια μέσα απο οίκους δημοπρασιών και εμπόρους έργων τέχνης θεωρείται ότι έχει συμβάλλει στην θεαματική άνοδο των τιμών έργων τέχνης τα τελευταία χρόνια (Priore,2017).

Τα έργα τέχνης είναι ιδιαίτερα κατάλληλα μέσα για ξέπλυμα χρήματος δηλώνουν οι ειδικοί, γιατί μεταφέρονται εύκολα και αποθηκεύονται χωρίς ιδιαίτερες φασαρίες οπουδήποτε απο το υπόγειο ενός σπιτιού μέχρι και σε offshore φορολογικό παραδείσο. Μόλις ένα έργο αγοραστεί μπορεί να εξαφανιστεί απο τη δημόσια θέα για χρόνια, ακόμη και δεκαετίες. Εξάλλου δεν υπάρχει σύστημα καταγραφής για τα έργα τέχνης. Πολλά έργα αγορασμένα σε δημοπρασίες, σε πολύ υψηλές τιμές και απολύτως ανώνυμα αποστέλλονται στη συνέχεια στα περίφημα Freeport της Γενεύης, του

Μονακό, του Λουξεμβούργου, της Σιγκαπούρης ή κάποιας άλλης πόλης. Τα Freeports είναι λιμάνια ή περιοχές κοντά σε λιμάνια όπου αντικείμενα μεγάλης αξίας μπορούν να αποθηκευτούν αφορολόγητα καθώς δηλώνονται ως φορτίο που αναμένει μεταφορά σε τελικό προορισμό (transit), για μεγάλα χρονικά διαστήματα κάτω από άριστες συνθήκες φύλαξης, θερμοκρασίας, υγρασίας, φωτισμού και ασφάλειας. Το έργο τέχνης μόλις εισέλθει στον χώρο του Freeport μπορεί να πουληθεί ανώνυμα και ιδιωτικά χωρίς να χρειαστεί να μετακινηθεί από τις εγκαταστάσεις μετά την ολοκλήρωση της συναλλαγής (Austin, 2018).

Οι γκαλερί και τα ιδρύματα προστατεύουν την ανωνυμία και τα προσωπικά δεδομένα των πελατών τους, ενώ πολλοί συλλέκτες και αγοραστές έργων τέχνης δεν εμφανίζονται επώνυμα, αλλά εκπροσωπούνται από εταιρίες και συμβούλους. Ειδικοί επισημαίνουν ότι η μυστικότητα και ανωνυμία που κυριαρχεί στις αγοραπωλησίες εκτός της δυνατότητας που προσφέρουν για μη νόμιμες ενέργειες, παρεμποδίζει τον εντοπισμό του ιδιοκτησιακού ιστορικού που αποτελεί βασικό στοιχείο για την επιβεβαίωση της αυθεντικότητας του έργου (Bowley και Rashbaum, 2017).

Βασικό επιχείρημα για τους υποστηρικτές της διατήρησης της ανωνυμίας που κυριαρχεί είναι ότι θα αποτελέσει πλήγμα στο κύρος της συγκεκριμένης αγοράς και θα παραβιάσει την ιδιωτικότητα των συναλλασομένων. Δηλώνουν ότι κάποιοι πωλητές είναι εμβληματικές οικογένειες με οικονομικά προβλήματα που αναγκάζονται να ρευστοποιήσουν κάποια έργα τέχνης που έχουν στην κατοχή τους προς αποφυγή χρεοκοπίας ή και μουσεία που θέλουν να απαλλαγούν από κάποια κομμάτια των συλλογών τους χωρίς να δοθεί δημοσιότητα. Οι μεγάλες γκαλερί επιμένουν ότι οι κανόνες που θα υποχρεώσουν να γίνονται επώνυμα οι αγορές έργων τέχνης θα έχει σαν αποτέλεσμα να ωθήσει τις συναλλαγές προς αγορές με λιγότερο αυστηρούς κανόνες λειτουργίας ή σε ιδιώτες εμπόρους οι οποίοι δεν υποχρεούνται με βάση το ιδιωτικό δίκαιο να ανακοινώνουν αγοραπωλησίες ή να κοινοποιούν τιμές (Bowley και Rashbaum, 2017).

Το εμπόριο έργων τέχνης λειτουργεί σε μεγάλο βαθμό ανεξάρτητα από τις χρηματοπιστωτικές αγορές και τις διακυμάνσεις των τιμών των μετοχών. Όσο πιο αυστηρό νομοθετικό πλαίσιο υπάρχει στον χρηματοπιστωτικό τομέα τόσο μεγαλύτερα κεφάλαια εισέρχονται στην αρρυθμιστη αγορά τέχνης (Απολλωνάτου, 2017). Η νομοθεσία στην συγκεκριμένη αγορά είναι σχεδόν ανύπαρκτη και είναι δύσκολο να

συντονιστεί σε παγκόσμιο επίπεδο. Το σύνολο αξίας της αγοράς έργων τέχνης εκτιμάται το 2015 σε \$63,8 δις πωλήσεις (Bowley και Rashbaum,2017).

4.3 Αγοραπωλησία έργων τέχνης στην Ελλάδα

Η αγοραπωλησία έργων τέχνης στην Ελλάδα είναι εξαιρετικά δύσκολο να χαρτογραφηθεί επαρκώς, ενώ δεν υπάρχει πρόσβαση σε επίσημα στοιχεία που να βασίζονται σε πραγματικά δεδομένα. Με αθέατους μηχανισμούς και μια αγορά εντελώς ανεξέλεγκτη, είναι ιδιαίτερα δύσκολο να καταφέρει κανείς να εντοπίσει την διαδρομή που ακολουθούν τα έργα τέχνης απο το καβαλέτο ενός ζωγράφου μέχρι την γκαλερί, την εταιρία που εκπροσωπεί έναν αγοραστή ή τη δημοπρασία (Ζαργάνη, 2017) .

Η μυστικότητα γύρω απο τις αγοραπωλησίες είναι εύκολο να αξιοποιηθεί για να αποφευχθεί η δημοσιότητα, να περιοριστεί η νομική έκθεση και να διευκολυνθούν πράξεις με σκοπό την αποφυγή της φορολογίας ή την απόκρυψη σκιώδους ιδιοκτησίας. Όσον αφορά το νομικό πλαίσιο, πέρα απο την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας των καλλιτεχνών που έχουν δικαίωμα παρακολούθησης στη μεταπώληση και εκμετάλλευση του έργου τους, δεν υπάρχει κάποιο ειδικό καθεστώς που να ρυθμίζει και να ελέγχει τις αγοραπωλησίες στα έργα τέχνης. Εξάλλου, πολλές συμφωνίες ανάμεσα σε γκαλερί και τους καλλιτέχνες πραγματοποιούνται προφορικά, χωρίς συμβάσεις, αποδείξεις και τιμολόγια (Ζαργάνη, 2017).

Η ελάχιστη ρυθμισμένη αγορά έργων τέχνης είναι εύκολο να χρησιμοποιηθεί ως όχημα για τη μεταφορά μαύρου χρήματος και τη νομιμοποίηση εσόδων απο παράνομες δραστηριότητες. Με εικονική πώληση πινάκων μέσω γκαλερί σε πολλές περιπτώσεις έχουν δικαιολογηθεί υπέρογκα ποσά ενώ πρόσφατα ελεγκτές της ΑΑΔΕ εντόπισαν σε ελέγχους περιπτώσεις φορολογουμένων που είχαν στην κατοχή τους έργα τέχνης πολύ μεγάλης αξίας, τα οποία είχαν αγοράσει μέσω offshore εταιριών που είχαν συστήσει αποκλειστικά με σκοπό την πραγματοποίηση επενδύσεων σε έργα τέχνης μεγάλης αξίας χωρίς να φαίνεται ότι είναι στο όνομα τους. Με τον τρόπο αυτό απέκρυπταν απο τις φορολογικές αρχές εισοδήματα ή κεφάλαια, συχνά μη νόμιμης προέλευσης που δεν θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν και απέφευγαν τη φορολόγησή τους ως φυσικά πρόσωπα με βάση τα τεκμήρια απόκτησης κινητών πριουσιακών στοιχείων μεγάλης αξίας που προβλέπουν οι διατάξεις τους άρθρου 32 του Κώδικα

Φορολογίας Εισοδήματος, καθώς και τον έλεγχο του πόθεν έσχες των ποσών που διέθεσαν για να αγοράσουν τα έργα τέχνης. Συνεπακόλουθα σε περίπτωση πώλησης των έργων τέχνης σε τιμές υψηλότερες των τιμών στις οποίες τα απέκτησαν, απέφευγαν να δηλώσουν στις φορολογικές αρχές και τις υπεραξίες που προέκυπταν, οι οποίες θεωρούνται κι αυτές φορολογητέο εισόδημα. Για την επίτευξη του σκοπού οι ελεγχόμενοι φαίνεται ότι συνεργάζονταν και με οίκους δημοπρασιών έργων τέχνης στο εξωτερικό (Παλαιτσάκης, 2017).

Τα δεδομένα που ισχύουν στην αγορά τέχνης δεν προστατεύουν τους πραγματικούς συλλέκτες και επενδυτές. Κατα συνέπεια, δεν μπορεί να διατυπωθεί με σαφήνεια λόγω έλλειψης στοιχείων που να αποτυπώνουν τα πραγματικά δεδομένα εάν η αγορά ενός πανάκριβου πίνακα από έναν επιχειρηματία αποτελεί ανύπαρκτη/εικονική συναλλαγή με σκοπό να καλύψει μια εντελώς διαφορετική δραστηριότητα ή αν αποτελεί μια ειλικρινή αγορά την οποία κάνει με την ιδιότητα του συλλέκτη ή με σκοπό την επένδυση (Ζαργάνη, 2017).

4.4 Αντιμετώπιση φοροδιαφυγής μέσω έργων τέχνης στο εξωτερικό

Δεν υπάρχουν πραγματικά στατιστικά στοιχεία για τα ποσά που διακινούνται από επενδύσεις στην αγορά τέχνης. Όσα γνωρίζουμε είναι κυρίως από συλλέκτες ή τους πωλητές ή αγοραστές που πιάνονται για ξέπλυμα βρόμικου χρήματος και στην κατοχή τους βρίσκονται πανάκριβα έργα τέχνης (Απολλωνάτου, 2017).

Στις ΗΠΑ η νομιμοποίηση χρημάτων από παράνομες δραστηριότητες γίνεται παραδοσιακά μέσω της αγοράς ακινήτων ή με την ανάμειξή του με τα νόμιμα κέρδη μιας μικρής επιχείρησης. Τα χρήματα αυτά παρουσιάζονται στο τέλος ως ένα ακόμη περιουσιακό στοιχείο ή επιχειρηματικό κέρδος. Ωστόσο οι περισσότερες από αυτές τις αγορές έχουν ελέγχους. Για την απόκτηση ακινήτου δηλώνεται ονοματεπώνυμο (Απολλωνάτου, 2017). Οι εμπλεκόμενοι στην αγορά όπως οι μεσίτες υποχρεούνται να αναφέρουν κάθε ύποπτη οικονομική δραστηριότητα στο Ομοσπονδιακό Δίκτυο κατά των Οικονομικών Εγκλημάτων ενώ οι Τράπεζες αναφέρουν κάθε συναλλαγή άνω των 10.000 δολαρίων βάσει νόμου. Γίνεται ετήσια καταγραφή από τις αμερικάνικες αρχές των συναλλαγών άνω των 15 εκατ.δολαρίων που είναι ύποπτες προκειμένου για τον εντοπισμό μαύρου χρήματος (IRS,2018).

Η αγορά έργων τέχνης δυστυχώς δεν έχει αυτές τις δικλίδες ασφαλείας. Ένας πίνακας ζωγραφικής μπορεί να τυλιχτεί και να μεταφερθεί οπουδήποτε. Η τιμή ενός έργου τέχνης μπορεί να ανέβει ή να πέσει κατακόρυφα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα. Τα ονόματα των συναλλασομένων παραμένουν άγνωστα στις αρχές, οι οποίες καλούνται να μαντέψουν την προέλευση των χρημάτων με μοναδικό στοιχείο την ύποπτη τιμή του έργου (Austin, 2015) .

Το αμερικάνικο υπουργείο Οικονομικών μετά τις αποκαλύψεις των Panama Papers έχει ζητήσει από τις τράπεζες να καταγράφουν τους πελάτες που ανοίγουν τραπεζικούς λογαριασμούς για εταιρίες-βιτρίνες. Για την αγορά ακινήτων έχει τεθεί σε εφαρμογή πιλοτικό πρόγραμμα που καταγράφει όλα τα στοιχεία των ατόμων που αγοράζουν μέσω τραπεζικών λογαριασμών εταιριών-βιτρίνων πολυτελή ακίνητα σε Νέα Υόρκη και Μαϊάμι. Όμως οι όποιες προσπάθειες έχουν γίνει για εφαρμογή υποτυπώδους ρυθμιστικού πλαισίου στην αγορά έργων τέχνης έχουν καταλήξει σε αδιέξοδο. Το 2012 δικαστήριο της Νέας Υόρκης εξέδωσε απόφαση που όριζε ότι οι οίκοι δημοπρασιών θα πρέπει να γνωστοποιούν στους αγοραστές τα ονόματα των πωλητών, ωστόσο η απόφαση ανετράπη από το εφετείο. Ο οίκος δημοπρασιών Christie's δήλωσε ότι τον τελευταίο χρόνο έχει αυστηροποιήσει την πολιτική που ακολουθεί απαιτώντας από τους πράκτορες που προσέρχονται για πώληση έργου τέχνης να δηλώνουν το όνομα του ιδιοκτήτη που εκπροσωπούν και όπου υπάρχουν υποψίες απορρίπτει την συναλλαγή. Τα κέρδη του οίκου όμως δεν παύουν να προέρχονται από τις προμήθειες των αγοραπωλησιών, γεγονός που τους καθιστά εκ των πραγμάτων επιρρεπείς σε ενδεχόμενες αδιαφανείς πρακτικές (Bowley και Rashbaum,2017).

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση,19/4/2018 ψηφίστηκαν πιο αυστηρά μέτρα όσον αφορά την αγορά έργων τέχνης, με τις γκαλερί και τους εμπόρους να είναι υποχρεωμένοι να αναφέρουν επίσημα οποιονδήποτε πληρώνει για κάποιο έργο πάνω από €10.000 (\$12,130) με κάθε μέσο πληρωμής, όχι μόνο μετρητά. Η ντιρεκτίβα θα τεθεί σε εφαρμογή από 1/1/2019 με σκοπό την πάταξη της φοροδιαφυγής, το ξέπλυμα μαύρου χρήματος και την χρηματοδότηση τρομοκρατικών οργανώσεων. Ήδη υπάρχουν αντιδράσεις από επίσημες ενώσεις του χώρου επισημαίνοντας ότι δεν υπάρχει αναλογικότητα του μέτρου σε σχέση με τον κίνδυνο. Υποστηρίζουν ότι το μέτρο θα κάνει πιο περίπλοκες τις διαδικασίες ενώ δεσμεύει ένα μεγάλο ποσοστό συναλλασομένων , αφού περισσότεροι από το ¼ του συνόλου των πινάκων και γλυπτών που πωλούνται από εμπόρους τιμώνται άνω \$50.000 και περισσότεροι από το

1/5 του συνόλου τέτοιων έργων που πωλούνται σε δημοπρασίες στην Ευρώπη τιμώνται από \$10.000 και άνω (Kinsella ,2018).

Η Ένωση Εμπόρων Έργων Τέχνης Αμερικής και οι μεγάλοι οίκοι δημοπρασιών αρνούνται ακόμη και να αναγνωρίσουν ότι υπάρχει πρόβλημα με το ξέπλυμα μαύρου χρήματος μέσω της τέχνης (Bowley και Rashbaum,2017).

4.5 Νομοθετικό πλαίσιο και μέτρα αντιμετώπισης φοροδιαφυγής μέσω έργων τέχνης στην Ελλάδα

Έλεγχος δηλώσεων φορολογουμένου

Στην ελληνική φορολογική νομοθεσία αρχικά με το άρθρο 17 του Ν.2238/1994 υπήρχε σαφής πρόβλεψη για τον συνυπολογισμό των έργων τέχνης στον τεκμαρτό προσδιορισμό του εισοδήματος είτε η αγορά γινόταν στην Ελλάδα είτε στο εξωτερικό. “Ως ετήσια τεκμαρτή δαπάνη του φορολογούμενου, της συζύγου του και των προσώπων που τους βαρύνουν λογίζονται και τα χρηματικά ποσά που πραγματικά καταβάλλονται μεταξύ άλλων και για κινητά πράγματα μεγάλης αξίας. Ως κινητά πράγματα μεγάλης αξίας νοούνται εκείνα που η αξία τους υπερβαίνει το ποσό του 1 εκατ.δραχμών (2.934,70€)”. Το παραπάνω όριο με τον Ν.3091/2002 αυξήθηκε στα 5.000,00€ , ενώ με τον Ν.3842/2010 άρθρο 3 παρ.4α για δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων το πόσό «των πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ» αντικαθίσταται με το ποσό «των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ». Το όριο για δαπάνες απόκτησης κινητών πραγμάτων μεγάλης αξίας παραμένει το ίδιο και με τον νεότερο νόμο 4172/2013 άρθρο 32 παρ.α.(Σταματόπουλος και Καραβοκύρης, 2017)

Με τον Ν.3842/2010 άρθρο 83 προβλέπεται η συγκρότηση περιουσιολογίου, όπου δεν γίνεται καμία αναφορά στα έργα τέχνης. Το 2018 ελήφθη νομοθετική πρωτοβουλία για την ολοκλήρωση και την τροποποίηση του νόμου 3842/2010. Σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στη σελίδα 31 του Επιχειρησιακού Σχεδίου Δράσεων του 2018, που ανακοινώθηκε πρόσφατα από την Α.Α.Δ.Ε., η ολοκλήρωση της υλοποίησης του ηλεκτρονικού περιουσιολογίου μετατέθηκε πλέον για το τέλος του 2020. Στο ηλεκτρονικό περιουσιολόγιο που θα δημιουργηθεί θα περιλαμβάνονται αναλυτικά πληροφοριακά στοιχεία όχι μόνο για τα ακίνητα αλλά και για όλα τα κινητά περιουσιακά στοιχεία μεγάλης αξίας που κατέχουν τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα,

συμπεριλαμβανομένων και των έργων τέχνης μεγάλης αξίας. Η διαφωνία είναι εαν το περιουσιολόγιο θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί αποκλειστικά ως εργαλείο διασταύρωσης στοιχείων ή εαν θα πρέπει να αποτελέσει και βάση υπολογισμού φόρου περιουσίας.

Η εφαρμογή του περιουσιολογίου επίσης θα μπορούσε να επιφέρει θετικές συνέπειες όσον αφορά στα θέματα πιστοποίησης, αυθεντικότητας και εκτίμησης αξίας έργων τέχνης. Στην Ελλάδα αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει ένα σώμα ανεξάρτητων και αναγνωρισμένων εμπειρογνομόνων και εκτιμητών που να συνεργάζεται με το κράτος και να λειτουργεί ως σημείο αναφοράς στην εκτίμηση της αξίας ενός έργου. Ελλείψει ενός τέτοιου φορέα πιθανότατα να ανακύψουν διαφωνίες στην εκτίμηση της αξίας ενός έργου για φορολογικούς σκοπούς με την αντίστοιχη επιβάρυνση των διοικητικών δικαστηρίων. Ο νόμος απαγορεύει στους ιστορικούς τέχνης που εργάζονται στην Εθνική Πινακοθήκη να γνωματεύσουν για έργα που δεν ανήκουν στη συλλογή της, παρά μόνο εάν τους ζητηθεί απο την προϊσταμένη τους αρχή ή απο άλλη δημόσια αρχή. Το παραπάνω έχει ως αποτέλεσμα η ελληνική αγορά τέχνης να κατακλύζεται απο πλαστά έργα, τα οποία κανείς δεν είναι τυπικά αρμόδιος να καταγγείλει. Αναφορικά με την εκτίμηση της αξίας ενός έργου, δεν υπάρχει σώμα ανεξάρτητων ειδικών που να μπορεί με κρατική εντολή να προσφέρει τεχνογνωσία. Οι οίκοι δημοπρασιών είναι απο εμπορική άποψη οι πιο αρμόδιοι να εκτιμήσουν την αξία ενός έργου, ωστόσο η συγκεκριμένη εκτίμηση παραμένει υποκειμενική βάσει του αγοραστικού ενδιαφέροντος που έχουν οι εκάστοτε πελάτες τους (Κουκουμάκας, 2017).

Η συγκρότηση ενός κρατικού φορέα εκτιμητών θα συμβάλλει και στη δυνατότητα αποπληρωμής φόρων μέσω της δωρεάς απο συλλέκτες, κληρονόμους και κάθε είδους ιδιοκτήτες τους, εμπλουτίζοντας τις εθνικές συλλογές στα μουσεία της επικράτειας. Η δυνατότητα αυτή βρίσκει λύση για την φορολογική ρύθμιση και προωθεί την σημασία της τέχνης ως πολιτισμικό και κοινωνικό χαρακτηριστικό με ότι αυτό συνεπάγεται.

Ένας ακόμη νόμος που σχετίζεται με κινητά πράγματα μεγάλης αξίας είναι και ο Ν.3213/2003 «Δήλωση και έλεγχος περιουσιακής κατάστασης βουλευτών, δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, ιδιοκτητών μέσων μαζικής ενημέρωσης και άλλων κατηγοριών προσώπων» το γνωστό «Πόθεν Έσχες». Στο στοιχείο νι της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 2 του συγκεκριμένου νόμου σχετικά με το περιεχόμενο της δήλωσης περιουσιακής κατάστασης ορίζεται ως χρηματικό κατώφλι για αντικείμενα μεγάλης αξίας το ποσό των 30.000€. Εδώ γίνεται έμμεσα αναφορά στα

έργα τέχνης, και το κρίσιμο στοιχείο είναι ότι στα κινητά αντικείμενα, εκτός από την αξία κτήσης, μπορεί να ληφθεί υπόψη και η αξία ασφάλισης.

Το Συμβούλιο της Επικρατείας με αρ.αποφ.2649/18-10-2017 σύμφωνα με την περίληψη που είχε δημοσιεύσει, έκρινε ότι η επιβαλλόμενη υποχρέωση να συμπεριληφθούν στη Δήλωση Περιουσιακής Κατάστασης βάσει Κ.Υ.Α.1846/13-10-2016 , ποσά σε μετρητά που υπερβαίνουν τα 15.000 ευρώ και φυλάσσονται εκτός πιστωτικών ιδρυμάτων ή εντός θυρίδων, καθώς και κινητά περιουσιακά στοιχεία, των οποίων η αξία υπερβαίνει τα 30.000 ευρώ, αντίκειται στα άρθρα 5 παρ. 1, 9 παρ. 1 και 9Α του Συντάγματος, καθώς και στην αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 εδ. δ' του Συντάγματος). Το σκεπτικό των ανωτάτων δικαστών του ΣτΕ είναι ότι η δήλωση των συγκεκριμένων στοιχείων εμπίπτει στη σφαίρα του ιδιωτικού και οικογενειακού βίου των υπόχρεων και οδηγεί σε δημιουργία περιουσιολογίου που δεν εξυπηρετεί κάποιον σκοπό δημοσίου συμφέροντος. Σύμφωνα με την άποψη τους δεν είναι δυνατόν να ελεγχθεί η ακρίβεια της δήλωσης και ο μόνος δυνατός τρόπος ελέγχου θα ήταν η κατ'οίκον έρευνα, η οποία όμως επίσης κατά το ΣτΕ είναι αντισυνταγματική. Στην επίμαχη απόφασή του προτείνει ως «πρόσφορο στοιχείο επίτευξης του σκοπού, όταν πρόκειται για κινητά μεγάλης αξίας, την υποχρέωση δήλωσης της αγοράς τους κατά το έτος απόκτησης τους» επισημαίνοντας ότι οι μεγάλες συναλλαγές γίνονται πλέον ηλεκτρονικά.

Στην συνέχεια εκδόθηκε η Κ.Υ.Α 1069/19-10-2017 «Τύπος και περιεχόμενο της Δήλωσης Περιουσιακής Κατάστασης (Δ.Π.Κ) και της Δήλωσης Οικονομικών Συμφερόντων (Δ.Ο.Σ) - Ηλεκτρονική υποβολή των δηλώσεων αυτών». Αξιοσημείωτο επίσης είναι το γεγονός ότι στην νέα απόφαση (1069/19.10.2017) και συγκεκριμένα στο άρθρο 4 αυτής παρέμεινε η ακόλουθη περίπτωση:« [...] ε. Παραστατικά αγοράς ή πράξεις φορολογικής αρχής ή ασφαλιστήρια συμβόλαια για τα κινητά μεγάλης αξίας άνω των 30.000,00 €, όπως ειδικότερα αυτά προσδιορίζονται στο στοιχείο νί της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 2 του ν. 3213/2003 [...]». Ωστόσο με την απόφαση 3312/29-11-2017 της Ολομέλειας του ΣτΕ ακυρώνεται η 1069/19-10-2017 κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Οικονομικών.

Τέλος, με το Ν.4571/2018 – ΦΕΚ 186/Α/30-10-2018 έχουμε τροποποιήσεις του άρθρου 2 του Ν.3213/2003 και συγκεκριμένα η υποπερίπτωση νί της περίπτωσης α' της παρ. 1 του άρθρου 2 αντικαθίστανται ως εξής: « Κάθε κινητό που η αξία του υπερβαίνει το ποσό των σαράντα χιλιάδων (40.000) ευρώ, συμπεριλαμβανομένου

Φ.Π.Α. Αν η αξία κάθε πράγματος είναι μικρότερη του ποσού αυτού, τα αποκτηθέντα, όμως, πράγματα αποτελούν κατά τις συναλλακτικές αντιλήψεις ενιαίο σύνολο, για τον υπολογισμό της αξίας λαμβάνεται υπόψη η αξία όλων αυτών των πραγμάτων, εφόσον υπερβαίνει το ποσό των σαράντα χιλιάδων (40.000) ευρώ. Η δηλούμενη αξία συνοδεύεται από τα παραστατικά αγοράς ή τα νόμιμα φορολογικά παραστατικά ή εκτίμηση της εμπορικής αξίας του κινητού από εκτιμητή που περιλαμβάνεται στο μητρώο πιστοποιημένων εκτιμητών που τηρείται στο Υπουργείο Οικονομικών. Σε περίπτωση κατά την οποία τα κινητά είναι ασφαλισμένα κατά κινδύνων κλοπής, πυρκαγιάς και λοιπών κινδύνων, η εκτιμώμενη αξία δεν μπορεί να είναι κατώτερη αυτής που αναγράφεται στη σχετική σύμβαση».

Έλεγχος μέσω έμμεσων τεχνικών ελέγχου

Νομοθετικό πλαίσιο

Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου προσδιορίστηκαν αρχικά με τον Ν.2238/1994 και πιο συγκεκριμένα στο άρθρο 67, όπου προβλέπεται η εφαρμογή μίας ή περισσοτέρων έμμεσων τεχνικών ελέγχου (ελεγκτικές επαληθεύσεις) κατά τη διάρκεια του φορολογικού ελέγχου για τον προσδιορισμό των αποτελεσμάτων με έλεγχο των φορολογουμένων.

Οι νόμοι που ακολούθησαν Ν.4172/2013 και Ν.4174/2013, οι οποίοι ισχύουν για τον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος των φυσικών και νομικών προσώπων καθώς και νομικών οντοτήτων που αποκτάται τόσο από 1.1.2014 όσο και για παλαιότερες χρήσεις, δίνουν έμφαση και στην χρήση έμμεσων τεχνικών ελέγχου

Ο Ν.4172/2013 συγκεκριμένα στο άρθρο 28 ορίζει ότι στις περιπτώσεις που δεν τηρούνται τα προβλεπόμενα βιβλία ή τηρούνται βιβλία απλογραφικά αντί διπλογραφικά, δεν τηρούνται τα φορολογικά στοιχεία και τα λοιπά προβλεπόμενα δικαιολογητικά έγγραφα καθώς και τα συνοδευτικά στοιχεία συναλλαγών και καθίστανται αδύνατες οι ελεγκτικές επαληθεύσεις ή ακόμη δεν διαφυλάσσονται ή δεν προσκομίζονται μετά από πρόσκληση της ελεγκτικής αρχής, για τον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης γίνεται χρήση έμμεσων μεθόδων ελέγχου.

Πιο συγκεκριμένα με την Α.Υ.Ο. ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ 2013/10.5.2013 ορίζεται το περιεχόμενο και ο τρόπος εφαρμογής των διεθνών αναγνωριζόμενων έμμεσων

τεχνικών ελέγχου που χρησιμοποιούνται και εφαρμόζονται σε έναν τακτικό έλεγχο για τον προσδιορισμό του πραγματικού φορολογητέου εισοδήματος, το οποίο εισόδημα είτε έχει αναλωθεί σε αγορές και δαπάνες είτε έχει χρησιμοποιηθεί ώστε να προσαυξηθεί η κατάσταση περιουσίας. Με τον νέο κώδικα φορολογίας εισοδήματος βάσει Ν.4174/2013 στο άρθρο 28, όπως τροποποιήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 22 παρ.13 ν.4223/2013, προβλέπεται η χρήση μεθόδων έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης, προκειμένου να υπολογιστούν τα φορολογητέα εισοδήματα των εκάστοτε φορολογουμένων, τα ακαθάριστα έσοδα, τα φορολογητέα κέρδη και οι εκροές των υπόχρεων.

Η ΠΟΛ 1270/2013 καθορίζει την μεθοδολογία που θα ακολουθείται για την ορθή και ομοιόμορφη εφαρμογή κάθε μίας έμμεσης τεχνικής ελέγχου ενώ η ΠΟΛ 1050/2014 αναφέρεται στον προσδιορισμό του περιεχομένου και του τρόπου εφαρμογής των τεχνικών ελέγχου για τον διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης των φορολογουμένων φυσικών προσώπων με μεθόδους έμμεσου προσδιορισμού. Με την έκδοση της ΠΟΛ 1259/2014 παρέχονται πρόσθετες οδηγίες για την ορθή και ομοιόμορφη εφαρμογή της ΠΟΛ 1050/2014, ενώ με την ΠΟΛ 1094/2014 έχουμε την αλλαγή ορισμένων διατάξεων σχετικά με το περιεχόμενο και τους τρόπους εφαρμογής των έμμεσων τεχνικών ελέγχου όπως ορίζονταν με την ΠΟΛ 1050/2014.

Έμμεσες τεχνικές ελέγχου

Ο νόμος προβλέπει πέντε μεθόδους έμμεσων τεχνικών ελέγχου, τις εξής παρακάτω:⁶⁷

- Η τεχνική της αρχής των αναλογιών
- Η τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου
- Η τεχνική της καθαρής θέσης του φορολογούμενου
- Η τεχνική του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά και
- Η τεχνική της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών.

Ωστόσο οι μέχρι σήμερα εγκυκλίοι που έχουν εκδοθεί καθορίζουν περιεχόμενο και τρόπο εφαρμογής μόνο για τις ενδιάμεσες τρεις έμμεσες τεχνικές ελέγχου όπως αναφέρονται παραπάνω.

⁶⁷ Ν.4174/2013 αρθ.27 Μέθοδοι έμμεσου προσδιορισμού

Ειδικά για την εφαρμογή των παραπάνω τεχνικών ελέγχου η **φορολογητέα περίοδος** ορίζεται η διαχειριστική περίοδος για το διάστημα που ίσχυαν οι διατάξεις του Ν.2238/1994 και το φορολογικό έτος για εισοδήματα που αποκτώνται απο 1/1/2014 και μετά. Στην χρήση της τεχνικής της καθαρής θέσης του φορολογούμενου κατ' εξαίρεση μπορεί η ελεγχόμενη φορολογική περίοδος να περιλαμβάνει περισσότερες της μίας συνεχόμενες διαχειριστικές περιόδους ή φορολογικά έτη. Παρακάτω παρατίθενται ορισμένες βασικές έννοιες που θα χρησιμοποιηθούν στην παρουσίαση των μεθόδων.

- **Καταθέσεις σε/ Αναλήψεις απο:** Καταθέσεις σε/ Αναλήψεις απο προσωπικούς και επαγγελματικούς λογαριασμούς σε/απο χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (κάθε μορφής στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό), του φορολογούμενου, της συζύγου ή των προστατευόμενων μελών αυτών (λογαριασμοί προσωπικοί, οικογενειακοί και επαγγελματικοί). Περιπτώσεις κοινών λογαριασμών καταλογίζονται στον πραγματικό δικαιούχο, ο οποίος καθορίζεται με βάση τις πραγματικές περιστάσεις και τη φύση των συναλλαγών. Εφόσον αυτό δεν είναι δυνατό, τα ποσά κατανέμονται ισόποσα σε όλους τους συνδικαιούχους.
- **Δαπάνες:** Δαπάνες πάσης φύσεως που πραγματοποιεί ο ελεγχόμενος, ή η σύζυγός του ή τα προστατευόμενα μέλη αυτών. Σε περίπτωση που είναι δεδομένη μία δαπάνη αλλά δεν είναι γνωστό το ποσό της και δεν παρέχονται απο τον φορολογούμενο τα απαραίτητα στοιχεία, τότε το ύψος της δαπάνης αυτής προσδιορίζεται με βάση τα στοιχεία που έχει στην διάθεσή της η Φορολογική Διοίκηση.
- **Περιουσιακά στοιχεία:** Η κινητή και ακίνητη περιουσία οποιασδήποτε μορφής του φορολογουμένου, της συζύγου ή των προστατευόμενων μελών αυτών στην Ελλάδα ή και στο Εξωτερικό. Η αποτίμηση γίνεται με βάση την αξία κτήσης ή το κόστος κατασκευής τους προσαυξημένη κατά την αξία ή το κόστος τυχόν προσθηκών ή βελτιώσεων, ή και τυχόν υποχρεώσεις έναντι τρίτων.

Τεχνική της Ανάλυσης της ρευστότητας του φορολογουμένου (source and application of funds method)

Η τεχνική προσδιορίζει τη φορολογητέα ύλη αναλύοντας τα έσοδα (φορολογητέα και μη), τις αγορές και δαπάνες (επαγγελματικές, ατομικές και οικογενειακές) και τις

αυξήσεις και μειώσεις των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων (επαγγελματικών, ατομικών και οικογενειακών) του φορολογούμενου φυσικού προσώπου.

Κατά την μέθοδο αυτή δημιουργείται ισοζύγιο με δύο βασικές στήλες: «Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων» και «Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων».

Στην πρώτη **στήλη Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων** περιλαμβάνονται τα κάθε μορφής έσοδα που έχουν εισπραχθεί στην διάρκεια της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου, των οποίων αποδεικνύεται η πραγματοποίηση και η νομιμότητα των συναλλαγών.

Αναλυτικά στην πρώτη **στήλη «Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων»** αθροίζονται.⁶⁸

1) Τα υπόλοιπα των χρηματοπιστωτικών λογαριασμών (στην Ελλάδα ή και στο Εξωτερικό) προσωπικών/οικογενειακών και επαγγελματικών κατά την έναρξη της ελεγχόμενης χρήσης.

2) Τα διαθέσιμα μετρητά ή και το υπόλοιπο ταμείου στην αρχή της ελεγχόμενης χρήσης (το υπόλοιπο ταμείου αφορά την περίπτωση ατομικής επιχείρησης με βιβλία Γ' κατηγορίας ΚΒΣ ή διπλογραφικά του ΚΦΑΣ).

3) Οι αναλήψεις από επιχειρήσεις όπου συμμετέχει ο φορολογούμενος, ο/η σύζυγός του ή και τα προστατευόμενα μέλη αυτών (όχι ατομικής επιχείρησης).

4) Τα ακαθάριστα έσοδα από την ατομική άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας του φορολογούμενου ή του/της συζύγου.

5) Τα έσοδα από λοιπές πηγές εισοδήματος όπως.⁶⁹

- μισθώματα από εκμίσθωση ακινήτων (εκτός τεκμαρτών)
- εισόδημα από κινητές αξίες
- εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις
- δηλωθέν εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες
- εισόδημα από λοιπές πηγές π.χ. εισόδημα αλλοδαπής προέλευσης, εισόδημα που δεν εντάσσεται σε κάποια από τις κατηγορίες Α-Ζ της παρ.2 του άρθρου 4 ΚΦΕ.

6) Οι εισπράξεις από λοιπά μη φορολογητέα έσοδα, όπως αποζημιώσεις, επιδοτήσεις, δωρεές κ.λπ.

7) Τα έσοδα από πώληση περιουσιακών στοιχείων προσωπικών/οικογενειακών ή και επαγγελματικών (σε περίπτωση ατομικής επιχείρησης).

⁶⁸ ΠΟΛ.1270/24.12.2013 “Μεθοδολογία Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου”

⁶⁹ ΠΟΛ.1270/24.12.2013 “Μεθοδολογία Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου”

8) Τα ποσά δανείων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κάθε μορφής, ιδιώτες, κ.λπ (προσωπικά/ οικογενειακά ή επαγγελματικά σε περίπτωση ατομικής επιχείρησης).

9) Τα λοιπά έσοδα πάσης φύσεως φορολογητέα ή μη.

10) Οι αυξήσεις πληρωτέων λογαριασμών.

Σύμφωνα με την τεχνική ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου στους πληρωτέους λογαριασμούς περιλαμβάνονται οι υποχρεώσεις από αγορές, δαπάνες γενικά καθώς και φορολογικές υποχρεώσεις, οι οποίες οφείλονται στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους. Το αν υπάρχει αύξηση των πληρωτέων λογαριασμών, καθορίζεται από την σύγκριση του υπόλοιπου πληρωτέων λογαριασμών στο τέλος του προηγούμενου έτους με το υπόλοιπο στο τέλος του ελεγχόμενου έτους.

11) Οι μειώσεις λογαριασμών εισπρακτέων.

Σύμφωνα με την τεχνική ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου, στους εισπρακτέους λογαριασμούς περιλαμβάνονται οι απαιτήσεις από πωλήσεις επαγγελματικές, προσωπικές κ.λπ. καθώς και απαιτήσεις φορολογικές(επιστροφές φόρων κ.λπ.) οι οποίες είναι απαιτητές στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους..Το αν υπάρχει μείωση των εισπρακτέων λογαριασμών καθορίζεται από τη σύγκριση του υπολοίπου εισπρακτέων λογαριασμών στο τέλος του προηγούμενου έτους με το υπόλοιπο στο τέλος του ελεγχόμενου έτους.

Στην δεύτερη **στήλη Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων** περιλαμβάνονται όλες οι πραγματοποιηθείσες αναλώσεις, κατά τη διάρκεια της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου. Αναλυτικά στην δεύτερη **στήλη Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων** αθροίζονται.⁷⁰

1) Τα υπόλοιπα των χρηματοπιστωτικών λογαριασμών (στην Ελλάδα ή και στο Εξωτερικό) προσωπικών/οικογενειακών και επαγγελματικών κατά την λήξη της ελεγχόμενης χρήσης (τα υπόλοιπα των λογαριασμών την 31/12/200X).

2) Τα διαθέσιμα μετρητά ή και το υπόλοιπο του ταμείου στο τέλος της ελεγχόμενης χρήσης (σε περίπτωση ατομικής επιχείρησης με βιβλία Γ' κατηγορίας ΚΒΣ ή διπλογραφικά του ΚΦΑΣ).

3) Οι εισφορές σε λογαριασμούς επιχειρήσεων όπου συμμετέχει ο ίδιος ο φορολογούμενος, ο/η σύζυγος ή και τα προστατευόμενα μέλη αυτών (όχι ατομικές επιχειρήσεις)

4) Η συνεισφορά ποσών για συμμετοχή στο κεφάλαιο κάθε μορφής επιχειρήσεων

⁷⁰ ΠΟΛ.1270/24.12.2013 “Μεθοδολογία Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου”

5) Οι αγορές περιουσιακών στοιχείων (προσωπικών/οικογενειακών και επαγγελματικών) περιλαμβάνονται: ανεγέρσεις οικοδομών, αγορές ΕΙΧ, δίκτυων κ.λπ. οχημάτων, πλοίων -σκαφών, αναψυχής αεροσκαφών, και επενδυτικών αγαθών καθώς και οι δαπάνες που αφορούν βελτιώσεις αυτών .

6) Οι αγορές εμπορευμάτων, πρώτων και βοηθητικών υλών και λοιπών αγαθών αναγκαίων στην άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας

7) Οι επαγγελματικές/επιχειρηματικές δαπάνες πάσης φύσεως (εκπιπόμενες ή μη από τα ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης). Περιλαμβάνονται και οι δαπάνες που αφορούν επισκευές και συντηρήσεις των επαγγελματικών περιουσιακών στοιχείων.

Παρατήρηση: Χειρισμός αποσβέσεων για πάγια επαγγελματικά περιουσιακά στοιχεία στην έμμεση τεχνική της ρευστότητας.

Στην περίπτωση που οι αποσβέσεις συμπεριλαμβάνονται στις συνολικά δηλωθείσες επαγγελματικές δαπάνες για την εφαρμογή της συγκεκριμένης τεχνικής θα πρέπει με το ποσό των αποσβέσεων να μειώσουμε τις επαγγελματικές δαπάνες που θα καταχωρίσουμε στην αντίστοιχη ένδειξη γιατί οι αποσβέσεις δεν αποτελούν πραγματικές καταβολές.

8) Τα ποσά αποπληρωμής προσωπικών ή επαγγελματικών δανείων (στην γραμμή αυτή αναγράφεται μόνο το χρεολύσιο). Το ποσό των τόκων ανάλογα με το είδος του δανείου (προσωπικό/επαγγελματικό) συμπεριλαμβάνονται στις δαπάνες είτε στις προσωπικές /οικογενειακές είτε στις επαγγελματικές .

9) Τα ποσά για ασφάλιστρα, αποζημιώσεις, δωρεές (όπως γονικές παροχές ή χορηγίες χρηματικών ποσών κ.λπ.), και λοιπές δαπάνες

10) Τα ποσά για φόρους, τέλη, εισφορές και πρόστιμα κάθε μορφής.

11) Τα ποσά για κάθε είδους δαπάνες διαβίωσης (προσωπικές/ οικογενειακές) καθώς και οι δαπάνες που αφορούν επισκευές και συντηρήσεις των προσωπικών/οικογενειακών περιουσιακών στοιχείων (δαπάνες για το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων του φορολογουμένου του/της συζύγου και των προστατευομένων μελών αυτών).

12) Οι μειώσεις των Πληρωτέων λογαριασμών.

Σύμφωνα με την τεχνική ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου στους πληρωτέους λογαριασμούς περιλαμβάνονται οι υποχρεώσεις από αγορές, δαπάνες γενικά καθώς και φορολογικές υποχρεώσεις οι οποίες οφείλονται στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους (Δεν περιλαμβάνονται τα δάνεια, τα οποία αναγράφονται στη γραμμή (8) «Ποσά αποπληρωμής προσωπικών ή επαγγελματικών δανείων». Το αν

υπάρχει μείωση των πληρωτέων λογαριασμών καθορίζεται από τη σύγκριση του υπολοίπου πληρωτέων λογαριασμών στο τέλος του προηγούμενου έτους με το υπόλοιπο στο τέλος του ελεγχόμενου έτους .

13) Οι αυξήσεις Εισπρακτέων λογαριασμών.

Σύμφωνα με την τεχνική ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου στους εισπρακτέους λογαριασμούς περιλαμβάνονται οι απαιτήσεις από πωλήσεις επαγγελματικές, προσωπικές και φορολογικές κ.λπ. οι οποίες είναι απαιτητές στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους. Το αν υπάρχει αύξηση των εισπρακτέων λογαριασμών καθορίζεται από τη σύγκριση του υπολοίπου εισπρακτέων λογαριασμών στο τέλος του προηγούμενου έτους με το υπόλοιπο στο τέλος του ελεγχόμενου έτους.

14) Οι χορηγήσεις δανείων σε τρίτους.

15) Η μείωση προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επομένου έτους/επομένων ετών

Εάν, στο τέλος του έτους, το ποσόν των προκαταβολών έναντι εσόδων επομένου έτους/επομένων ετών έχει μειωθεί σε σύγκριση με το ποσόν των προκαταβολών έναντι εσόδων επομένου έτους/επομένων ετών στο τέλος του προηγούμενου έτους, η μείωση θα καταχωρηθεί στήλη Αναλώσεις Κεφαλαίων /Εσόδων στη γραμμή (15) «Μείωση προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επόμενων ετών».

Σε περίπτωση που είχαμε αύξηση των προκαταβολών θα καταχωρούσαμε την αύξηση στην στήλη Πηγές Κεφαλαίων /Εσόδων στη γραμμή (12) «Αύξηση των προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επομένων ετών».

Η διαφορά μεταξύ στήλης «Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων» και στήλης «Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων», θεωρείται μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη και εφόσον δεν αιτιολογείται υπόκειται σε φορολόγηση.

Τεχνική της καθαρής θέσης του φορολογουμένου (net worth method)

Η τεχνική αυτή αναδημιουργεί το οικονομικό ιστορικό του ελεγχόμενου και προσδιορίζει φορολογητέο εισόδημα λαμβάνοντας υπόψη για περίοδο μεγαλύτερη ή ίση ενός ή περισσότερων ετών όλα τα περιουσιακά στοιχεία και τα διαθέσιμα κεφάλαια (ενεργητικό), τις υποχρεώσεις (παθητικό), τις ατομικές και οικογενειακές δαπάνες ως και τα εισοδήματα από λοιπές πηγές (ατομικά και οικογενειακά).

Κατά την τεχνική αυτή δημιουργείται ο Πίνακας Ενεργητικού και Παθητικού για όλα τα ελεγχόμενα έτη και το έτος βάσης (το αμέσως προηγούμενο από το πρώτο ελεγχόμενο έτος).

Στο Ενεργητικό περιλαμβάνονται όλα τα περιουσιακά στοιχεία του ελεγχόμενου, του/της συζύγου και των προστατευόμενων μελών αυτών, (προσωπικά/οικογενειακά /επαγγελματικά) καθώς και οι καταθέσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κατά τη λήξη εκάστου έτους όπως:⁷¹

- Ακίνητη περιουσία (κόστος)
- Έπιπλα, Συσκευές, Λοιπός εξοπλισμός(επαγγελματικά)
- Προσωπικά αντικείμενα μεγάλης αξίας (έπιπλα ,έργα τέχνης, συλλογές κ.λπ.) (άνω των 5.000€ έκαστο)
- Κοσμήματα και λοιπά τιμαλφή (αξίας άνω των 5.000€ έκαστο)
- Απαιτήσεις διάφορες: Περιλαμβάνονται οι εισπρακτέοι λογαριασμοί ήτοι οι απαιτήσεις από πωλήσεις επαγγελματικές και προσωπικές/οικογενειακές κ.λπ. καθώς και φορολογικές (επιστροφές φόρων κ.λπ.) οι οποίες είναι απαιτητές στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους. Το προκύπτον υπόλοιπο στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους συμπεριλαμβάνεται στο ενεργητικό.
- Μηχανοκίνητα οχήματα, σκάφη, αεροσκάφη κ.λπ.
- Μετρητά διαθέσιμα στην κατοχή του φορολογουμένου, του/της συζύγου ή των προστατευόμενων μελών αυτών.
- Καταθέσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα του φορολογουμένου, του/της συζύγου ή των προστατευόμενων μελών αυτών π.χ. σε λογαριασμούς καταθετικούς, όψεως, προθεσμίας, σε τρεχούμενους.
- Μετοχές, λοιποί τίτλοι
- Σύνολο απογραφής τέλους χρήσης σε περίπτωση ατομικής επιχείρησης (εμπορεύματα, έτοιμα προϊόντα, α΄ και β΄ ύλες υλικά συσκευασίας ημιτελή υπολείμματα). Στις περιπτώσεις ελέγχου συνεχόμενων ετών για τις οποίες δεν υπάρχει συνεχής υποχρέωση σύνταξης απογραφής, τυχόν συνταχθείσα/ες απογραφή/ές δεν υπολογίζονται (στη συγκεκριμένη τεχνική).
- Διάφοροι λογαριασμοί ή Λοιπά περιουσιακά στοιχεία (προσωπικά/οικογενειακά ή επαγγελματικά) των οποίων η αξία υπερβαίνει τις 5.000 ευρώ.

⁷¹ ΠΟΛ.1270/24.12.2013 “Μεθοδολογία Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου”

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις ως αξία λαμβάνεται το πραγματικό κόστος κτήσης, όπως αυτό προκύπτει από τα διαθέσιμα στον έλεγχο στοιχεία.

Στις περιπτώσεις ανέγερσης οικοδομών, ως κόστος λαμβάνεται το κόστος ανέγερσης όπως αυτό προκύπτει από τα διαθέσιμα στον έλεγχο στοιχεία.

Τα επαγγελματικά/επιχειρηματικά περιουσιακά στοιχεία αφορούν περιπτώσεις ατομικής επιχείρησης.

Στο **Παθητικό** περιλαμβάνονται όλες οι υποχρεώσεις του ελεγχόμενου, του/της συζύγου και των προστατευομένων μελών αυτών, ως και οι επαγγελματικές υποχρεώσεις (που αφορούν περίπτωση ατομικής επιχείρησης). Συγκεκριμένα περιλαμβάνονται τα δάνεια από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα γραμμάτια και οι επιταγές πληρωτέες και οποιαδήποτε άλλη αποδεικνυόμενη οφειλή ή υποχρέωση σε τρίτους :⁷²

- Δάνεια (προσωπικά / οικογενειακά)
- Δάνεια (επαγγελματικά-σε περίπτωση ατομικής επιχείρησης)
- Γραμμάτια (προσωπικά /οικογενειακά ή της ατομικής του επιχ/σης)
- Πιστωτές διάφοροι: Περιλαμβάνονται οι πληρωτέοι λογαριασμοί ήτοι οι υποχρεώσεις από αγορές, δαπάνες γενικά καθώς και φορολογικές υποχρεώσεις επαγγελματικές, προσωπικές/οικογενειακές οι οποίες οφείλονται στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους. Το προκύπτον υπόλοιπο στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους συμπεριλαμβάνεται στο παθητικό.
- Υποχρεώσεις (Αποσβέσεις , κλπ)

Ενδεικτικά στις πιο πάνω περιπτώσεις, η υποχρέωση του έτους βάσης ή καθενός από τα επόμενα μεταφέρεται και αυξάνεται αν οι υποχρεώσεις αυξηθούν π.χ. νέο δάνειο, ή μειώνεται ανάλογα με τις πραγματικές καταβολές αποπληρωμής των υποχρεώσεων.

Αντιμετώπιση αποσβέσεων

Ειδικά για την τεχνική αυτή, εάν στο πίνακα του ενεργητικού περιλαμβάνονται και πάγια επαγγελματικά περιουσιακά στοιχεία για τα οποία είχαν διενεργηθεί αποσβέσεις κατά τον υπολογισμό του φορολογητέου εισοδήματός τότε, **το σωρευτικό ποσόν** αποσβέσεων για αυτά τα περιουσιακά στοιχεία αναγράφεται ως υποχρέωση στον πίνακα παθητικού.

⁷² ΠΟΛ.1270/24.12.2013 “Μεθοδολογία Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου”

Εάν στο ενεργητικό περιλαμβάνονται περιουσιακά στοιχεία τα οποία έχουν αποσβεσθεί πλήρως, στον πίνακα παθητικού αναγράφεται το σύνολο των αποσβέσεων που έχει διενεργηθεί για αυτά και έχει εκπεσθεί από τα ακαθάριστα έσοδα.

Όταν ένα από τα περιουσιακά στοιχεία στις 31/12 20XX δεν περιλαμβάνεται πλέον στον κατάλογο ενεργητικού λόγω πώλησης ή άλλου τρόπου διάθεσης, πρέπει η απόσβεση σχετικά με αυτό το περιουσιακό στοιχείο να μην περιλαμβάνεται πλέον στο σωρευτικό ποσόν αποσβέσεων που αναγράφεται ως υποχρέωση στον πίνακα παθητικού.

Σημειώνεται ότι εάν ο φορολογούμενος κατέχει επαγγελματικά περιουσιακά στοιχεία για τα οποία δεν έχει διενεργήσει αποσβέσεις, αυτές δεν περιλαμβάνονται στον πίνακα παθητικού.

Η διαφορά Ενεργητικού – Παθητικού αποτελεί την Καθαρή Θέση εκάστου έτους (διαχειριστικής περιόδου).

Από την καθαρή θέση λήξης κάθε διαχειριστικής περιόδου αφαιρείται η καθαρή θέση έναρξης και **δημιουργείται ο Πίνακας Καθαρής Θέσης** (όπου για το πρώτο ελεγχόμενο έτος καθαρή θέση έναρξης είναι η καθαρή θέση του έτους βάσης)

Οι αυξήσεις/μειώσεις της καθαρής θέσης αναπροσαρμόζονται με τις περιπτώσεις απόκτησης περιουσιακών στοιχείων άνευ ανταλλάγματος κατά το εν λόγω έτος (αιτία θανάτου, δωρεάς, γονικής παροχής, προίκας, ανταλλαγής, κερδών από τυχερά παίγνια).

Στο αποτέλεσμα αυτό **προστίθενται:**

Οι **μη εκπιπόμενες δαπάνες** (με επιταγές, μετρητά ή μέσω τραπεζικών λογαριασμών) και συγκεκριμένα:⁷³

- Προσωπικές και οικογενειακές δαπάνες διαβίωσης
- Λοιπές δαπάνες/αγορές. Δεν περιλαμβάνονται οι επαγγελματικές δαπάνες και αγορές, με εξαίρεση τις δαπάνες που είναι μη παραγωγικές ή δεν εκπίπτουν βάσει διατάξεων νόμου από τα ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης, οι οποίες και αναγράφονται.
- Ζημίες από εκποίηση περιουσιακού στοιχείου, μη αναγνωριζόμενες φορολογικώς.

Από το μερικό αυτό Σύνολο **αφαιρούνται τα μη φορολογούμενα εισοδήματα** και συγκεκριμένα:

- Τα αφορολόγητα έσοδα από διάφορες πηγές. Αφορά όλες τις πηγές εσόδων του φορολογουμένου του/της συζύγου και των προστατευόμενων μελών αυτών που

⁷³ ΠΟΛ.1270/24.12.2013 “Μεθοδολογία Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου”

συμπεριλήφθηκαν ή όχι στην υποβληθείσα δήλωση φορολογίας εισοδήματος αλλά δεν υπάγονται σε φορολόγηση βάσει διατάξεων νόμου.

- Μη φορολογητέες περιπτώσεις εσόδων ή φορολογητέες κατ' ειδικό τρόπο όπως τα έσοδα από δωρεές, κέρδη από πώληση περιουσιακού στοιχείου, επιχορηγήσεις και λοιπές μη φορολογητέες περιπτώσεις που συμπεριλήφθηκαν ή όχι στην υποβληθείσα δήλωση φορολογίας Εισοδήματος αλλά δεν υπάγονται σε φορολόγηση βάσει διατάξεων νόμου ή φορολογηθήκαν με ειδικό τρόπο.

Στις περιπτώσεις πώλησης περιουσιακού στοιχείου που αποκτήθηκε με αντάλλαγμα ή άνευ ανταλλάγματος λαμβάνεται για τη συγκεκριμένη τεχνική μόνο το προκύπτον κέρδος ή ζημία, εφόσον δεν φορολογήθηκε ή δεν εξέπεσε σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Αυτά αναγράφονται αντίστοιχα στις «μη φορολογούμενες περιπτώσεις εσόδων» ή στις «ζημίες από εκποίηση περιουσιακών στοιχείων».

Ειδικά στις περιπτώσεις πώλησης περιουσιακού στοιχείου που είχε αποκτηθεί χωρίς αντάλλαγμα, ως κέρδος ή ζημία λαμβάνεται το σύνολο του ποσού πώλησης μείον το κόστος όπως προσδιορίστηκε στον πίνακα ενεργητικού.

Το Υπόλοιπο αποτελεί το βάσει της τεχνικής αυτής προσδιοριζόμενο Καθαρό Εισόδημα του ελεγχόμενου φορολογουμένου, της συζύγου και των προστατευομένων μελών αυτών, το οποίο συγκρίνεται με τα αντίστοιχα δηλωθέντα εισοδήματα (υπαχθέντα σε φορολόγηση) από κάθε πηγή του φορολογουμένου του/της συζύγου και των προστατευομένων μελών αυτών.

Σύμφωνα με την τεχνική αυτή η προκύπτουσα διαφορά θεωρείται μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη και εφόσον δεν αιτιολογείται υπόκειται σε φορολόγηση.

Τεχνική τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά (bank deposits and cash expenditure method)

Η τεχνική αυτή προσδιορίζει φορολογητέο εισόδημα παρακολουθώντας την κίνηση των (διαθεσίμων) κεφαλαίων του φορολογούμενου, του/της συζύγου και των προστατευομένων μελών αυτών, είτε με την κατάθεση αυτών σε χρηματοπιστωτικούς λογαριασμούς είτε με την ανάλωσή τους σε διάφορες συναλλαγές με χρήση μετρητών. Αναλύει τις συνολικές καταθέσεις και τα διαθέσιμα σε χρηματοπιστωτικούς λογαριασμούς και τις αγορές και δαπάνες σε μετρητά τόσο σε επαγγελματικό όσο και

σε οικογενειακό επίπεδο κατά τη διάρκεια της ελεγχόμενης χρήσης και τα συγκρίνει με τα συνολικά δηλωθέντα έσοδα.

Η τεχνική αυτή προσδιορίζει τα έσοδα του φορολογουμένου αναλύοντας τις τραπεζικές καταθέσεις και τις δαπάνες με χρήση μετρητών σε διάφορες συναλλαγές.

Συγκεκριμένα:⁷⁴

1. Προσδιορίζονται οι συνολικές τραπεζικές καταθέσεις της ελεγχόμενης περιόδου, στις περιπτώσεις που υπάρχει άνοιγμα λογαριασμών. Περιλαμβάνονται οι πιστωτικές κινήσεις σε λογαριασμό/ούς που αφορούν καθαρές καταθέσεις και έμμεσες καταθετικές πράξεις (Προσωρινές καταθέσεις προς εξόφληση υποχρεώσεων, όπως δάνεια κ.λπ. πράξεις).

Στις περιπτώσεις όπου δεν έχει πραγματοποιηθεί άνοιγμα λογαριασμών, οι συνολικές τραπεζικές καταθέσεις λαμβάνονται ως η διαφορά υπολοίπου τέλους μείον αρχή χρήσης. Επισημαίνεται ότι **η τεχνική παράγει ανεπαρκή/ελλιπή/μη ασφαλή αποτελέσματα στις περιπτώσεις μη ανοίγματος λογαριασμών**. Στις περιπτώσεις που χρησιμοποιείται η διαφορά υπολοίπου τέλους-αρχής, η τυχόν προκύπτουσα αρνητική διαφορά δεν αναγράφεται επί του εντύπου.

2. **Αφαιρούνται τα κατατεθειμένα ποσά** στους πιο πάνω λογαριασμούς που αφορούν:⁷⁵

- Μη υποκείμενα σε φορολογία έσοδα.
- Ποσά από εκταμίευση δανείων.
- Συμψηφιστικές κινήσεις μεταξύ λογαριασμών του φορολογουμένου, του/της συζύγου και των προστατευόμενων μελών αυτών.
- Συναλλαγές, μεταφορές και λοιπές πράξεις που δεν αποτελούν καθαρές καταθέσεις.
- Στο Υπόλοιπο των καθαρών τραπεζικών καταθέσεων **προστίθενται**:⁷⁶
- Δαπάνες επιχειρηματικές/επαγγελματικές (εξοφληθείσες με μετρητά).
- Αγορές εμπορευμάτων, πρώτων και βοηθητικών υλών και λοιπών αγαθών αναγκαίων στην άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας (εξοφληθείσες με μετρητά).

⁷⁴ ΠΟΛ.1270/24.12.2013 “Μεθοδολογία Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου”

⁷⁵ ΠΟΛ.1270/24.12.2013 “Μεθοδολογία Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου”

⁷⁶ ΠΟΛ.1270/24.12.2013 “Μεθοδολογία Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου”

- Αγορές περιουσιακών στοιχείων προσωπικών/οικογενειακών, επαγγελματικών (εξοφληθείσες με μετρητά).
- Προσωπικές/οικογενειακές δαπάνες (εξοφληθείσες με μετρητά).
- Καταβληθέντες φόροι, εισφορές και πρόστιμα κάθε μορφής (εξοφληθέντες με μετρητά).
- Αποπληρωμή / μείωση χρεών με μετρητά
- Αύξηση/μείωση διαθεσίμων μετρητών ελεγχόμενης περιόδου. Η μείωση διαθεσίμων μετρητών τίθεται με αρνητικό πρόσημο.
- Λοιπές καταβολές σε μετρητά.

Συμπεριλαμβάνονται περιπτώσεις μείωσης των λογαριασμών πληρωτέων που εξοφλούνται με μετρητά.

Παρατήρηση: Τα επαγγελματικά περιουσιακά στοιχεία αφορούν μόνο περίπτωση ατομικής επιχείρησης.

4. Το νέο Υπόλοιπο των καθαρών Τραπεζικών καταθέσεων **μειώνεται** με τα μη υποκείμενα σε φορολογία έσοδα που δεν κατατέθηκαν σε λογαριασμούς και με την αύξηση των προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επομένου/νων έτους/ων. **Αυξάνεται** με την μείωση των προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επομένου/νων έτους/ων, **και** με την αύξηση των εισπρακτέων λογαριασμών ή **μειώνεται** με την μείωση των εισπρακτέων λογαριασμών.

5. Το νέο Υπόλοιπο, όπως αναμορφώθηκε, αποτελεί το βάσει τεχνικής συνολικό εισόδημα προς φορολόγηση. Το Εισόδημα αυτό συγκρίνεται με το Ακαθάριστο Εισόδημα του ελεγχόμενου καθώς και με το σύνολο των λοιπών εισοδημάτων του ελεγχόμενου και του/της συζύγου αυτού.

Η προκύπτουσα διαφορά θεωρείται ως μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη και εφόσον δεν αιτιολογείται, υπόκειται σε φορολόγηση.

Γενικές παρατηρήσεις που αφορούν και τις τρεις μεθόδους εμμέσων τεχνικών είναι οι παρακάτω:⁷⁷

- Στις περιπτώσεις που οι ελεγχόμενοι έχουν υπαχθεί στις διατάξεις περί αυτοελέγχου, τα ακαθάριστα έσοδα και καθαρά κέρδη που θα προσδιορισθούν με τις διατάξεις αυτές, θα λαμβάνονται υπόψη προς σύγκριση με τα προκύπτοντα από την εφαρμογή των τεχνικών αποτελέσματα.

⁷⁷ ΠΟΛ.1270/24.12.2013 “Μεθοδολογία Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου”

- Όταν έχουμε μεταφορά χρημάτων στο εξωτερικό που αφορούν την ελεγχόμενη χρήση και διαπιστώνεται πως ο τελικός αποδέκτης του εμβάσματος είναι άλλος από τον αρχικό δικαιούχο, ο ελεγχόμενος θα πρέπει να παρέχει στοιχεία που να αποδεικνύουν την πορεία του εμβάσματος δηλ. σε ποιό λογ/μο μεταφέρθηκαν και για ποιό λόγο ώστε να συμπεριληφθούν στις κατάλληλες ενδείξεις των εμμέσων τεχνικών. Σε αντίθετη περίπτωση στην εφαρμογή της τεχνικής ανάλυσης της ρευστότητας θα καταχωρείται στις αναλώσεις, ενώ στην τεχνική της καθαρής θέσης στην ένδειξη λοιπές δαπάνες-αγορές.
- Το βάρος της απόδειξης για τα διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία έχει πλήρως ο φορολογούμενος.
- Το ύψος των δηλούμενων καταθέσεων και μετρητών κατά την έναρξη της πρώτης ελεγχόμενης χρήσης προκειμένου να γίνει αποδεκτό δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να ξεπερνά το πραγματικό διαθέσιμο κεφάλαιο προηγούμενων ετών, όπως αυτό προκύπτει από τις υποβληθείσες δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος.
- Όπου γίνεται λόγος για δαπάνες διαβίωσης (προσωπικές/οικογενειακές) αφορούν πραγματικές δαπάνες και όχι τεκμαρτές.
- Δεν υπάρχει περιορισμός στην εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου ως προς το πώς θα προσδιοριστεί το πραγματικό διαθέσιμο κεφάλαιο των προηγούμενων ετών. Εννοείται ότι είναι εφικτό μόνο στην περίπτωση που μπορεί να διασταυρωθεί από τις φορολογικές δηλώσεις και τα στοιχεία που τηρούνται στην αρμόδια Δ.Ο.Υ του φορολογουμένου ή με τεκμηριωμένα στοιχεία που έχει και προσκομίζονται από τον ίδιο.

Όταν διενεργείται προσδιορισμός φορολογητέας ύλης με μεθόδους έμμεσου προσδιορισμού, επιλέγεται η τεχνική ελέγχου που κρίνεται προσφορότερη για το δημόσιο συμφέρον.

Η μεθοδολογία των έμμεσων τεχνικών ελέγχου βασίζεται στην αντίστοιχη που χρησιμοποιείται από την Αμερικανική Φορολογική Υπηρεσία (Internal Revenue Service). Η ελληνική νομοθεσία στηρίζεται στην λογική ότι αν δεν μπορεί να αποδειχθεί μια νόμιμη πηγή εισοδήματος, τότε θεωρείται ότι αποκτήθηκε από μη προσδιορισμένη πηγή και θα πρέπει να φορολογηθεί.

4.6 Αντιμετώπιση νομιμοποίησης εσόδων απο εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας μέσω έργων τέχνης.

Οι οίκοι δημοπρασίας και οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας είναι μεταξύ των νομικών προσώπων που υπόκεινται στις υποχρεώσεις του Ν.3691/2008 «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων απο εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και άλλες διατάξεις». Ο παραπάνω νόμος μεταξύ άλλων ορίζει τις περιπτώσεις, τα μέτρα και τον χρόνο εφαρμογής της δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη απο τα υπόχρεα φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Η δέουσα επιμέλεια είναι η διαδικασία ελέγχου ενός φυσικού ή νομικού προσώπου πριν απο την υπογραφή ενός συμβολαίου ή μιας οικονομικής συμφωνίας.

Το Υπουργείο Οικονομικών (Γενική Διεύθυνση Φορολογικών Ελέγχων), ως μια απο τις αρμόδιες εποπτεύουσες αρχες που ορίζονται απο τον Ν.3691/2008, στην αρμοδιότητα της οποίας είναι και οι οίκοι δημοπρασιών και έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας, έχει εκδόσει τις ΠΟΛ.1067/2011, ΠΟΛ.1196/2012 και ΠΟΛ.1185/2013 παρέχοντας περισσότερες πληροφορίες, πρακτικές συμπεριφοράς και οδηγίες κατά την εφαρμογή μέτρων συνήθους, απλουστευμένης ή αυξημένης δέουσας επιμέλειας έναντι των πελατών.

4.7 Συμπεράσματα

Η αγορά των έργων τέχνης εξαιτίας των στοιχείων που την χαρακτηρίζουν δηλ. έλλειψη ρυθμιστικής αρχής, ατελή και ελλειπή εργαλεία αναζήτησης δεδομένων τιμών, αδιαφάνεια, ανωνυμία, μυστικότητα, υποκειμενική εκτίμηση αξιών, δυσκολία άμεσης ρευστοποίησης καθώς και εύκολη μεταφορά και αποθήκευση, έχει καταστεί ευάλωτη στο ξέπλυμα βρόμικου χρήματος και πράξεων φοροδιαφυγής. Γίνονται προσπάθειες παγκοσμίως για την εξυγίανση του χώρου ωστόσο υπάρχει αντίσταση απο τους συμβαλλόμενους που δραστηριοποιούνται στη συγκεκριμένη αγορά. Τόσο οι οίκοι δημοπρασιών όσο και οι ενώσεις εμπόρων έργων τέχνης επικαλούνται ότι τα μέτρα θα πλήξουν την συγκεκριμένη αγορά και αρνούνται την ύπαρξη προβλήματος.

Το γεγονός ότι οι οίκοι δημοπρασιών και έμποροι έργων τέχνης συμπεριλαμβάνονται στα φυσικά και νομικά πρόσωπα για τα οποία έχουν εκδοθεί

νόμοι και οδηγίες που σχετίζονται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και με πιθανή χρηματοδότηση τρομοκρατίας, αποδεικνύει το πόσο επιρρεπής και ευάλωτη είναι η αγορά των έργων τέχνης σε παρατυπίες και παρανομίες. Η αναγκαιότητα για περαιτέρω διαδικασίες ελέγχου και η δημιουργία ενός πιο αυστηρού νομοθετικού πλαισίου καθίσταται επιτακτική όχι μόνο για πρόληψη εγκληματικών ενεργειών αλλά και για διασφάλιση και προστασία των πραγματικών επενδυτών και συλλεκτών αντίστοιχα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

5.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό θα ασχοληθούμε με την έρευνα πάνω στα έργα τέχνης ως μέσο επένδυσης και φοροδιαφυγής, κατα πόσο οι πολίτες της χώρας μας είναι ενημερωμένοι με το συγκεκριμένο μέσο ως εναλλακτική μορφή επένδυσης και κατα πόσο διάκεινται θετικά απέναντι σε αυτό. Επίσης ερευνάται η πληροφόρηση και η άποψη που έχουν σχετικά με το νομοθετικό και φορολογικό πλαίσιο που διέπει την αγορά έργων τέχνης. Το δείγμα μας προέρχεται από Έλληνες πολίτες άνδρες και γυναίκες από τον νομό Θεσσαλονίκης. Ενώ για τη συλλογή των πληροφοριών στηριχτήκαμε σε πρωτογενή έρευνα και χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος του ερωτηματολογίου. Αναλυτικότερα, στόχος της έρευνας αυτής είναι να καταγράψει την ενημέρωση, άποψη και στάση των Ελλήνων πολιτών απέναντι στα έργα τέχνης ως μέσο επένδυσης και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να επιτευχθεί τέτοιου είδους επένδυση. Επιπλέον να διαπιστώσει την πληροφόρηση που έχουν σχετικά με το νομοθετικό και φορολογικό πλαίσιο που αφορά την αγορά έργων τέχνης καθώς και την άποψη τους για προτεινόμενα μέτρα περιορισμού των φαινομένων φοροδιαφυγής μέσω της συγκεκριμένης αγοράς.

5.2 Σχεδιασμός Έρευνας

Έχοντας συγκεντρώσει μέσω δευτερογενούς έρευνας θεωρητικά στοιχεία από άρθρα που έχουν δημοσιευθεί και από βιβλιογραφία, τέθηκαν ορισμένα ερωτήματα τα οποία απαντήθηκαν μέσω της πρωτογενούς έρευνας έτσι ώστε να καταλήξουμε στο αν οι Έλληνες πολίτες έχουν γνώση των έργων τέχνης ως μέσο επένδυσης, αν είναι σύμφωνοι με το υπάρχον νομοθετικό και φορολογικό πλαίσιο της συγκεκριμένης αγοράς και κατα πόσο ευνοεί την φοροδιαφυγή και τέλος την άποψη τους για προτεινόμενους τρόπους αντιμετώπισης των φαινομένων φοροδιαφυγής, κερδοσκοπίας και νομιμοποίησης παράνομων εσόδων. Το ερωτηματολόγιο που διανεμήθηκε είναι δομημένο στις παρακάτω δυο ενότητες:

- Έργα Τέχνης ως μέσο επένδυσης
- Έργα Τέχνης και φοροδιαφυγή

Η μέθοδος που επιλέχτηκε είναι η μέθοδος του ερωτηματολογίου μιας και τα πλεονεκτήματα που προσφέρει αυτή η μέθοδος είναι σημαντικά, όπως:

- δυνατότητα αποστολής σε μεγάλο αριθμό ατόμων
- ελευθερία έκφρασης των ατόμων λόγω ανωνυμίας
- εύκολη κατασκευή και χρήση
- τυποποιημένη ανάλυση του υλικού
- εξοικονόμηση του χρόνου απάντησης και ανάλυσης σε σχέση με άλλες μεθόδους συγκέντρωσης πληροφοριών, π.χ. συνέντευξη.

Τα στάδια που ακολουθήσαμε για τη διεξαγωγή της έρευνας είναι η *δειγματοληψία*, ο *σχεδιασμός* του ερωτηματολογίου, η *συμπλήρωση* και η *ανάλυση* των δεδομένων. Συγκεκριμένα το ερωτηματολόγιο αποτελείται από ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής καθώς και ναι/όχι. Η δομή του ερωτηματολογίου έχει ως εξής (βλ. στο Παράρτημα 1 για το πλήρες ερωτηματολόγιο). Το πρώτο μέρος αποτελείται από τα προσωπικά στοιχεία των ερωτηθέντων και έπειτα από την:

Ενότητα 2: Έργα Τέχνης ως μέσο επένδυσης

Στην ενότητα αυτή έχουμε επτά ερωτήσεις που έχουν σχέση με την ενημέρωση και την πρόθεση των πολιτών απέναντι στα έργα τέχνης ως μέσο επένδυσης. Οι απαντήσεις τους είναι είτε πολλαπλής επιλογής, είτε ναι/όχι είτε με τη χρήση 5-βάθμιας κλίμακας πολλαπλής επιλογής ή αλλιώς κλίμακας Likert, όπου 1= Καθόλου, 2= Λίγο, 3=Αρκετά, 4= Πολύ και 5= Πάρα Πολύ.

Ενότητα 3: Έργα Τέχνης και φοροδιαφύγή

Η τρίτη και τελευταία ενότητα του ερωτηματολογίου απαρτίζεται από εννέα ερωτήσεις που θέλουν να ελέγξουν κατά πόσο οι πολίτες είναι ενημερωμένοι με το νομοθετικό και φορολογικό πλαίσιο που διέπει το χώρο της αγοράς έργων τέχνης καθώς και την άποψη τους απέναντι σε προτεινόμενα μέτρα αντιμετώπισης φαινομένων φοροδιαφυγής που σημειώνονται μέσω της συγκεκριμένης αγοράς. Οι απαντήσεις των

ερωτήσεων είναι με τη χρήση 5-βάθμιας κλίμακας πολλαπλής επιλογής ή αλλιώς κλίμακας Likert, όπου 1= Καθόλου, 2= Λίγο, 3=Αρκετά, 4= Πολύ και 5= Πάρα Πολύ.

5.3 Συλλογή Δεδομένων

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2018, δειγματοληπτικά επιλέχθηκε ο νομός Θεσσαλονίκης και άτομα άνω των 18 ετών. Το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε είτε ηλεκτρονικά, είτε σε εκτυπωμένη μορφή σε 100 άτομα και τα δεδομένα των ερωτηματολογίων καταχωρήθηκαν σε φύλλα Excel προκειμένου να είναι πιο εύκολη η μετέπειτα ανάλυση και έκδοση αποτελεσμάτων μέσω του προγράμματος SPSS και συγκεκριμένα με τη βοήθεια των ελέγχων Chi-square test(χ^2) και Pearson Correlation.

5.4 Μέγεθος του δείγματος και Δειγματοληψία

Το μέγεθος του δείγματος προσδιορίζεται σε σχέση με το μέγεθος του σφάλματος εκτίμησης αναλογίας σε επίπεδο σημαντικότητας 95%. Συνολικά με βάση την αναλογική στρωματοποιημένη δειγματοληψία πήραμε δείγμα από 100 άτομα από το νομό Θεσσαλονίκης και έτσι έχουμε σφάλμα εκτίμησης 10% που υπολογίζεται σύμφωνα με τον παρακάτω τύπο:

$$e = 1 / \sqrt{100} = 0,1$$

5.5 Αποτελέσματα και Σχολιασμός Έρευνας

Αρχικά θα παραθέσουμε τα αποτελέσματα του πρώτου μέρους του ερωτηματολογίου για την εξαγωγή των οποίων χρησιμοποιήσαμε το πρόγραμμα SPSS και τις συχνότητες (frequencies). Πρόκειται για τα Προσωπικά Στοιχεία των ερωτηθέντων και συγκεκριμένα το φύλο, η ηλικία, η εκπαίδευση, η επαγγελματική κατάρτιση και το εισόδημα.

Πίνακας 2: Δημογραφικά και κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά του δείγματος

Χαρακτηριστικό	n	%
Φύλο		
Άνδρας	50	50
Γυναίκα	50	50
Ηλικία		
18-25	2	2
26-35	10	10
36-46	43	43
47-58	30	30
59+	15	15
Εκπαίδευση		
Καμία Εκπαίδευση (Δημοτικό)	1	1
Μέση Εκπαίδευση (Λύκειο)	11	11
Ανώτερη Εκπαίδευση (ΤΕΙ)	19	19
Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΕΙ)	35	35
Μεταπτυχιακό	27	27
Διδακτορικό	7	7
Επαγγελματική Κατάσταση		
Ελεύθεροι Επαγγελματίες/Επιχειρηματίες	26	26
Μισθωτοί Ιδιωτικού τομέα	25	25
Μισθωτοί Δημόσιου τομέα	39	39
Εισοδηματίες	1	1
Συνταξιούχοι	9	9
Εισόδημα		
εως 15.000	34	34
15.001-25.000	48	48
25.001-40.000	8	8
40.001 και άνω	10	10

Το δείγμα αποτελείται από 50 άντρες και 50 γυναίκες με αντίστοιχο ποσοστό επί τοις εκατό. Από το σύνολο των 100 ερωτηθέντων, οι 2 ανήκουν στην Πρώτη ηλικιακή ενότητα 18-25 ετών, οι 10 απάντησαν πως ανήκουν στην Δεύτερη ηλικιακή ενότητα 26-35, οι 43 στην Τρίτη ηλικιακή ενότητα των 36-46 ετών. Οι 30 απάντησαν

ότι ανήκουν στην Τέταρτη ηλικιακή ενότητα που είναι μεταξύ 47-58 ετών και τέλος 15 ήταν τα άτομα που ανήκουν στην Πέμπτη και τελευταία κατηγορία ηλικίας άνω των 59 ετών. Μονάχα 1 άτομο έχει μόρφωση δημοτικού, μόρφωση Μέσης Εκπαίδευσης έχουν λάβει 11 άτομα, 19 άτομα ανήκουν στην Ανώτερη Εκπαίδευση (ΤΕΙ ή αλλο Τεχνολογικό Ίδρυμα), 35 απάντησαν ότι έχουν εκπαίδευση Ανώτατου Ιδρύματος (ΑΕΙ), 27 ερωτηθέντες ανήκουν στην κατηγορία του Μεταπτυχιακού και τέλος 7 άτομα στην κατηγορία του Διδακτορικού. Για την επαγγελματική κατάσταση των ερωτηθέντων διαπιστώνουμε ότι το 26% ανήκει στην κατηγορία των ελεύθερων επαγγελματιών/ επιχειρηματιών, το 25% απασχολείται στον Ιδιωτικό τομέα, το 39% είναι μισθωτοί Δημοσίου Τομέα, το 9 % του δείγματος είναι συνταξιούχοι ενώ 1 μόλις άτομο με αντίστοιχο ποσοστό επι τοις εκατό δηλώνει εισοδηματίας. Συνεπώς το μεγαλύτερο κομμάτι του δείγματος εργάζεται και κυμαίνεται στο 90% ενώ μονάχα το 10% είτε λαμβάνει σύνταξη, είτε είναι εισοδηματίας. Με βάση τον παραπάνω πίνακα απο το σύνολο του δείγματος μας το 34% έχει ετήσια εισοδήματα έως 15.000 ευρώ, το 48% έχει ετήσιο εισόδημα που κυμαίνεται απο 15.0001-25.000 ευρώ, 8 άτομα με αντίστοιχο ποσοστό επι τοις εκατό δήλωσαν ότι έχουν ετήσια εισοδήματα απο 25.001 -40.000 ευρώ και τέλος στην τελευταία κλίμακα αυτή των άνω των 40.001 ευρώ ανήκει το 10% των ερωτηθέντων.

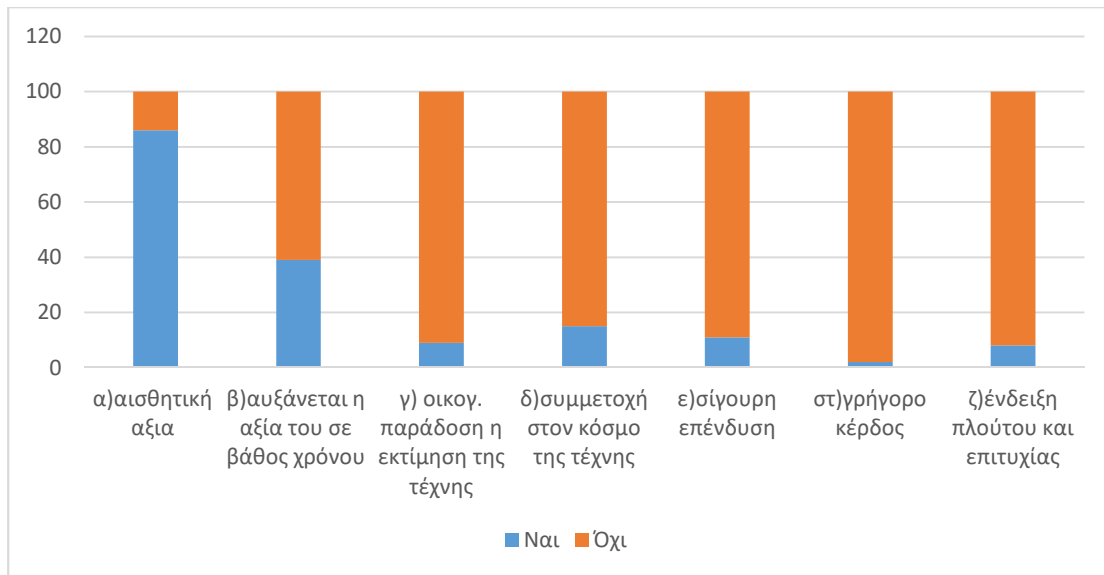
Το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου αφορά τα Έργα Τέχνης ως μέσο επένδυσης. Οι ερωτήσεις έχουν σχέση με την ενημέρωση και την πρόθεση των πολιτών απέναντι στα έργα τέχνης ως μέσο επένδυσης. Ενώ στο τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου θέλουμε να ελέγξουμε κατά πόσο οι πολίτες είναι ενημερωμένοι με το νομοθετικό και φορολογικό πλαίσιο που διέπει το χώρο της αγοράς έργων τέχνης καθώς και την άποψη τους απέναντι σε προτεινόμενα μέτρα αντιμετώπισης φαινομένων φοροδιαφυγής που σημειώνονται μέσω της συγκεκριμένης αγοράς.

Στον πίνακα 3 έχουμε τα αποτελέσματα της ερώτησης που αφορούσε τους βασικούς λόγους αγοράς ενός έργου τέχνης (Forbes, 2018) με τους απόλυτους αριθμούς των απαντήσεων που δόθηκαν.

Πίνακας 3: Σύντομη περιγραφή ερώτησης 1-στοιχείων

Βασικοί λόγοι αγοράς έργου τέχνης	Ναι	Όχι	Σύνολα
α) αισθητική αξία/απόλαυση	86	14	100
β) αξία αυξάνεται σε βάθος χρόνου	39	61	100
γ) εκτίμηση τέχνης αποτελεί οικογενειακή παράδοση	9	91	100
δ) απόλαυση συμμετοχής στον κόσμο της τέχνης	15	85	100
ε) σίγουρη επένδυση σε ασταθής καιρούς	11	89	100
στ) γρήγορη πώληση για κέρδος	2	98	100
ζ) ένδειξη πλούτου και επιτυχίας	8	92	100

Στην παραπάνω ερώτηση υπήρχε η δυνατότητα να επισημανθούν περισσότερες απο μια επιλογές οπότε τα αποτελέσματα έχουν ως εξής: Η αισθητική αξία/απόλαυση ενός έργου τέχνης είναι ένας απο τους βασικούς λόγους αγοράς σύμφωνα με το 86% των ερωτηθέντων. Το έργο τέχνης ως περιουσιακό στοιχείο με αξία που αυξάνεται σε βάθος χρόνου αποτελεί μεταξύ άλλων κίνητρο αγοράς για το 39% του δείγματος, 15 ήταν τα άτομα που επισήμαναν ότι και η απόλαυση της συμμετοχής στον κόσμο της τέχνης αποτελεί προτροπή για αγορά έργου τέχνης. Το 11% των ερωτηθέντων επιλέγει την αγορά έργου τέχνης ως σίγουρη επένδυση σε ασταθής καιρούς (αγορές) ενώ 9 άτομα δήλωσαν ότι ένας απο τους λόγους που θα τους οδηγούσε σε αγορά έργου τέχνης είναι το γεγονός ότι η εκτίμηση της τέχνης αποτελεί οικογενειακή παράδοση. Τέλος 8 άτομα απάντησαν ότι άγορασαν ή θα προχωρούσαν στην αγορά ενός έργου τέχνης μεταξύ άλλων και για να προβληθεί ο πλούτος και η επιτυχία τους ενώ μόνο το 2% του δείγματος επισήμανε ότι ένας ακόμη λόγος αγοράς έργου τέχνης είναι το γρήγορο κέρδος με την πώληση του.

Γράφημα 1. Βασικοί λόγοι αγοράς έργων τέχνης

Στον πίνακα 4 έχουμε σε απόλυτους αριθμούς την απάντηση που δόθηκε στην ερώτηση που αφορούσε την επιλογή αγοράς έργων τέχνης μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας.

Πίνακας 4: Σύντομη περιγραφή ερώτησης 7- στοιχείων

Αγορά έργων τέχνης μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας	%
Ναι	46
Όχι	54

Στην ερώτηση αυτή το 54% δήλωσε ότι δεν θα αγόραζε έργα τέχνης μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας δημοπρασιών ενώ το υπόλοιπο 46% θα αγόραζε. Βλέπουμε ότι το δείγμα είναι μοιρασμένο σχετικά με την χρήση ηλεκτρονικής πλατφόρμας δημοπρασιών προκειμένου για την αγορά ενός έργου τέχνης.

Στον πίνακα 5, δίνεται ο απόλυτος αριθμός των απαντήσεων στις ερωτήσεις με τη χρήση 5-βάθμιας κλίμακας πολλαπλής επιλογής ή αλλιώς κλίμακας Likert, όπου 1= Καθόλου, 2= Λίγο, 3=Αρκετά, 4= Πολύ και 5= Πάρα Πολύ.

Πίνακας 5: Σύντομη περιγραφή ερωτήσεων - στοιχείων

	1	2	3	4	5	n
Q2.Αγορά έργου τέχνης μέχρι 10.000€	30	20	24	13	13	100
Q3.Υψηλά έξοδα συναλλαγής	10	7	24	28	31	100
Q4.Αγορά μέσω χρηματοδοτικής μίσθωσης	42	14	15	14	15	100
Q5.Συμμετοχική αγορά έργου τέχνης	56	11	17	11	5	100
Q6.Επένδυση σε εναλλακτικό χαρτοφυλάκιο	29	19	24	16	12	100
Q8.Κίνητρο για επένδυση οι μειωμένες διαδικασίες ελέγχου	4	8	23	29	36	100
Q9.Χαρακτηριστικά αγοράς έργων τέχνης ευνοούν ξέπλυμα βρώμικου χρήματος	0	2	9	25	64	100
Q10.Επαρκές νομοθετικό πλαίσιο για εντοπισμό εικονικών αγοραπωλησιών	30	43	20	7	0	100
Q11.Αυστηροποίηση νομοθετικού πλαισίου και ελέγχων στην αγορά έργων τέχνης	2	4	10	29	55	100
Q12.Διασφάλιση αγοραστή ως προς γνησιότητα	21	30	46	2	1	100
Q13.Σύσταση επίσημου κρατικού φορέα πιστοποίησης αυθεντικότητας έργων	4	7	7	25	57	100
Q14. Συμβολή κατάρτισης περιουσιολογίου στην αντιμετώπιση φοροδιαφυγής	6	16	21	29	28	100
Q15.Αποτρεπτικό το περιουσιολόγιο για αγορά έργων τέχνης	6	19	34	29	12	100
Q16.Συμψηφισμός φόρων με έργα τέχνης	8	8	15	22	47	100

Με βάση τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα βλέπουμε ότι για την αγορά ενός έργου τέχνης αξίας έως και 10.000€ ως μακροχρόνια επένδυση οι 30 απο τους 100 απάντησαν ότι δεν θα τους ενδιέφερε καθόλου. 20 άτομα δήλωσαν ότι θα τους ενδιέφερε λίγο, 24 άτομα εξέφρασαν αρκετό ενδιαφέρον ενώ απο τους υπόλοιπους 26 ερωτηθέντες, οι μισοί δήλωσαν πολύ ενδιαφέρον και οι άλλοι μισοί πάρα πολύ ενδιαφέρον. Υπάρχει λοιπόν θετική πρόθεση για αγορά ενός έργου τέχνης αξίας μέχρι και 10.000€ ως μακροχρόνια επένδυση (τουλάχιστον 10ετία) για το μισό δείγμα.

Τα έξοδα συναλλαγής στις αγοραπωλησίες έργων τέχνης λειτουργούν πάρα πολύ αρνητικά σύμφωνα με το 31% των ερωτηθέντων και πολύ αρνητικά για το 28%.

Απο το δείγμα των 100 ατόμων το 24% απάντησε “αρκετά”, 7 άτομα δήλωσαν ότι τους επηρεάζει λίγο και το υπόλοιπο 10 % ότι δεν τους επηρεάζει καθόλου. Στο σύνολο βλέπουμε ότι τα υψηλά έξοδα συναλλαγής (η προμήθεια) λαμβάνεται αρνητικά υπ’ όψη απο το 83% του δείγματος.

Το ενδιαφέρον για επένδυση σε έργα τέχνης μέσω του τρόπου της χρηματοδοτικής μίσθωσης είναι πάρα πολύ για το 15%, πολύ για το 14% των ερωτηθέντων, αρκετά ενδιαφέρουσα πρόταση δηλώνει το 15% ,καθόλου το 42% και το υπόλοιπο 14 % λίγο. Βλέπουμε ότι ενώ ο τρόπος αυτός της επένδυσης είναι ιδιαίτερα διαδεδομένος στο εξωτερικό, στην Ελλάδα το κοινό δεν είναι ιδιαίτερα εξοικειωμένο. Ένας ακόμη τρόπος επένδυσης προτείνεται σε έργα τέχνης, αυτός της συμμετοχικής αγοράς (ποσοστό επι της κυριότητας). Για τον συγκεκριμένο τρόπο επένδυσης σε έργα τέχνης το 56% απαντά ότι δεν ενδιαφέρεται καθόλου, το 11% ότι ενδιαφέρεται λίγο. “Αρκετά” απαντά το 17% των ερωτηθέντων, 11 άτομα δηλώνουν ότι θα τους ενδιέφερε πολύ μια τέτοια είδους αγορά, ενώ το υπόλοιπο 5% του δείγματος είναι πάρα πολύ θετικοί απέναντι σε αυτό το τρόπο επένδυσης. Βλέπουμε ξανά ότι το κοινό στην Ελλάδα δεν είναι συνηθισμένο σε αυτό το τρόπο επένδυσης.

Η επένδυση σε εναλλακτικό χαρτοφυλάκιο με ένα μικρό ποσοστό να αποτελείται απο έργα τέχνης θα ενδιέφερε πάρα πολύ στο 12% των ερωτηθέντων, πολύ στο 16% και αρκετά στο 24%. Για το υπόλοιπο του δείγματος είτε δεν υπάρχει καθόλου ενδιαφέρον με ποσοστό 29% είτε υπάρχει λίγο για το εναπομείναν 19%. Λίγο πάνω απο το μισό του δείγματος έχει θετική στάση στην χρήση έργων τέχνης σε ένα μικρό ποσοστό σε εναλλακτικό χαρτοφυλάκιο προκειμένου τη διαφοροποίηση και διασπορά κινδύνου. Γεγονός είναι ότι η χρήση έργων τέχνης σε χαρτοφυλάκια είναι σχετικά νέα μορφή επένδυσης με το επενδυτικό κοινό όχι ιδιαίτερα ενημερωμένο για τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα.

Οι μειωμένες διαδικασίες ελέγχου και η μυστικότητα αποτελούν πάρα πολύ μεγάλο κίνητρο για επένδυση σε έργα τέχνης σύμφωνα με το 36% του δείγματος, ένα ποσοστό της τάξης του 29% απάντησε “πολύ”, το 23% δήλωσε “αρκετά” ενώ μόνο 8 άτομα θεωρούν ότι επηρεάζει λίγο και 4 άτομα καθόλου. Βλέπουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων και συγκεκριμένα το 88% θεωρεί ότι οι μειωμένες διαδικασίες ελέγχου επηρεάζουν αρκετά έως και πάρα πολύ την επιλογή της επένδυσης σε έργα τέχνης.

Σχετικά με το κατά πόσο επηρεάζουν τα βασικά χαρακτηριστικά της αγοράς των έργων τέχνης το ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος το 64% των ερωτηθέντων δήλωσε πάρα πολύ, το 25% απάντησε ότι ευνοούν πολύ, 9 άτομα απάντησαν “αρκετά” ενώ μόνο 2 άτομα θεωρούν ότι ευνοείται λίγο. Πρέπει να επισημάνουμε ότι η επιλογή “καθόλου” δεν επιλέχτηκε απο κανένα άτομο. Τέλος γίνεται αντιληπτό απο την πλειοψηφία ότι τα βασικά χαρακτηριστικά της αγοράς έργων τέχνης την έχουν καταστήσει ευάλωτη σε επιτήδειους.

Το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο δεν είναι καθόλου αρκετό για τον εντοπισμό εικονικών αγοραπωλησιών έργων τέχνης σύμφωνα με το 30% του δείγματος, 43 άτομα απάντησαν “λίγο”, 20 δήλωσαν “αρκετά” και μονάχα 7 άτομα έχουν τη γνώμη ότι είναι πολύ ισχυρό. Με βάση τα αποτελέσματα βλέπουμε ότι η πλειοψηφία συναινεί στο ότι το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο δεν είναι αρκετό για εντοπισμό εικονικών αγοραπωλησιών έργων τέχνης. Επίσης το 55% του δείγματος συμφωνεί πάρα πολύ με την αυστηροποίηση του νομοθετικού πλαισίου και των ελέγχων στην αγορά έργων τέχνης, το 29% συμφωνεί πολύ, 10% των ερωτηθέντων συμφωνεί αρκετά και μονάχα 4 άτομα συμφωνούν λίγο και 2 δεν συμφωνούν καθόλου. Επομένως το συντριπτικό ποσοστό 94% συμφωνεί στην αυστηροποίηση του νομοθετικού πλαισίου και των ελέγχων.

Σχετικά με τη διασφάλιση του αγοραστή στην Ελλάδα σε σχέση με τη γνησιότητα και την προτεινόμενη τιμή αγοράς το 21% των ερωτηθέντων απάντησε ότι δεν υπάρχει καθόλου, το 30% απάντησε “λίγο”, “αρκετά” δήλωσε το 46% του δείγματος ενώ το 2% πιστεύει ότι διασφαλίζεται πολύ ο αγοραστής και μονάχα το 1% ότι διασφαλίζεται πάρα πολύ. Υπάρχουν λοιπόν έντονες αμφιβολίες ως προς την διασφάλιση των αγοραστών σε σχέση με τη γνησιότητα των έργων τέχνης. Η ανάγκη ύπαρξης ενός επίσημου κρατικού φορέα υπεύθυνου για θέματα πιστοποίησης αυθεντικότητας και εκτίμησης αξίας έργων τέχνης είναι επιτακτική με το 89% των ερωτηθέντων να συμφωνεί αρκετά έως και πάρα πολύ.

Η κατάρτιση περιουσιολογίου σύμφωνα με το 28% των ερωτηθέντων θα συμβάλλει πάρα πολύ στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής στο χώρο της αγοράς των έργων τέχνης, για το 29% θα συμβάλλει πολύ, αρκετά για το 21%, λίγο για το 16% του δείγματος και καθόλου για το υπόλοιπο 6%. Ενώ το 12% του δείγματος θεωρεί ότι θα λειτουργήσει πάρα πολύ αποτρεπτικά για αγορά έργων τέχνης, το 29 % πολύ αποτρεπτικά, το 34% απάντησε ότι θα λειτουργήσει αρκετά αποτρεπτικά, “λίγο” δήλωσε το 19% ενώ καθόλου δεν θα επηρεάσει την αγορά έργων τέχνης σύμφωνα με

το υπόλοιπο 6%. Βλέπουμε ότι η πλειονότητα των ερωτηθέντων είναι της γνώμης ότι η κατάρτιση περιουσιολογίου θα λειτουργήσει αποτρεπτικά απο λίγο εως πάρα πολύ στην αγορά έργων τέχνης. Τέλος το ζήτημα της δυνατότητας αποπληρωμής φόρων (συμψηφισμό) μέσω δωρεάς έργων τέχνης βρίσκει σε βαθμό “πάρα πολύ”, σύμφωνα το 47% των ερωτηθέντων, σε βαθμό “πολύ” το 22%, αρκετά σύμφωνα το 15% του δείγματος ενώ 8% συμφωνεί λίγο και 8% δεν συμφωνεί καθόλου. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων διατίθεται θετικά ως προς την αποπληρωμή φόρων με έργα τέχνης.

Η πρώτη κατηγορία που εξετάζουμε είναι κατά πόσο τα προσωπικά στοιχεία και συγκεκριμένα το φύλο, η ηλικία, η εκπαίδευση, η επαγγελματική κατάσταση και το εισόδημα κάθε ατόμου που απάντησε το ερωτηματολόγιο επηρέασε τις απαντήσεις που έδωσε σε κάθε ερώτηση (Q1-Q16). Για να αναλύσουμε την κατηγορία αυτή χρησιμοποιήσαμε τον έλεγχο Chi-square (χ^2) ένα test που μας δείχνει αν υπάρχει κάποια σχέση μεταξύ των μεταβλητών του δείγματος μας και αν ναι ποιά είναι αυτή.

Στον έλεγχο Chi-square (χ^2) έχουμε δύο υποθέσεις:

- ✓ Την υπόθεση H_0 ή αλλιώς μηδενική υπόθεση, η οποία δηλώνει ότι το φύλο, η ηλικία, η εκπαίδευση, η επαγγελματική κατάσταση και το εισόδημα δεν επηρεάζει τις απαντήσεις που έδωσαν σε κάθε ερώτηση. Οτι δηλαδή οι μεταβλητές αυτές είναι ανεξάρτητες.
- ✓ Η δεύτερη εναλλακτική υπόθεση H_1 δηλώνει πως ανάλογα με το φύλο, την ηλικία, την εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάσταση και το εισόδημα εξαρτώνται και οι απαντήσεις που έδωσαν οι ερωτηθέντες.

Στην Chi-square (χ^2) εάν η σημαντικότητα (sig) < 0,1 υπάρχει εξάρτηση μεταξύ των δύο μεταβλητών και έτσι αποδεχόμαστε την υπόθεση H_1 , ενώ εάν η σημαντικότητα (sig) > 0,1 τότε ισχύει η υπόθεση H_0 .

Πίνακας 6 Συσχέτιση φύλου, ηλικίας και ερωτήσεων

	Φύλο		Ηλικία	
	<i>Αξία</i>	<i>Σημαντικότητα</i>	<i>Αξία</i>	<i>Σημαντικότητα</i>
Q1α	1,329 ^a	,249	4,331 ^a	,363
Q1β	9,458^a	,002	3,301 ^a	,509
Q1γ	3,053^a	,081	7,317 ^a	,120
Q1δ	1,961 ^a	,161	6,539 ^a	,162
Q1ε	0,919 ^a	,338	6,122 ^a	,190
Q1στ	0,000 ^a	1,00	0,846 ^a	,932
Q1ζ	0,543 ^a	,461	3,849 ^a	,427
Q2	1,685 ^a	,794	26,753^a	,044
Q3	6,121 ^a	,190	9,792 ^a	,877
Q4	4,476 ^a	,345	19,549 ^a	,241
Q5	0,983 ^a	,912	21,022 ^a	,178
Q6	3,754 ^a	,440	15,898 ^a	,460
Q7	0,644 ^a	,422	4,411 ^a	,353
Q8	6,753 ^a	,150	14,882 ^a	,533
Q9	1,360 ^a	,715	7,410 ^a	,829
Q10	1,828 ^a	,609	12,368 ^a	,417
Q11	6,453 ^a	,168	13,264 ^a	,653
Q12	8,687^a	,069	35,409^a	,003
Q13	4,546 ^a	,337	23,390 ^a	,104
Q14	2,279 ^a	,596	24,948^a	,071
Q15	4,123 ^a	,390	25,617^a	,060
Q16	3,891 ^a	,421	30,411^a	,016

Σύμφωνα με τα δεδομένα του πίνακα 6, στον οποίο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της χρήσης του ελέγχου Chi-square (χ^2) συσχέτισης φύλου και ηλικίας με τις ερωτήσεις που τέθηκαν, διαπιστώνουμε ότι οι ερωτήσεις εκείνες του ερωτηματολογίου των οποίων οι απαντήσεις επηρεάζονται από το φύλο και την ηλικία είναι οι εξής:

Ως προς το Φύλο:

Στις απαντήσεις Q1β, Q1γ και Q12 παρουσιάζεται σημαντικότητα $0,002 < 0,1$, $0,081 < 0,1$ και $0,069 < 0,1$ αντίστοιχα, γεγονός που δηλώνει εξάρτηση της απάντησης από το Φύλο του ερωτώμενου.

Ως προς την ηλικία:

Στις απαντήσεις Q2, Q12, Q14, Q15 και Q16 παρουσιάζεται σημαντικότητα $0,044 < 0,1$, $0,003 < 0,1$, $0,071 < 0,1$, $0,060 < 0,1$ και $0,016 < 0,1$ αντίστοιχα, το οποίο σημαίνει ότι η ηλικία των ατόμων έπαιξε ρόλο στην απάντηση που δόθηκε.

Οι απαντήσεις που δόθηκαν στις υπόλοιπες ερωτήσεις δεν φαίνεται να επηρεάζονται από το Φύλο και την Ηλικία, για το λόγο αυτό και δεν προβαίνουμε σε κάποιο σχολιασμό.

Πίνακας 7 Συσχέτιση εκπαίδευσης, επαγγέλματος και ερωτήσεων

	Εκπαίδευση		Επάγγελμα	
	Αξία	Σημαντικότητα	Αξία	Σημαντικότητα
Q1α	13,283^a	,021	3,649 ^a	,456
Q1β	7,385 ^a	,194	8,317^a	,081
Q1γ	13,199^a	,022	12,931^a	,012
Q1δ	10,861^a	,054	2,579 ^a	,631
Q1ε	3,977 ^a	,553	5,775 ^a	,217
Q1στ	5,283 ^a	,382	1,230 ^a	,873
Q1ζ	1,277 ^a	,937	6,306 ^a	,177
Q2	15,049 ^a	,774	31,631^a	,011
Q3	32,237^a	,041	16,158 ^a	,442
Q4	28,455^a	,099	18,507 ^a	,295
Q5	32,486^a	,038	16,486 ^a	,420
Q6	17,516 ^a	,619	22,801 ^a	,119
Q7	6,605 ^a	,252	7,442 ^a	,114
Q8	20,934 ^a	,401	14,837 ^a	,537
Q9	18,658 ^a	,230	4,788 ^a	,965
Q10	12,653 ^a	,629	12,107 ^a	,437
Q11	22,073 ^a	,337	8,969 ^a	,915
Q12	23,862 ^a	,248	33,382^a	,007
Q13	16,527 ^a	,683	31,868 ^a	,100
Q14	20,177 ^a	,447	20,745 ^a	,189
Q15	20,857 ^a	,406	29,995 ^a	,180
Q16	14,671 ^a	,795	20,543 ^a	,197

Στον πίνακα 7 με την βοήθεια του Chi-square (χ^2) βλέπουμε πως απο την εκπαίδευση και απο την επαγγελματική κατάσταση των ερωτηθέντων εξαρτήθηκαν πολλές απο τις ερωτήσεις μας. Πιο συγκεκριμένα:

Ως προς την εκπαίδευση:

Στις απαντήσεις Q1α, Q1γ, Q1δ, Q3, Q4 και Q5 παρουσιάζεται σημαντικότητα $0,021 < 0,1$, $0,022 < 0,1$, $0,054 < 0,1$, $0,041 < 0,1$, $0,099 < 0,1$ και $0,038 < 0,1$ αντίστοιχα, γεγονός που υποδηλώνει επιρροή της εκπαίδευσης στην απάντηση που δόθηκε.

Ως προς την επαγγελματική κατάσταση:

Στις απαντήσεις Q1β, Q1γ, Q2 και Q12 παρουσιάζεται σημαντικότητα $0,081 < 0,1$, $0,012 < 0,1$, $0,011 < 0,1$ και $0,007 < 0,1$ αντίστοιχα, οπότε συμπεραίνουμε ότι υπάρχει εξάρτηση της απάντησης απο το επάγγελμα.

Οι απαντήσεις που δόθηκαν στις υπόλοιπες ερωτήσεις δεν φαίνεται να επηρεάζονται απο την Εκπαίδευση και την Επαγγελματική κατάσταση, για το λόγο αυτό και δεν προβαίνουμε σε κάποιο σχολιασμό.

Πίνακας 8 Συσχέτιση εισοδήματος και ερωτήσεων

	Εισόδημα	
	<i>Αξία</i>	<i>Σημαντικότητα</i>
Q1α	1,824 ^a	,610
Q1β	4,502 ^a	,212
Q1γ	40,425^a	,000
Q1δ	5,734 ^a	,125
Q1ε	1,981 ^a	,576
Q1στ	0,523 ^a	,914
Q1ζ	8,178^a	,042
Q2	22,063^a	,037
Q3	15,177 ^a	,232
Q4	17,752 ^a	,123
Q5	7,709 ^a	,807
Q6	22,993^a	,028
Q7	8,347^a	,039
Q8	5,779 ^a	,927
Q9	7,336 ^a	,602
Q10	11,826 ^a	,223
Q11	13,240 ^a	,352
Q12	15,107 ^a	,236
Q13	6,404 ^a	,894
Q14	13,010 ^a	,368
Q15	13,667 ^a	,322
Q16	11,555 ^a	,482

Τέλος στον πίνακα 8 έχουμε τα αποτελέσματα της χρήσης του Chi-square (χ^2) σχετικά με το εισόδημα και την συσχέτιση του με τις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου. Συγκεκριμένα έχουμε εξάρτηση στις ερωτήσεις Q1γ, Q1ζ, Q2, Q6 και Q7 αφού παρουσιάζεται σημαντικότητα $0,000 < 0,1$, $0,042 < 0,1$, $0,037 < 0,1$, $0,028 < 0,1$ και $0,039 < 0,1$ αντίστοιχα.

Οι απαντήσεις που δόθηκαν στις υπόλοιπες ερωτήσεις δεν φαίνεται να επηρεάζονται από το εισόδημα, για το λόγο αυτό και δεν προβαίνουμε σε κάποιο σχολιασμό.

Στη δεύτερη κατηγορία που εξετάζουμε συγκρίνουμε τον παράγοντα της ηλικίας, της εκπαίδευσης και του εισοδήματος με συγκεκριμένες ερωτήσεις μιας και οι πιο πάνω μεταβλητές έχουν ορισθεί σαν ordinal. Στους παρακάτω πίνακες θα εξετάσουμε κατά πόσο επηρεάστηκαν οι απαντήσεις ορισμένων ερωτήσεων από την ηλικία, την εκπαίδευση και το εισόδημα. Για να γίνει η συσχέτιση, χρησιμοποιήσαμε τον έλεγχο Pearson's Correlation, ο συντελεστής συσχέτισης του οποίου λαμβάνει τιμές ± 1 . Όταν

έχουμε θετική συσχέτιση ($r > 0$) τότε όσο μεγαλώνει ή μικραίνει το μέγεθος της μίας μας μεταβλητής τόσο μεγαλώνει ή μικραίνει το μέγεθος και της άλλης. Όταν έχουμε αρνητική συσχέτιση ($r < 0$) τότε όσο μεγαλώνει το ένα μέρος μικραίνει το άλλο και όσο μικραίνει το ένα μέρος μεγαλώνει το άλλο. Γενικότερα, είναι αποδεκτό ότι:

- ✓ $0 < r < +1$: οι X,Y είναι θετικά γραμμικά συσχετισμένες.
- ✓ $-1 < r < 0$: οι X,Y είναι αρνητικά γραμμικά συσχετισμένες.
- ✓ $r = +1$: έχουμε τέλεια γραμμική θετική συσχέτιση.
- ✓ $r = -1$: έχουμε τέλεια γραμμική αρνητική συσχέτιση.
- ✓ $r = 0$: δεν υπάρχει γραμμική συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών.

Για να γίνουμε πιο σαφείς, όταν :

- -1 έως -0,5 θεωρούμε ότι είναι υψηλός αρνητικός συντελεστής συσχέτισης.
- -0,5 έως -0,2 θεωρούμε ότι είναι χαμηλός αρνητικός συντελεστής συσχέτισης.
- -0,2 έως 0,2 θεωρούμε πως ο συντελεστής συσχέτισης είναι μηδαμινός.
- 0,2 έως 0,5 θεωρούμε ότι είναι χαμηλός θετικός συντελεστής συσχέτισης.
- 0,5 έως 1 θεωρούμε ότι είναι υψηλός θετικός συντελεστής συσχέτισης.

Πίνακας 9 Συσχέτιση ηλικίας και ερωτήσεων

<i>Ηλικία</i>		
<i>Συσχέτιση μεταβλητών</i>	<i>Επίπεδο σημαντικότητας</i>	
Q2	-0,087	0,389°
Q3	0,085	0,399°
Q4	-0,137	0,176°
Q5	-0,169	0,092°
Q6	-0,063	0,534°
Q8	-0,107	0,291°
Q9	-0,065	0,524°
Q10	-0,144	0,153°
Q11	-0,151	0,135°
Q12	-0,434	0,000°
Q13	0,194	0,53°
Q14	-0,310	0,002°
Q15	-0,031	0,758°
Q16	-0,031	0,003°

Στον πίνακα 9 με τη χρήση του ελέγχου Pearson Correlation του προγράμματος SPSS έχουμε τα αποτελέσματα του συσχετισμού της ηλικίας με τις ερωτήσεις των οποίων η απάντηση ήταν με την κλίμακα Likert. Στο συγκεκριμένο υπολογισμό εξάρτησης, μας ενδιαφέρει η τιμή value η οποία για να δείχνει εξάρτηση οι τιμές της

θα πρέπει να είναι ± 1 . Συνεπώς στον πιο πάνω πίνακα η εξάρτηση των ερωτήσεων από την ηλικία έχει ως εξής:

- **Q2:** Στη δεύτερη ερώτηση έχουμε $r = -0,087$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig} = 0,389$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η ηλικία τόσο η απάντηση πηγαίνει από το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.
- **Q3:** Στη τρίτη ερώτηση έχουμε $r = 0,085$, επομένως έχουμε θετική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig} = 0,399$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η ηλικία τόσο κινείται και η απάντηση από το “καθόλου” στο “πάρα πολύ”.
- **Q4:** Στη τέταρτη ερώτηση έχουμε $r = -0,137$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig} = 0,176$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η ηλικία τόσο η απάντηση πηγαίνει από το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.
- **Q5:** Στην πέμπτη ερώτηση έχουμε $r = -0,169$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig} = 0,092$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η ηλικία τόσο η απάντηση πηγαίνει από το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.
- **Q6:** Στην έκτη ερώτηση έχουμε $r = -0,063$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig} = 0,534$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η ηλικία τόσο η απάντηση πηγαίνει από το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.
- **Q8:** Στην όγδοη ερώτηση έχουμε $r = -0,107$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig} = 0,291$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η ηλικία τόσο η απάντηση πηγαίνει από το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.
- **Q9:** Στην ένατη ερώτηση έχουμε $r = -0,065$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig} = 0,524$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η ηλικία τόσο η απάντηση πηγαίνει από το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.
- **Q10:** Στη δέκατη ερώτηση έχουμε $r = -0,144$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig} = 0,153$, πιο

συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η ηλικία τόσο η απάντηση πηγαίνει απο το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.

- **Q11:** Στην ενδέκατη ερώτηση έχουμε $r = -0,151$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig} = 0,135$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η ηλικία τόσο η απάντηση πηγαίνει απο το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.
- **Q12:** Στη δωδέκατη ερώτηση έχουμε $r = -0,434$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig} = 0,000$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η ηλικία τόσο η απάντηση πηγαίνει απο το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.
- **Q13:** Στη δέκατη τρίτη ερώτηση έχουμε $r = 0,194$, επομένως έχουμε θετική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig} = 0,53$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η ηλικία τόσο κινείται και η απάντηση απο το “καθόλου” στο “πάρα πολύ”.
- **Q14:** Στη δέκατη τέταρτη ερώτηση έχουμε $r = -0,310$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig} = 0,002$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η ηλικία τόσο η απάντηση πηγαίνει απο το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.
- **Q15:** Στη δέκατη πέμπτη ερώτηση έχουμε $r = -0,031$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig} = 0,758$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η ηλικία τόσο η απάντηση πηγαίνει απο το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.
- **Q16:** Στη δέκατη έκτη ερώτηση έχουμε $r = 0,289$, επομένως έχουμε θετική γραμμική συσχέτιση και στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig} = 0,003$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η ηλικία τόσο κινείται και η απάντηση απο το “καθόλου” στο “πάρα πολύ”.

Πίνακας 10 Συσχέτιση εκπαίδευσης και ερωτήσεων

<i>Εκπαίδευση</i>		
	<i>Συσχέτιση μεταβλητών</i>	<i>Επίπεδο σημαντικότητας</i>
Q2	-0,004	0,968°
Q3	0,161	0,109°
Q4	-0,196	0,051°
Q5	-0,157	0,119°
Q6	0,105	0,299°
Q8	-0,113	0,263°
Q9	-0,058	0,568°
Q10	-0,067	0,508°
Q11	-0,098	0,330°
Q12	-0,128	0,204°
Q13	0,172	0,088°
Q14	-0,083	0,411°
Q15	0,080	0,431°
Q16	0,045	0,657°

Στον πίνακα 10 βλέπουμε την συσχέτιση που προκύπτει από την εκπαίδευση και τις ερωτήσεις. Πιο αναλυτικά έχουμε:

- **Q2:** Στη δεύτερη ερώτηση έχουμε $r = -0,004$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $sig = 0,968$, πιο συγκεκριμένα όσο περισσότερη η εκπαίδευση τόσο η απάντηση πηγαίνει από το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.
- **Q3:** Στη τρίτη ερώτηση έχουμε $r = 0,161$, επομένως έχουμε θετική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $sig = 0,109$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η εκπαίδευση τόσο κινείται και η απάντηση από το “καθόλου” στο “πάρα πολύ”.
- **Q4:** Στη τέταρτη ερώτηση έχουμε $r = -0,196$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $sig = 0,051$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η εκπαίδευση τόσο η απάντηση πηγαίνει από το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.
- **Q5:** Στην πέμπτη ερώτηση έχουμε $r = -0,157$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $sig = 0,119$, πιο συγκεκριμένα όσο περισσότερη η εκπαίδευση του ατόμου τόσο η απάντηση κινείται από το “πάρα πολύ” προς το “καθόλου”.

- **Q6:** Στην έκτη ερώτηση έχουμε $r= 0,105$, επομένως έχουμε θετική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig}=0,299$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η εκπαίδευση τόσο η απάντηση πηγαίνει απο το απο το “καθόλου” στο “πάρα πολύ”.
- **Q8:** Στην όγδοη ερώτηση έχουμε $r= - 0,113$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig}=0,263$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η εκπαίδευση τόσο η απάντηση πηγαίνει απο το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.
- **Q9:** Στην ένατη ερώτηση έχου με $r= - 0,058$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig}=0,568$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η εκπαίδευση τόσο η απάντηση πηγαίνει απο το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.
- **Q10:** Στη δέκατη ερώτηση έχουμε $r= - 0,067$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig}=0,508$, επομένως όσο αυξάνεται η εκπαίδευση τόσο η απάντηση πηγαίνει απο το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.
- **Q11:** Στην ενδέκατη ερώτηση έχουμε $r= - 0,098$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig}=0,330$, όσο αυξάνεται λοιπόν η εκπαίδευση τόσο η απάντηση πηγαίνει απο το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.
- **Q12:** Στη δωδέκατη ερώτηση έχουμε $r= - 0,128$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig}=0,204$, πιο συγκεκριμένα όσο περισσότερη η εκπαίδευση των ερωτηθέντων τόσο η απάντηση κινείται απο το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.
- **Q13:** Στη δέκατη τρίτη ερώτηση έχουμε $r= 0,172$, επομένως έχουμε θετική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig}=0,088$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η εκπαίδευση τόσο κινείται και η απάντηση απο το “καθόλου” προς το “πάρα πολύ”.
- **Q14:** Στη δέκατη τέταρτη ερώτηση έχουμε $r= - 0,083$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig}=0,411$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η εκπαίδευση τόσο η απάντηση πηγαίνει απο το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.

- **Q15:** Στη δέκατη πέμπτη ερώτηση έχουμε $r= 0,080$, επομένως έχουμε θετική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό αφού $\text{sig}=0,431$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται η εκπαίδευση τόσο κινείται και η απάντηση απο το “καθόλου” προς το “πάρα πολύ”.
- **Q16:** Στη δέκατη έκτη ερώτηση έχουμε $r= 0,045$, επομένως έχουμε θετική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig}=0,657$, επομένως όσο αυξάνεται η εκπαίδευση τόσο κινείται και η απάντηση απο το “καθόλου” στο “πάρα πολύ”.

Πίνακας 11 Συσχέτιση εισοδήματος και ερωτήσεων

	<i>Εισόδημα</i>	
	<i>Συσχέτιση μεταβλητών</i>	<i>Επίπεδο σημαντικότητας</i>
Q2	0,029	0,778°
Q3	0,252	0,011°
Q4	-0,303	0,002°
Q5	-0,227	0,023°
Q6	0,234	0,019°
Q8	0,041	0,688°
Q9	0,001	0,993°
Q10	-0,085	0,402°
Q11	-0,048	0,632°
Q12	-0,272	0,006°
Q13	0,175	0,082°
Q14	-0,005	0,959°
Q15	0,241	0,016°
Q16	0,211	0,035°

Τέλος στον πίνακα 11 έχουμε την συσχέτιση μεταξύ εισοδήματος και ερωτήσεων με τις εξής διαπιστώσεις:

- **Q2:** Στη δεύτερη ερώτηση έχουμε $r= 0,029$, επομένως έχουμε θετική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig}=0,778$, πιο συγκεκριμένα όσο υψηλότερο το εισόδημα των ερωτηθέντων τόσο η απάντηση πηγαίνει απο απο το “καθόλου” στο “πάρα πολύ”.
- **Q3:** Στη τρίτη ερώτηση έχουμε $r= 0,252$, επομένως έχουμε θετική γραμμική συσχέτιση και στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig}=0,011$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται το εισόδημα τόσο κινείται και η απάντηση απο το “καθόλου” στο “πάρα πολύ”.
- **Q4:** Στη τέταρτη ερώτηση έχουμε $r= - 0,303$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig}=0,002$, πιο

συγκεκριμένα όσο υψηλότερο εισόδημα τόσο η απάντηση πηγαίνει απο το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.

- **Q5:** Στην πέμπτη ερώτηση έχουμε $r = -0,227$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και στατιστικά σημαντικό αφού $\text{sig} = 0,023$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται το εισόδημα του ατόμου τόσο η απάντηση κινείται απο το “πάρα πολύ” προς το “καθόλου”.
- **Q6:** Στην έκτη ερώτηση έχουμε $r = 0,234$, επομένως έχουμε θετική γραμμική συσχέτιση και στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig} = 0,019$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται το εισόδημα τόσο η απάντηση πηγαίνει απο το “καθόλου” στο “πάρα πολύ”.
- **Q8:** Στην όγδοη ερώτηση έχουμε $r = 0,041$, επομένως έχουμε θετική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig} = 0,688$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται το εισόδημα τόσο κινείται και η απάντηση απο το “καθόλου” στο “πάρα πολύ”.
- **Q9:** Στην ένατη ερώτηση έχου με $r = 0,001$, επομένως έχουμε θετική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig} = 0,993$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται το εισόδημα τόσο η απάντηση πηγαίνει απο το “καθόλου” στο “πάρα πολύ”.
- **Q10:** Στη δέκατη ερώτηση έχουμε $r = -0,085$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig} = 0,402$, επομένως όσο αυξάνεται το εισόδημα τόσο η απάντηση πηγαίνει απο το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.
- **Q11:** Στην ενδέκατη ερώτηση έχουμε $r = -0,048$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig} = 0,632$, όσο αυξάνεται λοιπόν το εισόδημα τόσο η απάντηση πηγαίνει απο το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.
- **Q12:** Στη δωδέκατη ερώτηση έχουμε $r = -0,272$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig} = 0,006$, πιο συγκεκριμένα όσο υψηλότερο το εισόδημα των ερωτηθέντων τόσο η απάντηση κινείται απο το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.
- **Q13:** Στη δέκατη τρίτη ερώτηση έχουμε $r = 0,175$, επομένως έχουμε θετική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig} = 0,082$, πιο

συγκεκριμένα όσο αυξάνεται το εισόδημα τόσο κινείται και η απάντηση απο το “καθόλου” προς το “πάρα πολύ”.

- **Q14:** Στη δέκατη τέταρτη ερώτηση έχουμε $r = - 0,005$, επομένως έχουμε αρνητική γραμμική συσχέτιση και μη στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig}=0,959$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται το εισόδημα τόσο η απάντηση πηγαίνει απο το “πάρα πολύ” στο “καθόλου”.
- **Q15:** Στη δέκατη πέμπτη ερώτηση έχουμε $r = 0,241$, επομένως έχουμε θετική γραμμική συσχέτιση και στατιστικά σημαντικό αφού $\text{sig}=0,016$, πιο συγκεκριμένα όσο αυξάνεται το εισόδημα τόσο κινείται και η απάντηση απο το “καθόλου” προς το “πάρα πολύ”.
- **Q16:** Στη δέκατη έκτη ερώτηση έχουμε $r = 0,211$, επομένως έχουμε θετική γραμμική συσχέτιση και στατιστικά σημαντικό μιας και $\text{sig}=0,035$, επομένως όσο αυξάνεται το εισόδημα τόσο κινείται και η απάντηση απο το “καθόλου” στο “πάρα πολύ”.

5.6 Συμπεράσματα Αποτελεσμάτων Έρευνας

Με βάση τις απαντήσεις που συγκεντρώσαμε στα πλαίσια της έρευνας που πραγματοποιήθηκε σε Έλληνες φορολογούμενους πολίτες σχετικά με τα έργα τέχνης ως μέσο επένδυσης και φοροδιαφυγής, καταλήξαμε στα εξής συμπεράσματα:

Σχετικά με την ενημέρωση και την πρόθεση των πολιτών απέναντι στα έργα τέχνης ως επένδυση διαπιστώσαμε ότι το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος και συγκεκριμένα σε ποσοστό 86% θα αγόραζε ή θα έδειχνε ενδιαφέρον να αγοράσει έργο τέχνης για την αισθητική αξία/απόλαυση, με τους υπόλοιπους λόγους να ακολουθούν με μεγάλη διαφορά. Όσον αφορά την επένδυση σε εναλλακτικό χαρτοφυλάκιο, ένα μικρό ποσοστό του οποίου θα αποτελούνταν απο έργα τέχνης, βρήκε θετική αντιμετώπιση απο το 52% του δείγματος. Τα παραπάνω μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το ευρύ επενδυτικό κοινό δεν είναι ενημερωμένο ούτε εξοικειωμένο με αυτού του είδους την επένδυση γι'αυτό και στα ερωτήματα που τους προτείνονται τρόποι χρηματοδότησης για αγορά έργων τέχνης, αυτός της χρηματοδοτικής μίσωσης και αυτός της συμμετοχικής αγοράς προκειμένου να ξεπεραστεί το ενδεχόμεως υψηλό κόστος της αγοράς, το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος δεν ανταποκρίνεται θετικά.

Σχετικά με την ενημέρωση των πολιτών για το νομοθετικό και φορολογικό πλαίσιο που διέπει το χώρο της αγοράς των έργων τέχνης καθώς και την άποψη τους απέναντι σε προτεινόμενα μέτρα αντιμετώπισης φαινομένων φοροδιαφυγής διαπιστώσαμε ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων θεωρεί ότι οι μειωμένες διαδικασίες ελέγχου αποτελούν κίνητρο για επένδυση σε έργα τέχνης την ίδια στιγμή όμως έχουν καταστήσει την συγκεκριμένη αγορά ευάλωτη στο ζέπλυμα βρόμικου χρήματος. Επίσης, διαπιστώσαμε ότι η πλειοψηφία συναινεί στο ότι το υπάρχον νομοθετικό και φορολογικό πλαίσιο δεν είναι αρκετό, γι' αυτό και συμφωνεί με τα προτεινόμενα μέτρα της πολιτείας εκφράζοντας ωστόσο επιφυλάξεις ως προς τον τρόπο εφαρμογής τους ώστε να μη λειτουργήσουν αρνητικά στην αγορά έργων τέχνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Σκοπός της διπλωματικής εργασίας, είναι η προσέγγιση των έργων τέχνης μέσα απο την οπτική της οικονομίας. Γίνεται αναφορά στα έργα τέχνης ως μέσο επένδυσης και τη σχέση τους με άλλα επενδυτικά προϊόντα. Πραγματοποιείται θεωρητική προσέγγιση του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 16 που αφορά τις ενσώματες ακινητοποιήσεις στις οποίες εντάσσονται τα έργα τέχνης εν γένει, ενώ μελετάται και η λογιστική αντιμετώπιση της αγοράς ενός έργου τέχνης με σκοπό την επένδυση. Γίνεται αναφορά στα έργα τέχνης ως μέσο φοροδιαφυγής και στους τρόπους αντιμετώπισης και καταπολέμησης της και τέλος διενεργείται έρευνα με σκοπό να απαντηθούν ερωτήματα σχετικά με τη πρόθεση, τη σχέση και την ενημέρωση των πολιτών στη συγκεκριμένη μορφή επένδυσης καθώς και με το νομοθετικό και φορολογικό πλαίσιο που διέπει τη συγκεκριμένη αγορά.

Απο τη θεωρητική πλευρά μελετήθηκε το περιεχόμενο του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 16, εντοπίστηκαν και επισημάνθηκαν οι σημαντικές διαφορές με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα και παρουσιάστηκε μέσω του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 8 που αφορά τις Λογιστικές Πολιτικές, Μεταβολές των Λογιστικών Εκτιμήσεων και Λαθών η λογιστική αντιμετώπιση της αγοράς ενός έργου τέχνης με σκοπό την επένδυση. Επίσης, παρουσιάζονται έρευνες που αφορούν τα έργα τέχνης ως μέσο επένδυσης, οι οποίες καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι αποδόσεις τους είναι πάνω απο τον πληθωρισμό και τείνουν να υπερβούν τα κρατικά ομόλογα είναι όμως χαμηλότερες απο τις αποδόσεις των μετοχών. Διαπιστώθηκε επίσης η ύπαρξη θετικής μεν αλλά αρκετά χαμηλής συσχέτισης της τέχνης με τα υπόλοιπα περιουσιακά στοιχεία χρηματοοικονομικά και μη, γεγονός που δίνει τη δυνατότητα στους επενδυτές να την αξιοποιήσουν εντάσσοντάς την, κατά ένα μικρό ποσοστό στα χαρτοφυλάκια τους προκειμένου να πετύχουν διαφοροποίηση. Ακόμη, επισημάνθηκε σχέση μεταξύ υψηλών εισοδημάτων και τιμών έργων τέχνης με τους πλούσιους να ωθούν τις τιμές προς τα πάνω. Τέλος, ερευνάται η σχέση της αγοράς έργων τέχνης με τη φοροδιαφυγή και το ξέπλυμα μαύρου χρήματος. Το τελικό συμπέρασμα που

προκύπτει είναι ότι τα βασικά χαρακτηριστικά της αγοράς έργων τέχνης (ανωνυμία, μυστικότητα, έλλειψη ρυθμιστικής αρχής, αδιαφάνεια, υποκειμενική εκτίμηση αξίας, εύκολη μεταφορά και αποθήκευση) την καθιστούν ευάλωτη σε παράνομες δραστηριότητες.

Απο την πρακτική πλευρά, βασικός στόχος της έρευνας είναι να εντοπίσουμε εάν το επενδυτικό κοινό αντιμετωπίζει τα έργα τέχνης ως επενδυτικό αγαθό, εάν ενθαρρύνεται ή όχι, να προβεί σε επένδυση λόγω των συνθηκών που διέπουν τη συγκεκριμένη αγορά και εάν συμφωνεί με τα προτεινόμενα μέτρα της πολιτείας για αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής στο χώρο της αγοράς έργων τέχνης. Έπειτα από την εμπειρική προσέγγιση, τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το επενδυτικό κοινό στην Ελλάδα δεν αντιμετωπίζει τα έργα τέχνης ως επενδυτικό αγαθό είτε μεμονωμένα με απ'ευθείας αγορά είτε ως συμμετοχή σε ένα μικρό ποσοστό ενός ευρύτερου χαρτοφυλακίου. Τα αντιμετωπίζει περισσότερο με τη συμβατική λογική της αισθητικής αξίας και απόλαυσης παρά με τη λογική της επένδυσης. Καταγράφεται ωστόσο θετική πρόθεση από το μισό δείγμα για αγορά έργων τέχνης αξίας μέχρι και 10.000€ ως μακροχρόνια επένδυση. Ανασταλτικός παράγοντας μπορεί να είναι το ενδεχομένως υψηλό κόστος αγοράς, ωστόσο προτείνοντας εναλλακτικούς τρόπους χρηματοδότησης προκειμένου να ξεπεραστεί ο σκόπελος του κόστους βλέπουμε και πάλι ότι δεν υπάρχει ιδιαίτερη ανταπόκριση. Αυτό, ίσως να οφείλεται στο γεγονός ότι το κοινό δεν έχει εκπαιδευτεί να αντιμετωπίζει τα έργα τέχνης από μια διαφορετική οπτική, αυτή της επένδυσης και γι'αυτό να μην προβαίνει στη διαδικασία αναζήτησης τρόπου χρηματοδότησης.

Ακόμη, διαπιστώσαμε ότι η πλειοψηφία εκλαμβάνει τις συνθήκες που διέπουν τη συγκεκριμένη αγορά ως κίνητρο για επένδυση παρόλο που συναινεί στο γεγονός ότι οι ίδιες αυτές συνθήκες την έχουν καταστήσει ευάλωτη σε ξέπλυμα βρόμικου χρήματος, φοροδιαφυγής και σε παιχνίδια κερδοσκοπίας με τις τιμές των έργων τέχνης. Επομένως, αποτελεί κοινή πεποίθηση ότι οι συνθήκες που διέπουν την αγορά έργων τέχνης, δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για παράνομες δραστηριότητες. Αυτό έρχεται σε πλήρη συμφωνία με τα αποτελέσματα των διεθνών ερευνών που επιβεβαιώνουν ότι η αγορά έργων τέχνης έχει γίνει, παρά τη θέλησή της, “συνεργάτης στο έγκλημα”.

Τέλος, συμφωνεί με τα προτεινόμενα από την πολιτεία μέτρα για την εξυγίανση του χώρου και συγκεκριμένα με την αυστηροποίηση του νομοθετικού πλαισίου και των φορολογικών ελέγχων καθώς και με την εφαρμογή του περιουσιολογίου. Εκφράζει ωστόσο επιφυλάξεις για τον τρόπο με τον οποίο θα

χρησιμοποιηθεί το περιουσιολόγιο προκειμένου να μη λειτουργήσει αρνητικά στην αγορά έργων τέχνης. Επιπλέον, η πλειοψηφία συναινεί με τη σύσταση ενός επίσημου κρατικού φορέα υπεύθυνου για θέματα πιστοποίησης αυθεντικότητας και εκτίμησης αξίας έργων τέχνης, γεγονός που θα βοηθήσει και στη δυνατότητα αποπληρωμής φόρων (συμψηφισμός) μέσω δωρεάς έργων τέχνης απο συλλέκτη, κληρονόμους και κάθε είδους ιδιοκτήτες τους. Η δυνατότητα αυτή του συμψηφισμού αποτελεί χρόνιο αίτημα.

Οι περιορισμοί της παρούσας έρευνας αφορούν την επιλογή του δείγματος, η οποία υπήρξε τυχαία με αποτέλεσμα το 82% του δείγματος να αφορά εισοδήματα έως και 25.000€, το 8% να αφορά εισοδήματα μεταξύ 25.001€ - 40.000€ και μονάχα ένα 10% να έχει εισοδήματα άνω των 40.001€. Επειδή οι 'επενδύσεις πάθους' στις οποίες συγκαταλέγονται τα έργα τέχνης απευθύνονται συνήθως σε επενδυτικό κοινό υψηλών εισοδημάτων, μια μελλοντική έρευνα αποκλειστικά σε πολίτες με εισοδήματα άνω των 40.000€ θα είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ -ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- Anderson R.C.1974. “Paintings as an Investment.” *Economic Inquiry*, 12 ,pp.13-26.
- Απολλωνάτου, Ε. (2017) ‘Η τέχνη στο πλυντήριο’. HOTDOC. Τεύχος 141, σελ.36-40.
- Aït-Sahalia, Yacine, Jonathan A.Parker, and Motohiro Yogo. 2004. “Luxury goods and the equity premium.” *Journal of Finance*,59 (6): 2959-3004.
- Baumol, W.J.1986. “Unnatural Value: Or Art Investment as Floating Crap Game.” *American Economic Review*, 76 , pp. 10-14.
- Bialynicka-Birula J. 2016. “Dynamic and Structural Analysis of Art Markets”, SGEM 2016 International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences and Arts.
- Buelens, Nathalie and V. Ginsburgh .1993. “Revisiting Baumol’s ‘Art as a floating Crap Game’.” *European Economic Review*, 37 , pp.1351-1371.
- Campbell, R.2005 “Art as an alternative Asset Class.” Working paper, Maastricht University.
- Campbell, R. 2008. “Art as a financial investment.” *Journal of Alternative Investments*, 10 (4): 64-81
- Charlin, V.,Cifuentes, A.A.2013. New Financial Metric for the Art Market. <http://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1309/1309.6929.pdf>[cit.2013.11.20]
- Deloitte, (2014), IGAAP 2014: A Guide to IFRS Global, Vol.2, Butterworths Hein Ltd, UK.
- Dimson E,Marsh P. and Staunton M. 2018. Credit Suisse Global Investment Returns Yearbook 2018. Summary Edition.
- ΔΛΠ 8 Λογιστικές Πολιτικές, Μεταβολές των Λογιστικών Εκτιμήσεων και Λάθη, International Accounting Standards Board (IASB)
- ΔΛΠ 16 Ενσώματα Πάγια, International Accounting Standards Board (IASB)
- Ζαργάνη, Η. (2017) ‘Η τέχνη στο πλυντήριο’. HOTDOC. Τεύχος 141, σελ.29-31.
- Galbraith, J.W., Hodgson , D.2012. Dimension Reduction and Model Averaging for Estimation of Artists Age-Valuation Profiles. *European Economic Review*,56(3): 422-435
- Ginsburgh, V.J.Meï and M. Moses.2006 “On the Computation of Price Indices.” In V. Ginsburgh and D.Throsby, eds., *Handbook of Economics Art and Culture*,1. Amsterdam: Elsevier North Holland.
- Goetzmann, William N.1993. “Accounting for taste: Art and financial markets over three centuries.” *The American Economic Review*,83(5):.1370-1376.

Goetzmann, William N., Roger G.Ibbotson, and Lian Peng.2001. “ A new historical database for the NYSE 1815 to 1925: Performance and predictability.” *Journal of Financial Markets*, vol.4, no 1, pp 1-32.

Goetzmann, William N., Luc Renneboog and Christophe Spaenjers.2011 “Art and Money”.http://aahvs.duke.edu/uploads/media_items/goetzmann-et-al-011.original.pdf [cit.2013.05.20]

Grand Thornton (2009), IFRS – Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, Τόμοι Α-Γ, Εκδόσεις Grant- Thornton, Αθήνα

Hiraki, Takato, Akitoshi Ito, Darius A. Spieth, and Naoya Takezawa.2009. “How did the Japanese investments influence international art prices?” *Journal of Finance and Quantitative Analysis*, 4 (6):1489-1514.

Jakutis, R.Apie kolekcijas.2013. <http://www.snaujienos.lt/naujienos/mes-tokie/30866-apie-kolekcijas>[cit.2013.09.18]

Jurevičiene D., Kostecka B.2014. “Peculiarities of Selection of Investment Artworks”, *Acta Oeconomica Pragensia*.vol 5, pp.71-88.

Mei,Jianping, and Michael Moses.2002.”Art as an investment and the underperformance of masterpieces.” *American Economic Review*, 92(5):.1656-1668.

Mei,Jianping, and Michael Moses.2005. “Vested interest and biased price estimates.” *Journal of Finance*, 60 (5): 2409-2435.

Νεγκάκης Χρ.(2015), Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς: Θεωρία και Εφαρμογές.

Νεγκάκης Χρ.(2015), Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς: Ειδικά Θέματα.

Pesando,J.E. 1993. “Art as an investment: The Modern Market for Modern Prints.” *American Economic Review*, 83(5): 1075-1089.

Pesando, J.E.and Pauline M. Shum.2008. “The auction market for modern prints:Confirmations, contradictions, and new puzzles.” *Economic Inquiry*, 46(2):149-159.

Porteba, J.M.2000. “Stock market wealth and consumption.” *Journal of Economic Perspectives*, 14(2): 99-118

Πρωτοψάλτης, Ν.(2007), Κωδικοποίηση Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και Διερμηνειών, Αθήνα: εκδόσεις Σταμούλη

Renneboog, Luc, and Christophe Spaenjers.2010. “Buying beauty: On prices and returns in the art market.” Tilburg University Working Paper.

Σταματόπουλος Δ., Καραβοκύρης Α.(2017) Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών & Νομικών Προσώπων, Αθήνα: εκδόσεις elforin ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Stein, John P.1977. “The Monetary Appreciation of Paintings.” *Journal of Political Economy*, 85(5):1021-1036.

The Economist.2006. “The rich are different.” November 16.

Worthington, Andrew C., and Helen Higgs.2003. “Art as an Investment: Short-and long-term comovements in major painting markets.” *Empirical Economics*, 25(4):649-668.

Worthington, Andrew C., and Helen Higgs.2004. “Art as an Investment: Risk, return and portfolio diversification in major painting markets.” *Accounting & Finance*, 44(2):257-271.

Ιστοσελίδες

Austin,B.(2015). ‘The link between art and money laundering’ . [Online].Διαθέσιμο στο:<https://www.theglobeandmail.com/report-on-business/international-business/european-business/economists-urge-tighter-regulations-to-curb-money-laundering-in-art-market/article26217852/>

[ημερομηνία πρόσβασης 30 Μαΐου 2018]

Bamberger, A.(2011) ‘How to evaluate an art appraisal’ . [Online].Διαθέσιμο στο:<https://www.artbusiness.com/appart.html>

[ημερομηνία πρόσβασης 30 Μαΐου 2018]

Bowley, G and Rashbaum,W,K.(2017). ‘Has the art Market Become an Unwitting Partner in Crime?’ [Online].Διαθέσιμο στο:
<https://www.nytimes.com/2017/02/19/arts/design/has-the-art-market-become-an-unwitting-partner-in-crime.html>

[ημερομηνία πρόσβασης 30 Μαΐου 2018]

Forbes, A. (2018). ‘Millennial art collectors are twice as likely as previous generations to view art as an asset class’ . [Online].Διαθέσιμο στο :
<https://www.artsy.net/news/artsy-editorial-millennial-art-collectors-twice-previous-generations-view-art-asset-class>

[ημερομηνία πρόσβασης 20 Αυγούστου 2018]

Eileen Kinsella (2018). Art Dealers push back against the European Union’s New Money-Laundering Regulations [Online].Διαθέσιμο στο: <https://news.artnet.com/art-world/european-union-tightens-art-market-oversight-1275338>

[ημερομηνία πρόσβασης 27 Μαΐου 2018]

Priore,A.(2017). The art of tax evasion. [Online].Διαθέσιμο στο:<https://therealdeal.com/2017/01/09/the-art-of-tax-evasion-2/>

[ημερομηνία πρόσβασης 30 Μαΐου 2018]

Pincinati di Torcello, A (2018). 'Why should art be considered as an asset class?'

Deloitte [Online]. Διαθέσιμο στο: <https://www2.deloitte.com/lu/en/pages/art-finance/articles/art-as-investment.html> [ημερομηνία πρόσβασης 30 Μαΐου 2018].

The Art Fund Association LLC.(2018). Basics of Art Funds and their Managers.

[Online]. Διαθέσιμο στο:

http://www.artfundassociation.com/what_are_art_funds/basic_af.htm

[ημερομηνία πρόσβασης 22 Νοεμβρίου 2018].

IFRSbox (2014). 'How to account for art work under ifrs'. [Online]. Διαθέσιμο στο :

<https://www.ifrsbox.com/artwork-ifrs/> [ημερομηνία πρόσβασης 15 Μαΐου 2018]

IRS.(2018). Report of cash payments over 10000. [Online]. Διαθέσιμο στο:

<https://www.irs.gov/businesses/small-businesses-self-employed/report-of-cash-payments-over-10000-received-in-a-trade-or-business-motor-vehicle-dealership-qas>

[ημερομηνία πρόσβασης 15 Αυγούστου 2018].

Κουκουμάκας, Κ. (2017). Η Μεγάλη Φυγή Έργων Τέχνης από την Ελλάδα στη

Βουλγαρία Λόγω Φορολογίας. [Online]. Διαθέσιμο στο :

<https://www.vice.com/gr/article/j5e483/h-megalh-fygh-ergwn-texnhs-apo-thn-ellada-sth-boylgaria-logw-forologias>

[ημερομηνία πρόσβασης 15 Μαΐου 2018]

Παλαιτσάκης, Γ. (2017). Η...τέχνη της φοροδιαφυγής. [Online]. Διαθέσιμο στο :

<http://www.pressreader.com/greece/naftemporiki/20170202/281672549672566>

[ημερομηνία πρόσβασης 15 Μαΐου 2018]

scholar.google.gr

www.taxheaven.gr

www.logistics.gr

www.e-forologia.gr

<http://theartnewspaper.com>

<http://www.theabudantartist.com>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Η έρευνα αυτή πραγματοποιείται στα πλαίσια εκπόνησης διπλωματικής εργασίας για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στη Στρατηγική Διοικητική Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση (για στελέχη επιχειρήσεων) του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Η διπλωματική εργασία έχει ως θέμα τα έργα τέχνης ως μέσο επένδυσης και τη σχέση τους εν γένει με τη φοροδιαφυγή. Με το παρόν ερωτηματολόγιο θα διερευνήσουμε την πρόθεση, τη σχέση και την ενημέρωση των επενδυτών στη συγκεκριμένη μορφή επένδυσης καθώς και με το νομοθετικό και φορολογικό πλαίσιο που διέπει τη συγκεκριμένη αγορά.. Τα στοιχεία που θα δοθούν, θα χρησιμοποιηθούν μόνο για την παρούσα έρευνα και διασφαλίζεται το απόρρητο των πληροφοριών και δεδομένων. Σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο και τη συνεργασία.

1. Προσωπικά Στοιχεία

- A. ΦΥΛΟ:
- α) Άντρας
 - β) Γυναίκα
- B. ΗΛΙΚΙΑ:
- α) 18-25
 - β) 26-35
 - γ) 36-46
 - δ) 47-58
 - ε) 59+
- Γ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ:
- α) Καμία Εκπαίδευση (Δημοτικό)
 - β) Κατώτερη Εκπαίδευση (Γυμνάσιο)
 - γ) Μέση Εκπαίδευση (Λύκειο)
 - δ) Ανώτερη Εκπαίδευση (ΤΕΙ ή άλλο Τεχνολογικό Ίδρυμα)
 - ε) Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΕΙ)
 - στ) Μεταπτυχιακό
 - ζ) Διδακτορικό
- Δ. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:
- α) Ελεύθεροι επαγγελματίες/ Επιχειρηματίες
 - β) Αγρότες
 - γ) Μισθωτοί Ιδιωτικού τομέα
 - δ) Μισθωτοί Δημόσιου τομέα
 - ε) Εισοδηματίες
 - στ) Συνταξιούχοι
- E. ΕΙΣΟΔΗΜΑ:
- α) έως 15.000
 - β) 15.001-25.000
 - γ) 25.001-40.000
 - δ) 40.001 και άνω

2. Έργα Τέχνης ως μέσο επένδυσης

Q1. Επισημάνετε τους βασικούς λόγους για τους οποίους αγοράσατε ή θα σας ενδιέφερε να αγοράσετε έργα τέχνης (μπορείτε να επισημάνετε περισσότερες απο μια επιλογές)

- α) αισθητική αξία/απόλαυση
- β) είναι περιουσιακό στοιχείο του οποίου η αξία αυξάνεται σε βάθος χρόνου
- γ) η εκτίμηση της τέχνης αποτελεί οικογενειακή παράδοση
- δ) η απόλαυση της συμμετοχής στον κόσμο της τέχνης
- ε) σίγουρη επένδυση σε ασταθής καιρούς (αγορές)
- στ) είναι περιουσιακό στοιχείο που σκοπεύω να πουλήσω για γρήγορο κέρδος
- ζ) ένδειξη πλούτου και επιτυχίας

Q2. Με δεδομένο ότι σε ποσοστο 80% οι δημοπρασίες έργων τέχνης αφορούν έργα αξίας εως και 10.000 €, θα σας ενδιέφερε η αγορά ενός έργου τέχνης, πέρα της αισθητικής ανταμοιβής, ως μακροχρόνια επένδυση (τουλάχιστον 10ετία);

ΚΑΘΟΛΟΥ

1	2	3	4	5

 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

Q3. Στις αγοραπωλησίες έργων τέχνης τα έξοδα συναλλαγής (εκτός τιμής έργου) συχνά είναι υψηλά, το γεγονός αυτό λειτουργεί αρνητικά κατά τη γνώμη σας;

ΚΑΘΟΛΟΥ

1	2	3	4	5

 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

Q4. Θα σας ενδιέφερε η αγορά ενός έργου τέχνης μέσω χρηματοδοτικής μίσθωσης; (στο τέλος της μισθωτικής περιόδου έχετε τη δυνατότητα αγοράς του έργου σε τιμή αρκετά χαμηλότερη απο την εύλογη αξία του έργου στη χρονική εκείνη στιγμή)

ΚΑΘΟΛΟΥ

1	2	3	4	5

 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

Q5. Θα σας ενδιέφερε η συμμετοχική αγορά σε ένα έργο τέχνης (ποσοστό επι της κυριότητας) ως μακροχρόνια επένδυση; (με τα αντίστοιχα οφέλη σε μεταγενέστερη πωλησή του)

ΚΑΘΟΛΟΥ

1	2	3	4	5

 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

Q6. Θα σας ενδιέφερε η επένδυση σε εναλλακτικό χαρτοφυλάκιο, ένα μικρό ποσοστό του οποίου θα αποτελούνταν απο έργα τέχνης, προκειμένου τη διαφοροποίηση και διασπορά κινδύνου;

ΚΑΘΟΛΟΥ

1	2	3	4	5

 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

Q7. Θα αγοράζατε έργα τέχνης μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας δημοπρασιών; (απο έγκυρη γκαλερί εσωτερικού ή εξωτερικού)

- α) Ναι
- β) Όχι

3. Έργα Τέχνης και φοροδιαφυγή

Q8. Θεωρείτε ότι η μυστικότητα και οι μειωμένες διαδικασίες ελέγχου στην αγορά έργων τέχνης αποτελούν κίνητρο για επένδυση σε έργα τέχνης;

ΚΑΘΟΛΟΥ

1	2	3	4	5

 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

Q9. Πιστεύετε ότι τα βασικά χαρακτηριστικά της αγοράς έργων τέχνης (ανωνυμία, μυστικότητα, έλλειψη ρυθμιστικής αρχής, υποκειμενική εκτίμηση αξίας, εύκολη μεταφορά και αποθήκευση) ευνοούν το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος;

ΚΑΘΟΛΟΥ

1	2	3	4	5

 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

Q10. Κατα την γνώμη σας το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο είναι αρκετό για τον εντοπισμό εικονικών αγοραπωλησιών έργων τέχνης;

ΚΑΘΟΛΟΥ

1	2	3	4	5

 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

Q11. Συμφωνείτε με την αυστηροποίηση του νομοθετικού πλαισίου και των ελέγχων στην αγορά έργων τέχνης;

ΚΑΘΟΛΟΥ

1	2	3	4	5

 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

Q12. Πιστεύετε ότι στην Ελλάδα διασφαλίζεται ο αγοραστής σε σχέση με τη γνησιότητα και την προτεινόμενη τιμή αγοράς;

ΚΑΘΟΛΟΥ

1	2	3	4	5

 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

Q13. Συμφωνείτε με τη σύσταση ενός επίσημου κρατικού φορέα υπεύθυνου για θέματα πιστοποίησης αυθεντικότητας και εκτίμησης αξίας έργων τέχνης;

ΚΑΘΟΛΟΥ

1	2	3	4	5

 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

Q14. Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι η κατάρτιση περιουσιολογίου θα συμβάλλει στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής στο χώρο της αγοράς των έργων τέχνης;

ΚΑΘΟΛΟΥ

1	2	3	4	5

 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

Q15. Η κατάρτιση περιουσιολογίου θα λειτουργήσει αποτρεπτικά κατά την γνώμη σας για αγορά έργων τέχνης;

	1	2	3	4	5	
ΚΑΘΟΛΟΥ	☐	☐	☐	☐	☐	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

Q16. Θεωρείτε ότι θα έπρεπε να υπάρχει η δυνατότητα αποπληρωμής φόρων (συμψηφισμός) μέσω δωρεάς έργων τέχνης απο συλλέκτη, κληρονόμους και κάθε είδους ιδιοκτήτες τους; (εμπλουτίζοντας παράλληλα τις εθνικές συλλογές)

	1	2	3	4	5	
ΚΑΘΟΛΟΥ	☐	☐	☐	☐	☐	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ